

42/190

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică

A

SĂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMANE.

ANUL AL XXIV-lea, No. 9.

DECEMBRIE.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Amintiri din Istoria Bisericească.	801
2 Inmormântarea P. S. Silvestru Episcop de Huși.	817
3 Trei cuvintări.	842
4 Sistemul Filosofico-Teologic al Fericitu- lui Augustin.	862
5 O conferință.	872
6 Musica bisericească.	886
7 Omul, Morala creștină și influența acestei morale asupra vieții sale.	896
8 Bossuet.	902
9 Cronica Bisericească.	908
10 Donațiuni.	913

SECȚIA ISTORIE
ACADEMIEI ROMâne
BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1900.

AMINTIRI DIN ISTORIA BISERICESCĂ

De la 1750—1800

de

SERGIU MACREŪ.

Vezi Biserica Ortodoxă Română, an. XXIV, No. 8.

Deci ast-fel lucrând preasf. Domn Samuel și conlucrătorii lui vrăjmași, cu socotința obștască a tuturor a arhierilor, boerilor și clericilor s'au făcut alegerea și votarea pentru Meletie al Larisei. Apoi alegându-l pe acesta de Patriarch și luând cavadia, ca confirmare a alegerii și întorcându-se la Patriarchie, dându-se publicității atunci înscrisul demisiunii Domnului Samuel și făcându-se schimbarea canonică în biserica Sf. Marelui Martir Gheorghie, au proclamat la 5 Noiembrie 1768 patriarch ecumenic pe Domnul Meletie.

A stat pe scaunul patriarhul ecumenic, Domnul Samuel I, în întâia sa patriarchie cinci ani și 5 luni și 14 zile. Era acest preasf. Samuel de loc din Bisanț. Împreună cu sôrta naturei și a firei a câștigat multă învățatură din copilărie, făcându-se metropolit Dercelor, după calitatea minței lui, a naturei sale drastice și în multe dovedind agerime, apoi fiind bine aprețuit

și de către bătrînii cu greutate de atunci, și de către boerii nobili de la putere, participând la sfaturile și vorbirile lor particulare și promovat fiind în urmă în scaunul, a fost socotit unul dintre cei mai respectați arhieri. Iar el folosindu-se din acestea de la început, n'a neglijat nici învățătura logice și a filosofiei teoretice, ci ne'ncetat vorbind cu învățații și ocupându-se cu punere în totă știința, se ambiționa să exceleze mai mult în acestea de cât în cele bisericesti. De aceea lăsându-se de lucrurile bisericesti se ocupa cu teorii și cu studii și cetea cărți, preferând ocupația liniștită în locul grijei despre cele ale vieții. Cu cât se depărta de viața zgomotosă, cu a'at era mai căutat și se întărea în renume, făcându-'și cunoștinți la ocașie. Deci ast-fel cu timpul prin cuvînt și viață s'a făcut tuturor cunoscut și era iubit pentru înțelepciune, prudență și alte virtuți, și continuu îl întrebuințau la nevoi, avîndu-și privirile la el arhieriei din Sinodul endemic, cerîndu-i sfatul și concursul. Fiind-că biserica cea mare a lui Christos era în mare greutate temporală, cu socotința comună și cu votu primind scaunul ecumenic ș'a arătat în atâtea și atâtea mari și multe afaceri virtutea cea îndumnețită și mai ales vrednicia la o guvernare de felul aceștia. Era mareș în cugetare, săvîrșitor de lucruri mari și prevădător, avînd o fire și o deprindere din cele mai abile, consilier bun și adînc cunoscător și puternic în toate și de a vorbi și de a lucra. De aceea și în aceste împrejurări grele toate le făcea cu promptitudine și cu reușită conducerea câte trebuința-i cerea în ale bisericeii, crescîndu-și buna-voință și reputația către cei ce guvernau, mai ales a monarhului. Era și cu noroc la cele ce'și propunea și la cele ce voia reușitor; suferea cu bărbăție și răspundea cu tărie, de cât în alt chip să umble pe ici colea și să opue rezistență, ager a descurca și a scruta fie ce lucru și a străface cele împotrivă, era temut de cei greșiți și iubit de către cei drepti, familiar tuturor, cu mulțimea democratic, și

förte grijitor mai ales de ale bisericeii; mai puțin de bani și desprețuitor de obiceiuri neraționate, apărător infocat al dogmelor drepte strămoșești. lăudător anticității, iubitor de neam și mai ales filelin, și îngrijindu-se de tot felul de îmbunătățire și reinălțare a tot nēmul de pretutindenii, dacă vre-odată era căutat și întrebat. Iar dacă unora li se pare inovator, acesta era că vorbea cu rezon și lucra drept, schimbând obiceiul. Era abil și în cele politice lovind inovațiunile și lucrurile imorale, ascundându-le în mintea sa și întunecând rezultatul preocupățiunei sale sau neglija saũ făcea bine celor de la putere, tôte le potrivea spre interesul obștesc și pururea purta grijă de ce-i bine și drept, și consciũ fiind de propria sa autoritate nu o ceda nimănuil fără loc și nimic nu socotea mai de preferat de cât această mare păstorie a datoriei sale, pe care o reprezenta cu demnitate asupra tuturor bisericilor.

Scaunul ecumenic apoi a fost ocupat prin voturi canonice și alegere obștescă de preasf. Domn Meletie al II, înaintat din al Larisiei, după cum s'a spus. Iar fostul patriarh Domnul Samuel, prin poruncă împărătescă a fost dus la Sf. Munte. El însă prin cerere s'a dus la liman, care pornindu-se în furtună mare îndată s'a ridicat vijeliil din tôte părțile turburându-se prin înfricoșate valuri. S'a pornit deci iarna cea mai grea asupra Ortodocșilor și a vărsat durerile răutăței și ataca pretutindenii cu violență, amenințând ultimul pericol pe neamul nostru. Apoi începându-se războiul în Polonia, având de motiv deosebirea de dogme și cel ce nu se înțelegeau în ale Creștinismului s'aũ separat între ei pentru a fi liberi, se părea că este și ceva sfințit și despre credință. A divizat apoi și împerechiat nu numai pe cei din Polonia, ci și pe toți cei ce se numesc creștinii din tötă Europa, și dacă nu cu arme, cu opinia însă se iritaũ toți între ei. Din această nedreptă prejudecată și opiniune viclână aderenții Romei aprindend ura daunătoare și

distrugătoare asupra noastră și formând tot felul de viclenie, când s'aũ înarmat luând într'ajutor lor nepiositatea ca să nimicescă cu totul pe Grecii urii de ei din vechime, socotind că-l o ocașie bine-venită, și ce nu făceau, ce nu spuneau, și ce n'aũ întreprins prin ori-ce viclenie, prin o pornire nebună și înșălăcune, în cât să ridice și pe stăpânitorii noștri asupra noastră spre a ne sfêșia? Persecutând și calomniind și prin cuvinte și prin scrisori și că suntem pregătiți la revoluție și că avem de aliați pe cei de o credință cu noi la moment, când va fi ocașie de atac.

De felul acestora fabricând cuvinte și sugerându-le Otomanilor și preanunțând că ar fi ca un nor pe munții Misiei concentrarea Dalmaților acolo și Generalul lor Ștefan, răspândind că este Petru al II Impăratul Rosiei, și de acolo mișcându-se și pornind pe ascuns și în secret, îndemnând pe ortodocșii din Macedonia, Tracia și Bitinia și din tot cuprinsul stăpânirei Otomanice, și surescitându-l la resvrătiri, nu numai mințele cele ușore și imaginația bârfitore a poporului incult, dar prin atâtea bârfele și a răspândirei vestei furtunoșă aũ iritat și aũ zguduit și opiniile guvernatorilor și mai toți se rezboia asupra noastră—a supușilor, esceptând pe puținii cari nu aũ fost atinși de acastă lepră, câți aveau mintea mai pătrunqătoare și chipul mai statornic, cari pricepeau și intrigile și se opuneau unei porniri de atâtea rêuțăți; alt-fel totă poliția și țara și locuitorii pământului ar fi fost revoltată și într'o baltă de revărsări de sînguri omenești s'ar fi prefăcut. Dar uciderea obștescă, persecuția și războiul nebunesc a fost înlăturat cu totul și împedecat prin înțelepciunea ómenilor de bun cuget. Deci presupunerea viclenă și ura izvodită asupra noastră cu rêuțate și urgiile locale și uciderile n'aũ putut fi curind suspendate, de aceea toți erau considerați ca vrăjmași și se tirâniseau mai ales ca cel mai urții și se persecutaũ ca unii ce adică lucrau vrăjmășește. Mulți dintre noi nevinovați și inocenți aũ fost sfêșieți de mâni ne-

drepte și noi toți eram plini de frică și de primejdie, și cum nici odinioară n'a fost, și nici să mai fie, cât a durat războiul Otomanilor contra Rușilor.

De asemenea temeri deci cuprins poporul lui Dumnezeu vădându-l preasf. Domn Meletie, lupta pentru ortodoxii creștinii de pretutindena din stăpânirea Otomanilor și contra mândriei apusului și prin rugăcuni nesfârșite și cereri îndelungate implora de la Dumnezeu ajutor strigând către Domnul: Iată că vrăjmașii tăi Dómnne s'aú întărit și cei ce te urăsc pre tine aú rădicat capul, și asupra norodului tău aú făurit socotință și s'aú sfătuit rău asupra sfinților tăi, ș'aú dis: veniți să-l nimicim pre dînșii și să nu se mai pomenescă mai mult numele lor. Sînt cuprinși de gândiri rele și s'aú cugetat să ascundă curse servilor tăi, s'aú gândit, s'aú vorbit în viclenie lucrând nedreptate la cel prea înalt. Nu ne lăsa pe noi până însfârșit și nici nu-ți depărta de la noi mila ta Dómnne. Scapă-ne pe noi din nevoile noastre și fii milostiv păcatelor noastre pentru numele tău. Ajută-nouă Mântuitorul nostru pentru slava numelui tău; Eliberază-ne de la vrăjmașii noștri, scapă-ne de la cei ce lucrază viclesuguri, acoperi-ne de la repejunile celor vicleni și de la mulțimea celor ce lucrază nedreptatea. Dă răsplată mândrilor, fă cu noi după îndurarea ta și mulțimea milelor tale, miluește-ne cu minunile tale și dă slavă numelui tău Dómnne. Resplătește resplată mândrilor și să cadă toți cei ce nutresc rău servilor tăi. Imbrace-se cu ocară și rușine cei ce nesocotesc pre noi oi de junghiere și să fie rușinați de ori-ce stăpânire. Intru tine Dómnne am nădăjduit, fie Dómnne mila ta spre noi, pentru că lauda tăriei noastre tu ești și prin bună-voința ta se va înălța folosul nostru.

De felul acestora neîncetat mijlocind pentru popor înaintea lui Dumnezeu se ruga cu căldură. Conducea și conlucra pentru bisericile lui Dumnezeu de pretutindenii și-i ruga cu tărie ca să sufere neașururile de asupra lor, amintindu-și

suferințele și nevoințele sfinților și aleșilor lui Dumnezeu și să-și albă privirile către bunurile vieții de veci, ce-l așteptă și să primescă mântuirea de la Dumnezeu. Economisa și trebuințele după împrejurări și toate le făcea cu înțelepciune și cu cumințenie, persistând mai îndelungat în rugăcuni și învățând învățătura cuvintului lui Dumnezeu ca cea mai necesară. Privighia pentru paza turmei, o ferea de lupii ce o amenințau și împăcătura turburările și grozăviile și pretutindenea-i făcea să se liniștescă gâlcevitorii, fie că spun cuvinte supărătoare și amenințătoare, fie că ar fi plăcute și de veselie. Povățuia și învăța cu cumințenie ca să nu dea nici un motiv protivnicilor, fiind că umblau prin felurite laturi. Spunea și celor de la putere și pe Sf. Sinod din jurul său, a preasf. arhieriei, îl povățuia ca în dragoste să se porțe între ei, una să cugete și de aceleși lucruri să se ocupe, privind la resplata chemării lor de sus și să îndeplinescă cele de lipsă spre lauda lui Dumnezeu. Căci dicea că lupta-i comună și dar și acțiunea comună și acela este mai bun care produce mai mult. Decî acestea lucrând și făcând mângăea bisericile de pretutindenii ale lui Christos și încuraja pe cei ce sufereau, încuraja pe cei în nevoie și îmbărbăta pe cei decăduți și sprijinea pe toți cei cuprinși de neașuri arătându-le speranța cea mai strălucită în Dumnezeu.

Ast-fel preasf. Domn Meletie se lupta cu iubire de Dumnezeu pentru bisericile sale; dar relele necredincioșilor sporea înmulțindu-se prin pornirea și conlucrarea războiului. Căci cererile publice nu se făceau nici cu socotelă și hotar, nici după obiceiuri și lege; ci toate averile creștinilor li se rîpeau deodată și ceea ce nu aveau li se cerea lor prin împrumut și s'au adaus foarte mari și grele datorii prin orașe și sate, în comune și popore, în cât n'aveau nici măcar îmbrăcăminte de trebuință a corpurilor. Ast-fel dar publicul desbrăcat, iar poporul credincios se schingiuia pentru marele cheltueli ale armatei celei de sute de mii la număr prin angării

neîncetate și în deobște se strivea. Apoi mai pretindea și fiecare dintre soldații de la cel ce-l întâmpina ori ce-i plăcea și dacă n'ar fi aflat 'l ucidea pe cel ce nu avea. Ast-fel nedreptătea pe ori cine ca pe un datornic și se omorau unul pe altul și pe cel nedreptățit îl răzbuna cel ce trăia, care-l lua ceea ce găsea și desbrăcându-l fără rușine îl jăfuia fără tēmă. Intr'un cuvint toți erau nedreptățiți și se pândeau în tot chipul ca să se atace.

Cu chipul acesta s'a înmulțit răutatea necredincioșilor și sălbăticia asupra creștinilor se răvârșa. Iar înrutățirea existentă în natura lor s'a înfăptuit și s'a răspândit năravurile răle, în cât în strădi și uliți se batjocorea în grămădi, ca cei ce se desfrină între ei, înnebunindu-se săvârșind fapte rușinoase în strădi, ca și câinii cei fără nici o pudore și insultându-și unul altuia femeile și fetele și corupți fiind au umplut de răutate tot orașul și țara și casele locuitorilor. De aceea aceste urgii ale lor desprețuindu-le și fugind de violențele lor se ascundeau contribuabili (supușii creștini) prin orașe, iar cei de la țară se retrăgeau în deșerturi și așa toți năvala neînblânziților și barbarilor vrăjmași, ce nu știu de nici o lege și cari n'au margine la nedreptate și insulte, o socoteau vitejia soldaților lor, iar corupția persistentă și vederea lor privirea demonilor.

Deci ast-fel nedreptatea, corupția, sălbăticia și spurcăciunea urlă în stăpâna și-i ținea. Ajungând intriga și calomnia și asupra noastră, precum și bătălia, vorbirea mârșavă, schimbare neexistentă a numelui și străformarea deșartă, cum s'a dîs, a însălbăcit pe taurii noi arătați și i-au înarmat asupra noastră. Amenințau, încurajau și-i sfătuiau pe guvernatorii să supravegheze și să fie atenți de a auzi ceva despre creștini. Și deci a venit ore-care de la Generalul armatei, afirmând acestea, din cauza unei prigoniri sau sălbătăcii, sau din o altă răutate plăzmită din cei ce se apropie de Generalul armatei, că acel Ștefan care s'a

furișat pe ascuns a venit și escita pe supuși, ș'a apărut în Aretiu Bitinie aducând cu el mi de galbeni și le-a împărțit la școla de acolo, iar tesaurul l'a dat profesorului. Acesta veste referindu-se monarhului, a poruncit să-l aducă pe el în legături, ba încă și pe profesor și pe cei din școlă. Căci așa de lesne credetore sînt mințele fricoșe. Luând cei porunciți poruncă înscris, ca la o mare vînatore de la îngrijitorea împărăție și de la curtea vizirului și de la Generalul armatei și alergând în Asia, luând și pe unii din judecătorii circumscripției Aretiuului, pe de o parte unii au încunjurat casa săracă a școlei cu felinare și armată, iar pe de alta unii intrând cu armele în mîni căutau comora și scormoneau aflarea marelui prădă. Dar în loc de comoră au găsit căți-va cărbuni și aceștia necurați, în loc de pradă zburătoare urmăreau remășișurile țapelor. Apucând deci pe cei nevinovați din casă, foarte simpli și fără reutate, șapte bărbați la număr, foarte săraci și din cauza puscicii trupului slăbănogiți, în locul împăratului, a generalului și a lui Proteu cel multiform, i-au luat pe aceștia ca pe niște tâlhari și făcători de rele în obeși și i-au adus cu vuet mare și spre bucuria publicului, ca adică au prins pe conjurații și aghiotanții vestitului General și vrăjmaș și că-l vor prinde și pe el cât mai curînd. Deci aducându-i în luna lui Februarie în Constantinopol i-au închis în carcere publică. Erau între cei închiși șapte la număr și un ieromonach Agapie, un Dionisie monahul din Peloponez, și Constantin de Tesalia profesorul școlei de acolo împreună cu alți patru. Deci scoțîndu-i de față pe aceștia după câte-va zile, în meșul nopții, spălmîntați cu totul, îi întrebau despre închipuitul de ei Ștefan, când și de unde a venit și căți bani le-a dat? Iar ei protestând că nu știu și nici prin vis nu și-l pot închipui pe un asemenea se desvinovăteau și despre bani că n'au ființă și că calomnia nu pôte subsista. Dar unul dintre guvernanții îi indemna să mărturisescă și să dea vina pe alții

de conjurație și depositile de bani să le arunce asupra celor mai mari ca să se pótă scăpa de urgie pe dinșil și să scape și de greutatea pedepsei muncilor. Temându-se însă de preacurata pedepsă a lui Dumnezeu și privind cu indignare la acel sfat viclean al cercetărei și nepăsându-le de pedepsă, de prezența gizilor și de mórte, au strigat cu curaj: Noi sintem fiii evangheliei adevérului, și minciuna o desprețuim asemenea ca diavolul, nici noi nu știm ceea ce se cere de la noi, nici n'am primit bani de care-i vorba, nici pe alt cine-va nu știm sau cunóștem că a primit, și nici putem să mărturisim asupra altora nedrept dintre ómenii nevinovați. Ucideți-ne, ardeți-ne, tăeți ne și ori ce voiți faceți ne, căci nu știm de loc nici cunóștem ceva despre cele ce întrebați și nici vom mărturisi nedrept asupra cui-va, și nici vom minți asupra ómenilor nevinovați. Noi am învățat să spunem adevérul și acesta o avem de poruncă de la Christos adevératul nostru Dumnezeu. Decí acestea respectuos spunându-le în fața vizirului și acelor prezenți, i-au dus cu silnicie găzii lovindu-i peste cap. Iar ei socotind că merg la mórte, îmbărbătându se cu zelul adevérului, minciuna și nebulnia și înșălăciunea lor pentru nepietatea lor o desprețuiau. Dar ghiontindu-i și trăgându-i cu violență găzii, pe unul l'au sfîșiat, iar pe altul aruncându-l din susul scării și astfel strivindu-l i-au aruncat în închisóre, abea mai resuflând, în cât se păreau numai că mai trăesc, și bolnăvindu-se n'au fost mai mult interogați. Din cauza bólei profesorul Constantin a adormit în Domnul, iar cei-l-alți după trei luni s'au îndreptat.

Pe la jumătatea lunei următoare Martie s'au scurs și s'au imprăștiat această armată ciumată din acest mare oraș, roșind strimtorile la eșire cu sîngurii nevinovate. Căci verđii făcând urgii împreună cu demonul trăitor în ei, dacă ar fi întâlnit pe vre-unul din supuși sau pe o ferestucă or crăpătură în magazinele lor sau în casă și în genere stând cine-va,

s'ar odihni sub un acoperămint, năvălind nebunește 'l sfișiaș, sub cuvint că a privit ceea ce nu trebuia să vadă, adică prin vederea stindardului s'a făcut vinovat de mörte. S'a dus cu ei și lăudărosul Senahirim vizirul împărăției, förte îngămfat și grozav încurajat cu multe armături și aplaudat de mulțimea adunată din mil de nēmuri și fălindu-se că ar închide de odată totă Europa, dacă el ar voi, și îndată ar supune pe vrăjmaș. Decī s'aū dus și am socotit că ne-am ușurat întru cât-va de înfricoșata învăluire și că vom găsi o mică incetare a rētășilor. Dar puține țile aū trecut și am vėđut furtunile mai violente și valurile turbate. Căci cu cât se învăluiaș afară și prin batjocuri se revărsaș asupra țerei, cu atăta se făcea mare zgomot înlăuntru cuprins de spirite rele. S'a ridicat apoi și asupra acestei acropole a Bisericilor ș'a sfășiat'o fără milă și turburând sufletele, puțin a trebuit ca pe toș să-i spăimănte. Căci vorbele false din viclenie, saș mai bine a țice idolatrizarea introdusului pe turiș a lui Ștefan, inspirând tôte presupunerile, felurite temeri aū cuprins pe stăpănitori și'și figuraș în minte frica, în cât să cređă cine-va că era cu puțință, așa ca să vorbim despre acēsta cât e posibil. Decī a sosit calomnia și întru cât-va i-a spăimăntat, că adică Ștefan Generalul, care escita pe supuși s'a înțeles cu preasfintul patriarh ecumenic, Domnul Meletie, în patriarhie și că este acolo, sfātuindu-se asupra tuturor trebelor; și de aceea de odată încunjurând jur-împrejur Patriarhia cu armată locoșitorul Generalului, ca să nu le scape fantoma și năvălind mulțime înăuntru și împrăștiindu-se prin case, toș aū fost prinși și cercetaș și cele mai din lăuntru ale caselor, și nimic, absolut nimic n'aū lăsat nemișcat. După ce aū terminat cercetările, luând pe preasfintul patriarh ecumenic, Domnul Meletie, cu suita lui și pe cei ce s'aū aflat cu el dintre clerici, pe toș i-aū dus la închisórea publică mai întâi încarcerându-i (la Aprilie în 8, țiuva Mercuri). Decī poporul cre-

dincios auđind acéstă calomnie fórte nedréptă, și înțelegênd pornirea fără cuvînt se lupta fórte întristat și infricoșat, presupunênd că invinuirea este asupra tuturor și ȳcereaŭ de la Christos Mântuitorul ajutor și scăpare. Ei nóptea aŭ transmutat pe condamnați într'o carceră mai înlăuntru, la cea împêrătêscă, începênd cercetarea prin amenințări și munci din cele mai grele, dar pentru că nici cea mai mică presupunere nici vre-o închipuire n'aŭ găsit despre fantoma imaginată de el, Ștefan, aŭ înțeles întru cât-va că ceea ce se đice este o calomnie și s'aŭ desmeticit puțin. Némul nostru atunci a scăpat de calomnia cea mai grea nedréptă; ȳar pe preasf. Domnul Meletie, de și nevinovat și neatins de orî ce presupunere viclénă asupra lor și înțelegênd cu certitudine calomniile ilegale, de și le era rușine de virtutea lui, dar să-l restabilêscă în patriarhat le era mai rușine. De aceea a îngăduit némului să-și alégă după obiceiŭ alt patriarh, fiind-că preasf. Domn Meletie, condamnat la închisóre a demisionat din patriarhie și că a trimis Marele Biserici înscris, expunêndu-se cu bărbăție și cu iubire de Dumneđeŭ la junghierea cea nedréptă ce-l amenința, cerênd mijlociri prin rugăciuni de la tóte bisericile și dorind tuturor de la Dumneđeŭ mântuire. Adunându-se apoi atât Arhieriei Sinodului, cât și prea nobiliți boeri și clericii, prin socotița și votul tuturor aŭ ales de patriarh ecumenic pe Metropolitul Tesalonicului, Domnul Teodosie, și luândul l'aŭ prezentat vizirului, și primind cavadiile spre întărirea alegerei s'aŭ întors la patriarhie, și făcêndu-se mutarea canonică l'aŭ felicitat de patriarh ecumenic la 11 Aprilie în anul 1769.

S'a înveselit apoi poporul credincios pentru alegerea și înălțarea la patriarhatul ecumenic a Domnului Teodosie, avênd speranțe mai bune și despre nevinovăția prea sfîntului Domn Meletie, și a eliberarei lui din închisóre, care fiind încă în închisóre, era în liniște, deasemenea și toți cei ce aŭ fost duși împreună cu el. Iar cei ce s'aŭ învrednicit de

răniri prin chinuri, toți prin îndemnul și bine-cuvintarea preasfințitului încununându-se cu vitejie, erau gata a pătimi până la moarte pentru adevăr. Iar večnicul de amintire Iacov Episcopul Corintului, fiind că a suferit mai mult muncile și a respins înfricoșările cele mai anevoioase, pentru asemănarea închipuitului de ei Ștefan, cum diceau, laudând, bine-cuvintând și mărirind neîncetat pe stăpânul Christos, din cauza schingiuirei ș'a dat sufletul în mâna lui Dumnezeu. Iar pe preasf. Domnul Meletie, martir cu voință și tăria socotinței și mărturisitor, gata fiind pururea spre moarte, cu bărbăție și cu bucurie toate suferind pentru adevăr, cuprins de toate amenințările și instrumentele de muncire, atunci când l'a dat legat găzilor, l'a scăpat din mâinile lor Domnul, cruțându-ne pe noi. Dacă ar fi murit în muncă, s'ar fi părut calomniatorilor c'a murit vinovat și la tot poporul lui Dumnezeu ar fi fost neșterse calomniile și disprețul necuviincios și urgia viclenă a vrăjmașilor foarte îndămânată. Deci a regretat tiranul de cele ce a făcut și când l'a predat pe el muncilor și l'a desbrăcat, atunci schimbându-și părerea a poruncit să-l elibereze. Căci a recunoscut și s'a încredințat și prin mărturiile din afară și prin cercetarea cea mai strașnică a celor din lăuntru închisorei, că preasf. Domn Meletie este nevinovat în toate și inocent, ca și cei din jurul său, și examinând mai înainte și încredințându-se și amintindu-și și de scrisoarea din Harovatia, când din ordinul său a fost trimis acolo călugărul sub patriarhul Domnul Samuel, care a scris din Dalmația preasfințitului despre cele ce se întâmplă acolo, căci dacă s'ar fi putut aduce la sfârșit ordinele lui, care, cum am șis, adusă la vizirul împărăției în lagărul de la Adrianopol. s'ar fi trimis în capitală către monarh pentru examinare, ca fiind reală sau plăzmută. Căci calomnia n'a fost pornită întâia dată. S'a adus și s'a înmulțit de pretutindenți presupunerile, ura înrăutățită și reboșnică și frica persistentă. Deci toate acestea privindu-le și

lămurindu-le puternicul monarh și din tôte înștiințându-se și convingându-se că pe nedrept s'a adus calomni și intrigă, a poruncit ca pe toți să-i scôtă din temnițele împărătești ca inocenți și nevinovați, și pe preasfințitul Domnul Meletie, pentru că a primit scaunul acela l'a acuzat și l'a exilat la Mitilini (în 18 April). Deci ast-fel s'a rădicat această calomnie foarte inveninată deasupra noastră, și n'a mai rămas nici măcar urmă de această calomnie foarte nedreptă, și mai ales a curățit tina de pe ochii guvernatorilor și a imprăștiat cęța cea prea grosă, și de atunci au început a recunoște intrigile de afară asupra noastră și calomniile și a nu crede cu ușurință la cele ce se ȃic și a se purta cu moderație la cele ce se întimplă, cercetând mult urile și reutățile cu judecata cuvenită, în conformitate cu împrejurările.

A stat pe scaunul Ecumenic Preasf. Domn Meletie al II-lea cinci luni și patru ȃile. Era de loc din Tenedos, educat monahicește din copilărie și împărtășindu-se de o bună învățatură și crescând cu fapte și cu cunoștința celor bune, și făcându-se ieromonah a fost mai întâi protosinghel al celui prea înțelept Gavriil Mitropolitul Nicomidiei. Viețuind deci cu acesta și câștigând în cele bisericęști trebuinți multă experiență și arătând și o aptitudine a sa proprie, când a încetat din vieță Iacob al Larisiei, fiind eparhia văduvă de Arhiereul său, și care era îngreuătată și obosită de foarte grele datorii și de o rea administrație, alegându-se de obște și cu consentimentul Sinodului se hirotonește Mitropolit al Larisiei. Deci mergând la Eparhia sa în anul 1750 și economisind tôte bine și ușurând datoria ce avea, era de toți iubit și considerat și de toți lăudat. Era iubitor de virtute și de adevăr, filotim, familiar, blând, neręutăcios, simplu și drept, prevădător și învățator or sfătuitor, econom, însă ne-iubitor de argint și nobil, stăpân peste patimi și ducând o vieță monahică. De aceea stătea mult la rugăcuni și-i plăcea posturile și puțin se îngrija de îmbrăcăminte și-și pe-

trecea timpul în cetirea Sfintei Scripturi. Iși întindea iubirea către toți și modestia, și avea multă rivnă dumnezească pentru pădirea curată a dumnezeestelor dogme și misterii, pentru care mai ales cei îndrep l'au chemat la scaunul patriarhicesc, și având privirile spre el s'au întărit mai mult. S'a dat la o ast-fel de luptă știind bine împrejurările și înțelegând dificultățile și în șase luni, din cele ce știu eu, s'a opus, eschivându-se în tot chipul, și când vrând nevrând a primit, ȳicea cu lăcrimile în ochi: mi s'a rîpit ceea ce am dorit și mi s'a dat ceea ce am evitat, dar fie în tóte voea bunului Dumneȳeu. Făcendu-se patriarh ecumenic în asemenea timpuri n'a neglijat nici una din datoriile acestei mari păstorii, îngrijind și ocupându-se cu dragoste de tóte bisericile lui Dumneȳeu, conlucrând, îndemnând și mângâind, ajutând, apărând și stând în frunte și după Apostolul făcendu-se tuturor tóte, pentru ca pe toți să-i câștige lui Christos. De aceea de către toți și arhieriei și ȳerei și monahii, apoi de boeri și clerici și de tot poporul era iubit. Iar în calomnia cea mai grea aduse asupra sa și intriga îngrijindu-se despre suflet, era în genere neschimbat, fără frică, tare și vesel, laudând și bine-cuvîntând și mărind neîncetat pe stăpânul Christos. Dar și în constringerile și uciderile creștinilor, ce s'au întîmplat mai apoi la Mitiline din furiile Otomanilor primind răniri și lovituri, în tóte marea pe Dumneȳeu; ba și când i s'a luat tóte averile și trăind în sărăcia cea mai négră se bucura mulțămînd lui Dumneȳeu.

Au înflorit în anul acesta 1770 în înțelepciune și învățatură următoarele persoane:

Nicifor Theotoche ȳeremonahul, din Cercira, om fórte erudit și experimentat în tótă știința, a fost mai întăiu profesor în patria sa, apoi în Iașul Moldovei și multe a scris, a publicat și elementele mecanice ale filosofiei grecește și a tradus și alte multe cărți științifice. Dionisie ȳerodiamonul, din Itaca, om de știință și învățat deprins în explicarea Sf.

Scripturi și rivnitor ardent a dogmelor ortodoxe, a profesat arta logicei și a explicat Sf. Scripturi în Biserica din insula Micone, posedând judecată dréptă a criticat dogmele cele noui și fără base introduse în teologie și filosofie.

Cozma Balan ieromonahul, din Ioanina, om erudit și cu cunoștinți variate, profesând în patria sa arta logicei și științele, a explicat în biserică și Sf. Scripturi.

Teofil Ioanitul, Episcopul Cambaniei fórte erudit și experimentat în interpretarea Sf. Scripturi, însemnat între arhierel prin înțelepciune și în cuvinte și în fapte. A scris învățaturi introductive creștinești spre folosul de obște.

Dionisie Lariseu, Episcopul Platamonului profund cunosctor de arta logică și de științi, explicator experimentat al Sf. Scripturi, reputat între arhierel pentru învățatură și drépta judecată, cum și prin îngrijirea de turma sa.

Gherasim Leriu, Episcopul Metrelor, prea învățat și prea cunosctor de afacerile bisericesti, experimentat în interpretarea Sf. Scripturi, renumit între arhierel și pentru învățatură și pentru simplitatea lui, iubitor de frați și simpatic pentru or ce socotință și fórte modest, ducend în genere o vieță nepătată.

Cozma Ieromonahul, din Etolia, om de știință și experimentat în Sf. Scripturi, ducend o vieță ascetă cât mai perfectă, și zel apostolic avend a umblat apostolicește din loc în loc, învățând Sf. Scripturi. A cutreerat 30 de Eparchii întărind în credință pe poporul lui Dumneđu, în care a înființat dece școle în limba veche grécă și de științi, doué sute de școle de cetire numai, care se numesc și china (κοινά), veneau la el din tóte laturile, din orașe și sate mulțimea și-l urmau. Ș'a sfirșit vieța martiricește în Albania.

Christofor monahul ascet din Arta, studiind arta logicei și științele a preferat vieța liniștită în cuvioșie, prin studiarea neîncetată a câștigat înțelepciunea din Sf. Scripturi.

Visarion monahul, ascet din Rapsane, în Tesalia, profesa

arta logicei și științele ș'a ales și acesta viața singuratică în cea mai profundă liniște, și prin studiul continuu și neîntrerupt al Sf. Scripturi i-au înțeles teoria.

Chrisant Ieromonahul, din Etolia, frate cu pururea amintitul Cozma, om de știință, mult învățat, datat în totul la iubirea de Christos a fraților, se dădea și pe sine serviciilor fraților. Și formând școala de obște în insula Naxului, fără lăfă preda logica, științele, învățătura Sf. Scripturi prin care înobilă moravurile și a ridicat însemnătatea dogmelor drepte, justificând ce-i drept și combătând neghina cea viclână în totă vorbirea sa.

Ciril Ieromonahul din Furna, a Agrafelor, tesalonicean, cunoscător de arta logicei și de știință, educat monahicește din copilărie, și ocupându-se totă viața cu studierea Sf. Scripturi, prin totă vorbirea învățând în comunitatea Sf. Munte, întârea edificarea spirituală, devenind profesor obștesc trebuitor tuturor.

Nicolaï Barcosi, cunoscător a totă știința și a artei logice, a fost profesor fiilor Domnitorului Voevod Constantin Moruzi.

Anii	Lunile	Patriarhii	Imperatorii
1761: 2.	2.	Ioanichie al III din Halcedon, fost al Ipecului.	Mustafa I.
1768: 5.	5 și 14 zile	Samuel I din Derce.	
1768: —	5 și 4 zile	Meletie al II din Larisa.	
1769: 4.	7.	Teodosie II din Tesalonic.	

(Va urma).

C. E.

P. S. SILVESTRU, EPISCOP DE HUȘI.

I.

Anunțăm cu cea mai mare părere de rău încetarea din viață a P. S. Silvestru, Episcop de Huși. P. Sf. Sa a încetat din viață Sâmbătă 25 Noembrie ora 9¹/₂ în urma unei scurte bôle provenită din răcélă. În mormântarea s'a făcut Marți 28 Noembrie la cimitirul Belu din București.

Rëposatul era un bărbat cult, muncitor și bun de inimă. În Eparhia Sa era iubit de tótă lumea, fiind că era un adevărat păstor. Mórtea Sa lasă un mare gol în Episcopatul Român.

Să-i fie țărîna ușoră și memoria neperitoare!

II.

Serviciul funebru s'a făcut tn biserică Sf. Gheorghe nouă. Aă luat parte toți membrii Sf. Sinod. A asistat și Dl. C. C. Arion, ministrul Cultelor și Instrucțiunei publice, un aghiotant Regal, o delegațiune a Senatului și un fôrte numeros public. După terminarea serviciului Dl. C. *Erbiceanu* a ținut în numele profesorilor facultăței de teologie o fôrte mișcătoare cuvîntare, cum și Dl. P. Gârbovicenu în numele profesorilor Seminariului Central. Publicăm aici amândouă aceste cuvîntări.

III.

Iată cuvîntarea D-lui C. Erbiceanu:

„Să lăudăm pre bărbați ceș măriți și pe părinți noștri în nămul lor“. (Sirah. c. 44. v. 1), căci:

„Înțelepciunea lor o povestesc norodele, și lauda lor o vestește adunarea“. (Înțelep. lui Sirah. c. 44. v. 15).

Intristare adîncă aă cuprins sufletele tuturor Românilor așdînd trista și neașteptata veste a morței Preasfințitului și mult iubitului de toți, *Silvestru Bălănescu*, Episcop al Hușilor în etate de 62 ani! Mult mai durerôsă și mai nemângălată încă este starea sufletescă a prietinelor, a cunoscuților și a celor ce în viață aă venit în contact cu el, pentru că i-aă cunoscut credința și s'aă convins de cugetarea lui plină de rivnă sfîntă pentru Biserică și Patrie, i-aă apreciat actele și faptele lui pline de tot felul de virtuți creștine! «*Acesta în neamul său s'aă mărit și în țilele lui a fost lăudat*» (Sirah. c. 44. v. 8). «*Este din aceia carii aă lăsat nume, ca să se vestească laudele lor*» (idem v. 9).

Viața fără Religie este asemenea zborului paserei ce se perde în vėzduh, asemenea valurilor mării ce se despică și se nimicesc, asemenea fortunelor ce aduc după ele liniștea aerului. Nu știm pozitiv nimic prin noi înși-ne despre noi. Un veșmint întunecat acopere tótă viața noastră precum și

scopul ei! Un mister este nașterea noastră pe acest pământ nestatornic, un mister și mórtea noastră, nu cunoștem precis pentru ce am venit în astă lume și pentru ce trecem din ea prin mórte, și nici știm unde mergem! Minteä omenescă 'și declină puterea sa de a rezolvi această însemnată problemă a vieței omenești. Această insuficiență a minței noastre ne o represintă Sfinta noastră Biserică în o cântare a sa ast-fel: *«Oare unde mergi acum suflete? Oare cum voiü petrece acum acolo? Ași pofti să știü taina, dar nu este nimeni în stare a o spune. Oare și dinșii își aduc aminte de ai sêi, precum noi de ei?»* (Stihiră la înmormintarea preoților lumeni). *Oamenilor! pentru ce îndeșärt ne turburăm? Calea, pe care alergăm este repede și scurtă, viața este fum, abur și cenușă, și pulbere peste puțin vom fi, și ca o flóre ne vestejim* (idem).

Viața noastră nu'și află dar explicarea sa desăvârșită, de cât în Creștinism. În Religia creștină, în acest sftnt așezămînt dat nouë de cătră Iisus Christos Dumneđeul și Mântuitorul nostru; în ea nu mai găsim deslegarea nedumeririlor noastre asupra vieței; în ea liniștea conștiinței, pacea sufletului, și garanția neîndoiosă de ce trebuie să fătuim în viață. *«Eü sînt viața, a mea este viața și a mea este mórtea...»* ne spune Sf. Scriptură. Ea, Religia noastră creștinescă, ne cere riguros din parte-ne credință nestrămutată în adevêrurile ce ni le-a descoperit spre mântuirea noastră Iisus Christos. Pentru creștin, Christos este garanția noastră sigură, el busola faptelor noastre, cu el numai trecem în liniște marea cea înviforată a acestei vieți trecătoare și ajungem la liman nouă, necunoscut nouë, în o altă lume vecnică. Lumea acesta ce o percurgem acum este stadiul de încercare, de luptă înprotiva rëului, locul în care prin fapte bune sau rële săvârșite de noi, în această vale a plângerei, ne facem vrednici ori de o fericire vecnică în o altă viață, sau de o pedepsă vecnică. Minteä noastră naturală cere, pretinde, reclamă o deosebire între bine și rëu, o resplată virtuței și o pedepsă viciului.

Ea respinge cu îndignare, ca ucigașul, furul și desfrânatul să aibă același sörta și după mórte, cu cel ce a făptuit binele, dreptatea și temperanța,—nădăjdueste în Dumneđeü.

Legea ne impune credința într'un Dumnezeu drept judecător. „*Amin, amin ȳic vouă, cel ce ascultă cuvintele mele și crede în cel ce m'a trimis pre mine, are viață vecinică, și la judecată nu va veni, ci va trece din mörte în viață*“. (Iön c. V.) și în alt loc ne spune imperativ: „*a mea este judecata*“. Apoi „*că tot cine vede pre Fiul și crede în el are viață vecinică și eü il voiü invia pre el în ziua cea de apoi*“. (Iön c. IV.). Din aceste puține citate din Sf. Scriptură vedem că ni s'a descoperit clar scopul vieții noastre pămîntești precum și ce ne așteptă după mörte, și care scop se ajunge numai prin noi, după cum vom fi viețuit și făptuit în viață bine sau rău.

Religia noastră lasă deplină libertate individului de a lucra în viață și a se purta după cum îi dictază voința sa, pentru că i-a făcut cunoscut pe deplin scopul vieții sale. Este dar răspundător de tot ce face în viață. Dela noi dar depinde ca atât în această lume cât și în cea viitoare să fim fericiți, în puterea faptelor noastre. „*Inaintea ta am pus foc și apă și unde vei voi vei tinde mâna ta*“.

Omul ce a știut să viețuească în lumea acesta după principiile *Religiei Creștine* este, după puțința aprecierii omenești, și Preasfințitul și mult regretatul Episcop al Hușilor, Silvestru Bălănescu; pentru că și cu cuvîntul și cu fapta se purta și trăia între noi, dându-ne pildă vie de viață creștină. Dumnezeu iubindu-l mai mult de cât lumea, l'a luat de timpuriu dintre noi, lipsindu-ne de un tip real al vieții, care între mulți răspîndea adevărata viață creștină. Astă ȳi sintem întruniți în această sfîntă Biserică pentru a-l petrece la mormînt, împlinindu-ne o datorie creștină. Scriptura ȳice: „*Trupul lui cu pace să l îngropăm, iar numele lui să trăească în nēmül nostru; căci luptă bună s'a luptat în viață și credința a păzit; acesta este bărbatul milei, a cărui dreptate nu se va uita. Și mărirea lui nu va peri nici odată din popor*“. (Ințelep. Sirah. Cap. 44, vers. 11—15).

Oamenii mari și vrednici în viață n'aü trebuință de laude din partea noastră, ci de a fi imitați de noi în viața lor, avëndu-ı ca pilde bune de urmat. Cu tóte acestea fiind că-ı obicei consfințit de vécuri ca celui ce trece de la noi să i

se descrie viața și să i se aprecieze faptele, s'orta a făcut ca astă-dî eă, prietenul s'eu de trei-đeci și cincî de ani, și ca reprezentant al Facultăței de Teologie, să expun înaintea mormîntului s'eu, a Preasfințitului Silvestru Bălănescu, viața și activitatea sa ca om, ca Preut și ca Episcop. 'Mî este ușoră sarcina ce 'mî-am luat, pentru că t'otă suflarea Romănescă știe de mai 'nainte că Preasfinția Sa a fost un model rar de viața cu adev'erat creștină, plină de t'ote virtuțile, mai ales bisericești. Simțul de umanitate, al iubirei apr'opelui, era puternic desvoltat în sufletul s'eu nobil și măreț.

Preasfințitul Silvestru Bălănescu își trage origina sa din popor, dar care singur prin o abilitate rară, ș'a însușit o civilizație și nobleță de caracter neîntrecută; amabilitatea sa era de toți admirată. Născut în satul Pângărăciorul la 1838, din județul Némțului, ș'a făcut studiile sale începătore mai întăi în Tărgul Piatra, apoi la un călugăr în Monastirea Pângărații. La 1854, la etatea fragedă de șese-spre-đece ani el a fost tuns în monahism la Monastirea Bisericanii. Fiind prin natura sa iubitor de știință a venit ca simplu monah la Seminariul Veniamin, din Monastirea Socola ș'a intrat în școlă urmând cursurile Seminariului cu asiduitate, ca orî-care elev, supun'endu-se disciplinei școlare, și unde a terminat cu succes ambele cursuri. În timpul școlăriei sale a fost hiro-tonit Diacon și apoi Preot pe numele Bisericeii Seminariului. După terminarea cursurilor a fost numit și Bibliotecar al Seminariului și suplinitor la catedra de istoria Universală. Dar dorul s'eu ardent de a-și lărgi și îmbogăți tot mai mult sfera cunoștințelor Teologice, de și era de o constituție f'orte debilă și șubredă, s'a hotărît, cu riscul vieței, să se ducă în Rosia la Chiev spre a studia în Academia de acolo Teologia. S'erac, de multe ori lipsit de cele trebuitor'e unui student, a îndurat cu persistență t'ote greutățile ce i se puteau opune, și prin răbdare și devotament pentru știință, a învins greutățile ș'a terminat cu rezultat bun cursul, luând și diploma de candidat or licențiat în Teologie. Venind în țară a fost mai întăi numit suplinitor de științele Teologice în Seminariul Central din București, după aceea și profesor definitiv, apoi și Director Seminariului, unde a profesat și condus școlă până la 1886. În acest restimp, la 1879, pentru meritele sale a fost ales și consacrat Arhiereu. Cât a fost ca

profesor și director în Seminariu era considerat de toți școlarii ca un părinte al lor, pentru că pe cei lipsiți îi ajuta cu bani, iar pe cei talentați îi încuraja prin daruri și-i avea pururea în jurul său.

Reminiscențele bunătății sale de inimă și până astăzi se povestesc de ucenicii lui. Ca profesor, dacă nu avea un talent oratoric extra-ordinar, această lipsă o îndeplinea cu prisosință prin claritatea expunerii și prin convingerile însădite în inima sa și pe care știa, ca prin farmec, a le insufla școlărilor săi. Elevii săi spun că atâta era de convins în adevărurile creștine ce le profesa, în cât adese expunându-le se mișca până la lacrimi! Directoratul său și ca administrație ca și disciplină și educație clericală au rămas neșterse din mintea școlărilor din timpul său. Era părintele elevilor și bine-făcătorul lor; de aceea a și fost mult iubit de școlarii săi. Ca Arhieru, având o statură impunătoare, un pas grav, o față blândă și liniștită, o voce dulce și duioasă, când servea era o adevărată figură bisericască, plină de piositate unită cu bunătatea. Toți cei cari l'am văzut servind am rămas admirători ai Preasfinției Sale, privind numai la mișcările sale externe. Ce se petrecea în sufletul acestui îmbunătățit prelat, când proaducea jertfa cea fără de sânge,—Dumnezeu știe, eu l'am văzut lăcrămând. Nimeni dintre noi, cari am trăit în relații de aproape cu el, nu l'am auzit nici odată pronunțând cuvinte ușore, insulte; fugea de certe și evita mânia, suferea de la altul atacuri, fără a riposta, până aici se ridicase de sus în cugetarea sa. Când pentru întâia oară s'a început Facultatea de Teologie în București, Preasfinția Sa a fost profesor, și Decan al ei, de și nu primea salariu. Apoi a mai fost și redactor și președinte al comitetului Revistei Sf. Sinod, Biserica Ortodoxă. În fine la 1886, spre finele anului, a fost ales de marele colegiu electoral Episcop de Huși, de când a încetat de a mai profesa de pe catedră. Dar îl aștepta o ocupație mult mai grea, păstoria spirituală a Eparhiilor săi. Din acest moment a făcut cu totul abnegație de sine și s'a devotat cu suflet și trup datorii sale multiple și variate Episcopale. Tot timpul ce-l prisosea, ca un alt Veniamin și Grigorie, n'a lăsat condeiful din mână traducând, scriind și imprimând cărți de suflet folositoare, de cuprins bisericesc, și de cari se simțea trebuință în Bi-

serica noastră în genere și în Eparhia sa aparte: ca *Dreptul Bisericesc, Teologia Dogmatică, Predici și Conferinți* etc. Era unul din membrii cei valoroși ai Sf Sinod; iar Eparhia sa, pe care o cunoștea tot atât de bine ca și casa sa, era pururea inspectată și vizitată canoniceste, întrunind în conferinți pastorale pe preoți, sfătuindu-l, îndemnându-l și încurajându-l ca un adevărat Părinte la lucrul cel înalt, al păstoriei spirituale. Câte îmbunătățiri n'a făcut și la Eparhia sa, începând cu Biserica și terminând cu zidul încunjurător. Preasf. Silvestru avea și calități rari—de inimă—compătimea cu toți săracii și-l ajuta cu tot ce avea, apoi elevii și mai ales Studenții din Facultatea noastră câți n'a fost ajutați materialicește spre a-și termina studiile? Cine s'a adresat la el cândva și n'a primit ajutorul ce-l căuta? Era părinte orfanilor și văduvelor, era sprijinul celor lipsiți și săraci, limanul celor înviforați, adăpostul celor nenorociți. Vorbea puțin, dar cuvântul său era bine cugetat; era blând, liniștit, îngăduitor, răbdător, umilit și mult ertător. Departe de el era tot—d'auna ura, invidia, viclenia, fățarnicia, îngâmfarea, mândria și lucrurile deșarte. Prevădător și credător în viitor, cu mult timp înainte, ș'a regulat însuși micul său avut, căsuța sa, făcând-o după mórtea sa donațiune pentru Facultatea de Teologie, în scop ca din venitul fondului să se trimită tinerii Teologi în streinătate pentru desevirșirea culturii lor, spre a deveni bărbați apți și pentru profesură și pentru Ierarhia Țerei sale.

Atât de rîvnitor era pentru cultura bisericească, încât chiar acum înainte de ora morții a dispus ca lucrările literare teologice întreprinse de el și din nenorocire neterminate, să se continue, punând la dispoziția celor îndrept mijloce materiale. Apreciindu-i-se activitatea sa literară teologică în Rusia. a fost onorat cu titlul de membru de onoare al Academiei Spirituale din Petersburg în 1899.

Acesta-l în trasuri generale portretul Preasfințitului Silvestru și acesta-l activitatea sa în viață.

Tot ce ar fi putut face un cleric și Arhierieș, după mijlocele de care dispune astăzi, a făcut cu prisos acest vrednic prelat.

Tot ce poate și este dator să facă un bun patriot, Preasf Sa a făcut cu întrecere. El era al tuturor și nici odată al său. Cu el se perde un Ierarh de o valoare mare în Bise-

rica Românească. Golul ce-l lasă cu greu va fi reparat; bărbat plin de experiență și de zel bisericesc.

Acum când ora despărțirii Preasf. Sale de noi a sunat, acum când trupul său se dă gropii și se astupă cu pământ spre a se preface în țărină, singura dorință a Preasf. Sale, rostită prin mine, este, după cum 'mi spunea în ultimile momente, *să nu mă uitați și mă pomeniți în rugăciunile vostre*. Voi dar săraci, veduve, orfani; voi, școlari, elevi și studenți; voi în fine colegii mei lubiți de profesură! *Amintiți-vă de mine*. Iar Voi, Inalți Preasfințiți Prelați, cu cari împreună am condus Biserica lui Christos, adese amenințată și bântuită de valurile lumești, timp de 21 de ani ca Arhiereu, Voi știți și cunoșteți de aproape dragostea mea ce am avut'o pentru sfinta noastră Biserică Națională, *nu mă uitați în rugăciunile vostre ce dilnic le îndreptați către Dumnezeu, rugați-vă pentru mine și mă ertați de tot ce Vaș fi greșit în viață ca om*.

Eu mă duc acum, după credința mea tare, înaintea Dreptului Judecător spre a'mi lua resplata faptelor mele».

'Mi pare că aud din depărtare sentința: «*Bine serv bun și credincios peste puține ai fost credincios, preste multe te voi pune, întră întru împărăția Tatălui meu*». Amin.

IV.

Iată și cuvîntarea D-lui P. Gârbovicénu:

Frați creștini,

Marî și nepătrunse sunt taînele Dumneșeirii, căci cine se aștepta, ca un păstor al bisericii române să se ducă așa de repede din mijlocul nostru? Cine se aștepta să ne părăsască Acel, care era o podobă a Episcopatului român și care prin însușirile lui marî sufletesci atrăsese spre El aproape toate mințile și inimile românesce și creștinesce, cari căutau să se lumineze și să se încăldescă din lumina și căldura minții și a inimii lui? Nu era El ôre păstorul, care trebuia pentru mai multă vreme bisericii române? Nu era El ôre acela, care întrupa în ființa sa tot ce e știință, muncă fără preget, dragoste și devotament neșarmurit pentru bi-

serica română, potrivit învățăturilor dumnezeesci? Cu cât mă întreb mai mult, cu atât sufletul meu se sd robesce de intristare și durere, căci răspuns nu pot să aflu.

Plâng și cu mine plâng toți profesorii Seminariului Central cari au cunoscut mai de aproape pe acest bun păstor. Plâng toți Românii, cari 'și dau bine socotélă de însemnătatea bisericii în vieța noastră națională și de greutatea locului de Episcop. După îndelungate experiențe s'a dovedit, că a fi bun episcop nu e tocmai ușor lucru, căci a fi bun episcop însemnază a fi al bisericii trup și suflet, a fi al ei cu totă ființa, a cugeta la ea ziua și noaptea.

Răposatul Episcop de mic copil a avut cea mai mare aplicare către biserică. Se afla în sufletul său o putere ascunsă, care'l îndemna neîncetat să-și jertfescă vieța binelui obștesc, făcându-se servitor al altarului. În etatea cea mai fragedă, atunci când sufletul e curat ca aurul, s'a făcut călugăr și așa a urmat cursurile seminariului de la Socola din Iași și pe ale Academiei teologice din Kiev. În ambile institute crește sub îngrijirea de aproape a unor bărbați învățați și pioși; 'și îmbogățesce mintea și inima cu virtuți evangelice. Înarmat cu tot ce pôte forma pe un om cult și de inimă se întorce în țară și ajunge profesor și director al Seminariului Central din București, iar mai în urmă profesor și decan al facultății de teologie.

Să vorbesc despre activitatea sa ca profesor și director?... Spun numai atât că era de o bunătate ideală; era o inimă îngerescă!

Cuvintele sale blânde pătrundea și mișcau ori și ce inimă. El era adnc convins, că Religiunea fiind chestiune mai mult de inimă, asupra inimii trebuie să lucreze, căci omeni de inimă mai cu sémă ne trebuiesc pentru biserică și țară. Era un propoveditor al adevărurilor creștine în înțelesul apostolic al cuvântului!

În Decembre 1886 e chemat de marele colegiu electoral să conducă destinele Eparchiei de Huși. La instalarea sa ca Episcop se adresază credincioșilor și le spune ca prim cuvint că El *le aduce pacea* și le cere să aibă dragoste între ei, căci toate virtuțile creștine, ca *dreptatea, bunătatea, îndurarea, compătimirea, răbdarea* și altele 'și au isvorul lor în dragoste și se cimentază prin dragoste,—

prin iubirea de pace. Pe dragostea evanghelică 'și întemeiază și El activitatea sa de Episcop. De aceea timp de 14 ani a umblat prin toate comunele din Eparchia sa; a cunoscut starea intelectuală, morală și materială a credincioșilor. Pretutindenți a învățat, pretutindenți a dat sfaturi cari duc la bine și la fericire. Mai în fie-care an ținea conferințe cu preoții din Eparchia sa discutând cu ei chestiuni, cari interesază pe popor, chemându-i la îndeplinirea datoriilor pastorale fără de care răspunzători se vor face și înaintea lui Dumnezeu și înaintea ómenilor. Doria din a-dincul sufletului său, ca preotul să sfințească locul unde se găsește, ca să fie o forță morală de care să se sdrobéască toate vijeliile lumii aceștia!

Dar nu numai pe terenul acesta a lucrat răposatul Episcop, ci și pe terenul literar. El a îmbogățit literatura bisericească cu lucrări însemnate. Din 1877—1885 a fost președintele redactor al revistei Sf. Sinod «Biserica Orthodoxă Română», în care a publicat studii dogmatice și morale de o importanță deosebită. În ultimul moment al vieții chiar a lăsat prin viú graú peste 4000 lei ca să se termine tipărirea unei lucrări dogmatice, pe care o tradusesese dintr'o limbă străină.

Pe lângă toate acestea răposatul a fost și o inimă caritabilă. Mulți s'au învrednicit de bunătățile sufletului său, dar mai cu seamă seminarisții și studenții teologi. A întreținut studenți cu cheltuiala sa chiar la facultățile teologice străine. Făcea toate acestea pentru că doria, ca biserica română să aibă cât mai mulți bărbați devotați și luminați; cât mai mulți bine-făcători ai poporului român! Și ca să se vadă mai luminos sufletul său cel bun și caritabil amintesc, că întréga sa avere ce a mai putut iconomisi a lăsat'o facultăței de teologie din București.

Iată frați creștini, cine a fost răposatul Episcop! Prin însușirile frumoșe ale sufletului dovedite în întréga-i activitate, el póte sta cu vrednicie alături de cele mai mărețe figuri ale bisericii noastre naționale; el póte fi numit adevărat apostol al bisericii sale; el a fost păstorul cel bun, care sufletul și-a pus pentru oile sale. Sufletul său se duce vesel la Acel ce l'a trimis în lume, căci el e bărbatul fericit, care n'a umblat în sfatul necredincioșilor, ci în legea

Domnului voia lui, cugetând ziua și noaptea. El poate dice cu conștiință curată despre sine împreună cu marele Apostol Pavel: «Luptă bună m'am luptat, cursul am sfârșit, credința am păstrat și acum aștept cununa dreptății, care mi-o va da Domnul, Judecătorul cel drept» (II Tim. 4, 7. 8). Iar noi toți, cari ne-am adunat cu inima plină de întristare în jurul trupului său rece,—creștinii, servitorii ai altarului și viitorii servitori ai altarului—, să făgăduim aici în mod solemn, că ne vom călăuzi în viața noastră de frumoșele lui învățături și sfaturi; de faptele lui adevărat creștinesci și românesci; de viața lui blândă și înălțătoare de suflete! Să promitem aici în mod solemn că vom da ca și El bisericii și scumpei noastre țări, știința noastră, munca noastră, devotamentul nostru, căci numai așa vom face ca biserica și țara noastră să se desvolte și să înflorască; numai așa vom putea prea mări amintirea acestui bun suflet de Episcop. Amin.

V.

Carul funebru a fost urmat până la Cimitirul Belu de un forțe numeros public și de aproape toți membrii Sf. Sinod. Pe drum elevii Seminariului Central au intonat cele mai mișcătoare cântece funebre,

La grăpă D-I Bartolomeu Stănescu, un distins student al Facultății de Teologie a ținut următoarea cuvîntare:

«Simon, fiul lui Onie, preotul cel mare, în viața sa a sprijinit casa și în zilele sale a întărit Biserica». (Siralu 50).

*Prea Sfințiții Prelați și
Intristați Creștini,*

Încerca-mă-voiu să arăt golul, pe care îl lasă în biserica noastră Marele Episcop Silvestru Bălănescu; încerca-mă-voiu să arăt paguba ce suferă poporul nostru, prin perderea acestui mare Prelat; dar mă simt slab în cuvînt, căci durerea celor de față cere să i se vorbescă prin glasul durerii, și cine nu știe că lângă morminte, durerea e mare și fără de glas. Cum voiu începe dar de cât ast-fel:

O David! Mărite rege și profet, ție,—în a cărui liră au resunat suspinurile sfinte ale unei inimii umilite, — ție ți-a fost dat să cânti cel

mai scurt, cel mai dureros, dar cel mai adevărat vers din întreaga poezie a vieții pămîntești¹⁾: „*Omul ca iarba Țilele lui ca florea câmpului*“. Nu mă îndoiesc, că nu ai înțeles adîncul adevăr al cântecului tău; dar iarăși nu mă îndoiesc, că nu ai vărsat lacrimi cîntându-l. Și dacă ai vărsat lacrimi, trebuia să verși, căci lacrimile sunt roua inimii îndurerate; și dacă ai simțit durere, trebuia să simți, *căci durerea de aci este un mijloc de înțelepciune, iar înțelepciunea este corabia vieții*. Tu singur ai plîns de puterea cântecului tău, pentru-că cîntai tristul adevăr; noi am auzit de vécuri, răsunînd cu putere această duioasă melodie, dar astă-zi am înțeles-o mai mult ca orî cînd, căci²⁾ „*Iată omul*“. Regele universului a fost, dar ca un fir de iarbă s'a stins; putere de înțelepciune a fost, dar ca o flóre plăpîndă s'a închis mai înainte de amurgul țilei.

Veniți puternicii ai lumii, voi, cari conduceți destinele popórelor ce vi s'au încredințat; póte că v'ați deprins a crede, oă vieța de aci e tot așa de mare, ca și puterea pe care o mînuți; de credeți această, nu sunteți singuri, pentru oă toți ómenii acelaș lucru cred; dar veniți și vedeți adevărul vieții de aci, veniți și vedeți ca să fiți înțelepți. Veniți și voi săraci oropiți și uitați de lume, voi,—cari trăiți mai desmoșteniți de cît pasările cerului și fiérelle câmpurilor; căci pasările au culburî și fiérelle culcușurî, iar dintre voi mulți sunt, cari n'au unde să-'și plece capul; veniți și voi de vedeți rostul vieții omenești; mîna lui Dumnezeu este în tóte, veșnicile lui legî se arată pretutîndî.

În fața mormîntului, omul se înțelege pe sine mai bine ca orî ande; pentru mormînt toți sunt una, adică nu este bogat sau sărac, nu este stăpîn sau serv, nu este conducător sau condus, ci corpul orî-cărui este al pămîntului și în pămînt va merge, iar sufletul fie-cărui este al lui Dumnezeu și la Dumnezeu se va muta; dar și pămîntul este al lui Dumnezeu, însă ce este din spirit spirit este, ce este din carne, carne este. Mormîntul este oglinda în care ne vedem slăbiciunea și vremelnicia; dar tot mormîntul este puntea prin care ne mutăm în veșnicie; și tot mormîntul este înalta catedră de la care auzim vestindu-ni-se, noué celor rēmași în vieța, că în această lume, tóte sunt³⁾: „*Deșertăciunea deșertăciunilor*“.

De vi se dă putere, de dobîndim onóre, de căștigăm avere, dacă numele nostru ar cutremura lumea, ne-am făcut aramă sunătoare și chimval resunător, căci tóte acestea sunt, „*deșertăciunea deșertăciunilor*“. La nimic nu ne folosesc, pentru că nimic din ele nu putem trece împreună cu noi peste hotarul acestei vieți; totul rămîne aci, pe cînd omul móre convins, că în această vieța n'a fost de cît un călător vremelnic și că adevărata vieța pentru care s'a născut este vieța veșnică, care i se deschide dincolo de mormînt.

Iată-ne dar întristați creștini, Iată-ne în fața adevăratului rost al vieții, rost care ne și bucură dar ne și întristeză: ne bucură, pentru că Dumnezeu chiamă la sine pe fiul său rescumpărat, ne întristeză pentru că ne despărțim de un trate întru Christos, care se duce acolo unde⁴⁾: „*toți*

¹⁾ David Psalm. 102 v. 15.

²⁾ Ión cap. 19, v. 6.

³⁾ Eclesiastul cap. 1 v. 2.

⁴⁾ Math. Cap. 12 v. 30.

trăesc ca îngerii în ceruri“, adică unde nu este deosebire nici de rudă, nici de prieten, nici de conducător și nici de condus. Acest lucru numai,—ne îndurereză; omul are inimă și simte suferința și plânge de durere; dar noi suntem creștini și creștinul rabdă durerea pentru că înțelege suferința. Prin durere se înmoe și se nobilizează inima iar prin suferință se ascute înțelepciunea și prin urmare aceste două momente grele ale vieții, se întregesc între sine pentru a ne deschide calea mântuirii. Să oprim durerea, — dar cum o vom opri!... Să ne părăsim de lacrimi, dar cum ne vom părăsi!

Am văzut ce frumoasă priveliște face turtureaua, când în zborul său săltațea, se perde în adâncul albastru al orizontului îndepărtat; am văzut ce frumoasă priveliște face corabia, când vederea o perde pe întinsul singular al mărilor mișcătoare. Tote acestea le-am văzut și ne-au plăcut. Dar să privim acum aci; vedem mormântul deschis și pe oșpele său tot așa de tăcut și rece ca și mormântul; nu avem aci nici sborul turturelei, nici legănatul lin al corăbiei și totuși în curînd vom perde din ochi pe cel care până ieri era fala nemului românesc și una din prețioasele podobe ale bisericii creștine.

Venerabile prelat, peccat-ai din mijlocul prietenilor tăi, din mijlocul atâtor tovarăși de luptă care te-au iubit și te-au stimat și ai desbrăcat toate podobele lumii¹⁾, toate podobele sfîntului tău rang, până când și cărja păstorii. De ce ai făcut acesta?!

Pentru că ai trăit, înțelept, și te-ai mutat către Domnul păstrând neștirbita înțelepciune a spiritului tău. Chiar aci la pragul mormîntului ai ținut să ne înveți, că nimic nu sfințește pe om, mai mult de cât spiritul său, când se lasă a fi pătruns de învățătura Mântuitorului. Unde ți-e strălucirea mitrei celei prețioase? Unde-ți sunt haielele cele împodobite? Unde ți-e sacosul împărătesc și cărja stăpănitore? Nimic nu ți-ai luat din ele, pentru-că acestea de și sunt veșminte sfinte, totu-și sunt ale vremii; și ai înțeles că nici aurul, nici smaragdul și nici o piatră scumpă nu pot străluci mai scânteeor în fața Celui atot-puternic *ca o inimă curată într'un suflet creștinesc*. Atât ți-ai luat, pentru-că atât poate sufletul să ducă cu sine înaintea veșnicului Tron.

De aceea țice regele David²⁾: „*inimă curată zidește întru mine Dumeđeale și Duh drept înoesce întru cele din întru ale mele*“. Da inimă curată și Duh drept, iată singurii tovarăși credincioși cari nu vor părăsi pe om nici odată; noi, orî cât de mult am iubi pe cine-va nu putem să-l întovărășim mai mult de cât până aci. Aceste podobe însă ți vor fi îndeajuns și nici odată omul avându-le nu va fi singur.

Cu aceste podobe, sufletul se presintă fără sfială în fața Tronului Dumeđeesc, căci ele îl îmbracă în costumul croit după moda cerescă. Cu aceste podobe, sufletul se presintă cu curaj și înaintea Tribunalului suprem și nepărtinitor, și ele îl câștigă fericirea veșnică, căci sunt haiele de nuntă, în care trebuie să fie îmbrăcați cei ce vor să se veselescă în Locașurile Domnului, în Curțile dreptății Lui.

¹⁾ Numeroasele decorațiuni ale țerei.

²⁾ David psalm. 50.

Te duci Venerabile Prelat, te duci puternicile stâlpi al némului și bisericii noastre și, de și apunerea ta nu se asemănă nici cu sborul turturelei, nici cu legănatul corăbiei din cauza durereii pe care ne-o lași în inimă, totuși ea are un farmec mult mai înalt de cât acestea; ai fost om și omul e regele universului, dar regalitatea lui față cu lucrurile și viețuitoarele din lume, la mörte se cunoște mai bine ca orî când. Sburătorile cerului trec prin orizon și se perd după el, dar pe unde au trecut nu lasă nici un semn; corabia alunecă pe valuri, dar pe unde a trecut nu lasă nici o urmă.

Omul trece prin orizonul vieții de aci, și lasă urme după el. Aceste urme Mântuitorul ne spune că sunt faptele bune, că ăice prin rostul Apostolului Paul ¹⁾: „Toți sunteți făcuți pentru fapte bune“. Urmele dar, pe care le lasă omul în această vieță vor fi cu atât mai durabile, cu cât se vor găsi mai multe fapte bune, care să vorbească celor rămași despre cel adormit. Ast-fel de urme ai lăsat între noi, Sfințitul Părinte, deci bucură-te așdind glasul Domnului tău ²⁾: „Bine slugă bună și credincioasă, peste puțin ai fost pusă, peste multe te voii pune, intră întru bucuria mea“.

Tu, —lupta cea bună ai luptat, credința ai păzit și acum călătoria ai săvîrșit. Să-ți desfășur vieță și să-ți laud lupta pe care ai făcut-o pentru binele bisericii și al națiunii?

Nu, —nu o voii face, căci *faptele sunt cari alcătuiesc cele mai frumoase biografii ale ómenilor*. Nu te am cunoscut; nu ți-am fost între cei mai de aproape, dar ăis-a Domnul: „*Din faptele lor îi veți cunoște pe ei*“ ³⁾. Iar faptele tale așa au fost, că pentru vestirea lor nu e nevoie nici de dibaciu anunțator, nici de trîmbiță pătrunđetóre, care să resune până în așdul celei mai depărtate suflări românești. Totul pentru alții—nimic pentru tine,—iată călăuza de care te-ai condus în vieță.

Spue Parisul, spue Viena, spue Chievlul, spue Cernăuțul, spue Iașul și Bucureștiul căți tineri au vėdut în Universitățile lor adunând lumina pentru stupul românismului, spre a căruî mărire ți-ai pus în joc și numele și rangul și averea și munca personală.

Spue vėduvile și orfanii spue sėracii și streinii,—când nu i-ai ascultat? Când nu i-ai ospătat? Când nu i-ai adăpat? Când nu i-ai adăpostit? Când nu le-ai dat sfat? Iar tinerii spue, când i-ai lipsit de lumină, dacă au cerut lumină?

Nu-ai lipsit de lumină pe nici un tiner talentat, pentru că *ai fost lumină spre descoperirea adevėrului!* Dumneđeu ți-a aprins lumina minții și a inimii iar tu n-ai pus'o sub obroc, ci te-ai silit să o pui în sfeșnic, în jețul arhieresc, ca să lumineze tuturor celor din casa duhovnicėsă a poporului românesc. Lumină ai fost și lumina ta prin biserica némului nostru a strălucit la toți fii poporului român, căci în cele din urmă tot avutul agonisirii tale de aci, l-ai dăruit filor poporului, cari vor să se desăvîrșescă în studiile universitare teologice.

Nu-ai lipsit pe nimeni de adăpost, căci ai fost cetate care stă dea-

¹⁾ Efesenii cap. 2, v. 10.

²⁾ Math. Cap. 25 vers. 21.

³⁾ Math. Cap. 7 v. 20.

supra muntelui și de toți cei strămtorați ai fost vădută, pentru că acestora mai cu sémă nu te-ai ascuns; iar ca să fii desăvârșit, acoperă-mintele tale pămîntești, cele două case clădite în București le-ai lăsat tot pentru ajutarea tineretului teologic, *pe care 'l știași format numai din fiii poporului român.*

Nu vom greși dar, dacă vom dice cu înțeleptul Sirah: „Simon, fiul lui Onie, prețul cel mare în viața sa a sprijinit casa și în Țilele sale a întărit biserica. El a păzit pe poporul său de cădere și a întărit cetatea spre încunjurare“ (Sirah 50). Vom dice cu Sirah, dar mai bine vom dice cu poporul și cu biserica română: Simeon micul păstor de oi necuvîntătoare ale tatălui său Vasile Bălănescu de la Pângăricior, în Țilele sale prin muncă neîntreruptă, înțeleptă, sinceră și cinstită a ajuns marele păstor de oi cuvîntătoare ale Tatălui Ceresc, care au fost rescumpărate nu cu aur sau argint, ci cu sângele cel neprețuit al Mântuitorului; a ajuns marele Episcop Silvestru Bălănescu care în viața sa a sprijinit casa națiunii și în Țilele sale a întărit biserica nu pe cea pe care o cunoștea Sirah ci biserica poporului român în care cu adevărat și după adevăr se prea mărește Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu cel în trei fețe.

Timp de 12 ani catedra Seminarului Central, s'a învrednicit de g. asul tēu propoveditor al acestui adevăr; opt ani jurnalul Sfîntului Sinod „Biserica Ortodoxă“ a dus până în Dunăre și în munți și pôte mai departe, lēcurile sufletești pe care le trimeteași poporului, în a cărui dragoste te-ai stins.

În tine Facultatea de Teologie a cunoscut pe primul său Decan, iar Episcopia de Huși timp de 14 ani a recunoscut în tine, pe unul dintre păstorii providențiali, care i-a dat lumină, cinste și tărie.

Țara întregă dar, în tine Sfînțitul Demnitar, a avut fericirea să cunoscă pe unul dintre harnicii, rodnicii, credincioșii și supușii ei fii.

De astă-Ți înainte însă sfînta ta figură va zugrăvi cea mai frumoasă pagină din timpurile noastre în istoria nēmului și mai cu sémă a bisericii române. Din istorie te vor scôte tinerii, căci tu ești exemplul focului pe care tinerețea l'aprinde în luptele mari și sfinte. De aci te vor scote bătrânii, căci ești model de înțelepciune și tot de aci, pentru cei blândi vei fi modelul blândeței și al milei, pentru literați îndemnul la muncă și pentru învățați, lumină nestinsă și mēsură felului de drēptă învățătură.

Cu ce te vom respălăti dar, pentru tôte câte ne-ai dat nou? Cu pompe sgomotose și cu cununii de flori? Nu,—pentru că acestea sunt jertfe materiale pe care le facem pentru demnitatea corpului tēu, iar pentru demnitatea îngerescului tēu suflet, nu ți se cuvin acestea, căci Dumnezeu la care te-ai mutat ¹⁾ „*nu voește jertfă, ci milă vrea*; tu însuși nu ai voit mărire, ci umilința ți-a fost ultima faptă și ultima dorință; și chîiar în viață, tōtă mărirea pe care ți-a încredințat-o țara ta, ai întrebuintat o spre a te umili după cuvîntul Domnului care dice ²⁾: „*Cine voește să fie mai mare, mai mic tuturor să se facă*“.

¹⁾ Math. Cap. 12 vers. 7.

²⁾ Math. Cap. 13 vers. 11.

Dar, Venerabile și mult iubitul nostru Părinte, vremea este într'un târziu și cred că sosit-a césul când trebuie să 'ți ȃicem: *La rovedere în ceruri*.

Veniți acum întristați creștini, căci iată furtuna s'a deslăntuit și clătitu-s'a stejarul din cóma munților, iar mândra lui podóbă a cădút la pămînt; iată „*marea se agită*”¹⁾.“ valul tremură și geme și cu furie se isbește și se aruncă peste țermuri. Adunați-vă să luăm aminte, și să priveghem, căci vremea este întru priveghere a se sėvîrși și *cel ce stă să ia sémă ca să nu cadă*, căci nimeni nu știm, în care oră va veni Domnul nostru²⁾.

Iată clătitu-s'a stejarul și a rămas trunchiú mort fără de frunze; dar pe el clătitu-l'a furtuna cu putere, ca să-i împărăstie semînța adevărului în lungul țarinei Românești

Vin-o dar, fericitulă popor, vin-o împreună cu noi, ca să adunăm acéstă semînță rodnică, să o sădim în sufletele nóstre și cu solemnitatea pe care ne-o inspiră mormîntul ce privim, să ne legăm a o îngriji cu tótă străduința și munca, până o vom face să dea și în noi aceleași flori și róde, pe cari le-am vėdút crescute pe acest sfînt stejar al némului românesc.

De vom avea aceste podóbe în sufletele nóstre, nu ne vom teme nici de marea zgomotósă, care nu e de cât viéța nóstră de aci, nici de vi-forul ispitelor, care o agită și o învăluie, căci vom trăi cu conștiința împăcată și vom muri cu suris ȃicēndu-se și sufletelor nóstre aceea ce trebuie să ȃicem noi acum către sufletul scumpului nostru Părinte: „*Fericită este calea în care mergi astă-ȃi suflete, căci s'a gătit ție loc de repaos*“.

A mai vorbit la mormînt și părintele Protoiereú al jud. Vasluí Ión Grigoriu, licențiat în teologie. Regretăm fórté mult că n'am putut dobândi și acéstă cuvîntare.

VI.

P. S. Silvestru a fost președintele comitetului de redacție al acestei reviste de la 7 Decembre 1877 până la 1 Ianuarie 1885. În acest timp P. S. Sa a publicat diferite studii importante și mai cu sémă dogmatice și morale. Dintre cele d'întăi studii cu cari și-a început activitatea la acéstă revistă amintesc: «*Indemnuri spre dedarea la voia lui Dumnezeu*». Ce înțelege autorul prin dedarea la voia lui Dumnezeu?

¹⁾ Luca cap. 21 vers. 25.

²⁾ Math. Cap. 24 vers. 42.

Înțelege acea dispunere plină de pietate a spiritului după care creștinul predându-se cu totul Provedinței Dumnezești privește cu liniște și mulțămire la toate întâmplările din viața lui. El crede din totă inima, că totul în lume se află sub prea înțelepța conducere a lui Dumnezeu, fără a căruia voie, nici perii capului lui nu se mișcă (Luca XXI v. 18).

Pentru ca omul să se dea la voia lui Dumnezeu trebuie s'o cunoscă, căci nimic nu poate fi dorit până nu e cunoscut. De aci se explică publicarea unui foarte frumos articol intitulat «*Necesitatea predicii în biserică*». În acest articol autorul dovedește că în biserică antică se țineau predici tot așa de des, cum se citea și Sfânta Scriptură la serviciul divin. Articolul îl termină cu aceste temeinice și sănătoase observațiuni: «Dacă în secolul I, II-lea, III-lea și al IV-lea, când adevărurile religiei creștine erau primite cu mai multă credință și creștinii erau mai puțin alipiți de materie și mai puțin susceptibili și încreduli de cât în timpul prezent, s'a simțit o așa de mare necesitate de explicarea și judecarea cuvântului lui Dumnezeu, lucru pe care marii păstori și apărători ai adevărurilor religiei creștine l'au și pus în practică; apoi cu atât mai virtuos necesitatea aceasta este simțită astăzi, când noua generațiune și direcțiune pare a voi să construască tot edificiul moralității publice numai pe bazele principiilor emaneate din propria rațiune».

Voia lui Dumnezeu se găsește exprimată în sfânta scriptură. Cel ce vrea să cunoscă voia Dumnezească și s'o urmeze n'are de cât să se aprofundeze în studiul sf. scripturii. Ei bine, fiindcă P. S. Silvestru dorea din suflet că tot creștinul să se dea voii Dumnezești publică tot acum un articol intitulat «*Întrebuințarea Sfintei Scripturi la serviciul divin în biserică antică*». Biserica antică o lua de model autorul și toate studiile tinde să îndrepte atențiunea creștinilor de azi către acea biserică. Și acesta cu drept cuvânt, căci acolo întâlnim adevărata viață creștină, viața ideală în

înțelesul adevărat al cuvintului. Și pentru ca să arate preoților cum se poate înțelege voia lui Dumnezeu exprimată în Sf. Scriptură începe autorul să explice bucăți din Noul Testament și să aplice învățăturile la viața creștinilor din toate zilele.

Tot din acest timp mai amintesc un articol intitulat: «*Biserica română, față cu cei căzuți în rezel pentru credință și patrie*». În acest articol arată datoria bisericii române față de cei căzuți în războiul din 1877—78 și o îndemnă să-și facă datoria. În două chipuri sau pe două căi se poate împlini această datorie. Una *morală*, care se poate referi la cei căzuți în război și alta *materială*, care poate servi la îmbunătățirea sorții familiilor lor. «Ambele acestea, pe de o parte vor face pe biserică a'și împlini una din datoriile către fiii săi spirituali, iar pe de alta îi vor încurajia foarte mult și 'i vor pune în pozițiune de a fi gata tot-d'auna spre a'și apăra cu bărbăție țara lor, și a nu suferi vre-o dată să li se încălece drepturile străbune....»

Datoria morală și-o poate împlini biserica înscriind în sinodicele bisericilor respective pe cei căzuți în război ca niște martiri ai credinței și ai patriei și să se reguleze a se pomeni la Proscomidie timp de trei ani în toate zilele în care se va oficia sau săvârși Sfânta Liturgie. De aci înainte să se pomenescă ca toți ctitorii bisericilor, în timpurile destinate de biserică pentru pomenirea tuturilor morților celor adormiți într-o nădejdea învierii.

Datoria materială și-o poate îndeplini înființându-se cutii prin toate bisericile cu inscripțiunea: «Cutia pentru ajutorul familiilor celor căzuți în război pentru credință și patrie, început în anul 1877».

Frumoșe vederi în acest articol! De alt-fel din toate articolele amintite până aici respiră dorința intimă a autorului de a face din biserică conducătoarea sufletelor pentru binele și fericirea lor. Doria ca biserica să fie singura instituțiune către care

să se îndrepte toate privirile căci de la ea vine viața cea sănătoasă!

Așa a lucrat P. S. Silvestru la această revistă până în anul 1885, când s'a retras încredințându-se președinția comitetului de redacție răposatului Episcop de Rîmnic Ghenadie Enăcenu.

VII.

Ca episcop de Huși P. S. Silvestru a dezvoltat cea mai mare activitate. Cea mai frumoasă parte sunt conferințele pastorale, pe cari le a ținut rînd pe rînd cu toți preoții Episcopiei. Venia ca un părinte în mijlocul fiilor săi și 'i învăța cum să se porțe ca să mîergă în lume pe calea cea dreaptă.

Spre a se vedea mai amănunțit ce anume chestiuni discuta și desvolta P. S. Sa arăt pe cele din conferința ținută în comuna Adam, jud. Tutova cu 32 preoți: 1) Însemnătatea preoției. 2) Datoria de a predica. 3) Pregătirea. 4) Harul în rugăciune. 5) Calitățile păstorului. 6) Credința păstorului sufletesc. 7) Disciplina preoțească. 8) Ținuta clerului în biserică și afară. 9) Relațiunile preoților cu autoritățile. 10) Dragostea între preoți. 11) Smintelele provocate de către preoți. 12) Neamestecul în afaceri necompetente. 13) Purțarea cu păstoriții.

Orî și cine 'și pôte închipui folosul cel mare pentru preoți, când aud dezvoltându-se și luminându-se asemenea chestiuni din gura Episcopului lor. Invățăturile ieșite din gura șefului bisericesc pătrund adânc în suflete și dau ródele necesare. Cum se mai pôte tîngui un preot, că cum are să învețe, când nu l'a învățat nimeni? De aci înainte are totă răspunderea.

Dar nu numai aci se mărginea P. S. Episcop, ci căuta să îndemne și pe preoți să muncască, să-și înavuțască mintea cu fel de fel de cunoștințe folositoare pentru îndeplinirea

cu conștiințiositate a chîemărei lor. De aceea le da mai din vreme anumite chestiuni, pe cari trebuia să le studieze, ca în anul viitor să le desvolte în prezența P. S. Sale. Iată o sémă de chestiuni pe cari le a dat pentru conferințele din 1892.

1) Cari sunt mijlócele prin care preotul se pôte face apt și demn de misiunea sa?

2) În ce constă disciplina clerului în genere în biserică și în afară?

3) Cum trebuie să fie purtarea și atitudinea preotului către diferitele vârste ale păstoriților săi pentru ca să pótă fi respectat?

4) Care trebuie să fie atitudinea și purtarea preotului față de autoritățile bisericești și civile?

5) Care trebuie să fie atitudinea preotului față de regulamentele S-tului Sinod, de ordinele și dispozițiunile Chiriarchului respectiv?

6) Cum trebuie să trăiască preoții între sine și cu clerul inferior?

7) Care trebuie să fie atitudinea preoților dintr'o localitate óre-care față de un preot, ce ar compromite clerul prin purtarea sa și ce mijlóce de îndreptare ar putea fi întrebuintate din parte-le?

8) Cari sunt datoriile diaconilor, după tipicul mare, cel din liturgie și din evhologiú, în serviciile religioase și cum trebuie să le fie ținuta?

(Acesta se va desvolta de către un diacon).

9) Ce ținută trebuie să aibă preotul și cum trebuie se servescă serviciile în biserică și afară pentru ca să pótă atrage lumea să ia parte la ele cu plăcere?

10) Care ar putea să fie atitudinea preotului față de păstoriții săi și ce metodă ar putea se întrebuinteze pentru a-i face să frecventeze bisericile în tóte duminicile și zilele de sêrbători?

11) Cum trebuie să fie relațiunile preotului cu învățătorii, și ce atitudine trebuie să aibă față cu copiii de prin școle?

12) Care trebuie să fie atitudinea și purtarea preotului cu poporenii săi pe la diferite praznice și pomeni, la nunți și înmormintări?

13) Ce mijloce s'ar putea întrebuința pentru înlăturarea concubinajului din popor?

14) Ce măsuri ar putea fi luate pentru ca tineretul și veduvii în putere să se căsătorească?

15) Care trebuie să fie atitudinea și purtarea preotului față de creștinii îndiferenți în ale religiei, față de cei necredincioși și de cei superstițioși și ce mijloce se pot întrebuința pentru înlăturarea ideilor lor contrare spiritului sfintei religii creștine ortodoxe de răsărit?

16) Ce măsuri ar trebui să se ia pentru înlăturarea lumînărilor de ceară falsificate de prin biserici. și

17) Cum ar trebui să fie organizate epitropiele bisericesti pentru ca avutul bisericilor să fie bine administrat și venitul întrebuințat la destinație?

Tóte aceste chestiuni sunt de cea mai mare importanță pentru viața pastorală.

VIII.

P. S. Silvestru a lucrat și tipărind a parte pe terenul literar. Mai întâi a tradus din limba rusă cursul de drept bisericesc al lui *I. S. Berdnicov*. Lucrarea acésta cuprinde 536 pagini în 16°. Spre a se vedea ce a motivat pe P. S. Silvestru să traducă acésta lucrare reproduc aici prefața cu care însoțește traducerea. Iată prefața:

„Sărăcia literaturii noastre de material prelucrat pentru dreptul bisericesc; lipsa de isvóre în limba română din care doritorii să pótă căpăta cunoscinți temeinice despre drepturile Bisericii ab antiquo și felul administrației ei în trecut și present; de asemenea lipsea de un

model de care să se conducă cel care ar voi să elaboreze un manual de drept bisericesc în limba română, care să cuprindă pe lângă ideile generale de drept stabilite de biserică și acele cuprinse în legile și regulamentele de care s'a condus și se conduce Biserica noastră Ortodoxă Română, m'a hotărît să fac traducerea opului de față. Ba, față de puțina atențiune ce se dă la noi lucrărilor de cuprins teologic elaborate de profesori de religiune, m'a hotărît la acesta și pozițiunea Autorului – de profesor de drept bisericesc, nu la vre-una din academiile de Teologie din Rusia, ci la facultatea juridică de la Universitatea din Kazan.

Prima lucrare a mea după ce am luat această hotărîre, a fost cererea permisiunii de la Autor spre a'i traduce opul în limba Română. Autorul cu multă afabilitate, prin scrisoarea de la 21 Martie 1891, a și bine-voit a'mi acorda această favoare.

În limba Română sînt traduse tóte canónele sinódelor ecumenice și locale cu comentariile lor, cuprinse în cartea numită *Fidalion*. Mai este tradusă, încă din anul 1652, așa numita *Pravila mare* sau *Indreptarea legii cu Dumneđeū care are tótă judecata archierescă și împărătescă tóte vinele preoțești și mirenești* (compusă) de *Kir Alexie Aristen*.

Cestiuni de drept bisericesc sînt tratate prin mai multe jurnale bisericești, ca: *Revista Biserica Ortodoxă Română*, *Candela*, (Cernăuți). *Ortodoxul*, și altele mai noi. Material coordonat însă, care să pótă servi de manual sau de orientare acelor cari ar dori să cunóscă asemenea muterie, nu este în limba română de cât „*Compendiul de drept canonic, de Andreiū Baron de Șaguna Archiepiscop și Mitropolit al Transilvaniei*“ și „*Fântánele și codicii dreptului bisericesc ortodox*“ într'o broșură aparte de C. Popovici jun. (Cernăuți).

Lipsa dar de un drept bisericesc, coordonat și sistematizat pe baze științifice, este mult simțită la noi, atât pentru studenții de la facultățile teologică și juridică cât și pentru toți ce trebuie să cunóscă drepturile Bisericeii ab antiquo și actuale și felul administrației ei.

Se știe că la tóte Universitățile din Europa afară de Franția și România la facultatea juridică este și câte o catedră de drept bisericesc. Și acesta e natural, căci magistratul de orî-ce grad, la fie-care pas vine în contact cu cestiuni bisericești, mai ales cu legile și regulamentele după care se administreză biserica dominantă, în statul în care se află și chiar a confesiunilor tolerate. Este neînțeleș cum studenții de la facultățile noastre juridice din Iași și București cari sînt deviatorii magistrați, să nu fie puși în pozițiune de a cuoște și dreptul

și felul administrației Bisericei naționale—a țerei în care au să servescă.

În opul de față, pe lângă partea introductivă științifică, se espune dreptul Bisericei ortodoxe în genere, dreptul și formele administrațiunii Bisericei Romano-Catolice, protestante etc. și în mod foarte amănunțit, felul administrației bisericeii ortodoxe Rusă;—aceia ce pentru Biserica Română, se așteptă de la legiștii și canoniștii noștrii. Pe lângă acestea Autorul mai espune și păreriile desastrouse ale acelora, cari susțin că statul nu trebuie să aibă nici o religie,—ca și când un stat ar fi numai o ficțiune, iar nu un corp compact, compus din ființe care-și au viață animală din afarică și viață morală internă, aceea ce le și deosebește de toate celelalte animale. Toate acestea sînt tratate în mod istoric și pot dice chiar chronologic.

Nu cred de prisos a pune în cunoștință pe cetitor și asupra celor următoare:

Autorul și-a publicat cursul său de drept bisericesc în anul 1888. Observând în urmă că lipsea desvoltarea mai pe larg a unor părți, a mai publicat în anul 1889 un volum ca anexă la opul său, cu anume arătare la care secțiune și chiar paragraf din cursul său de drept, urmază a fi intercalată materia cutare din volumul anexă. Eu în traducerea ce am făcut am pus materia din volumul anexă la locul ei, adică acolo unde Autorul arată că trebuie să fie. De-aci schimbarea și înmulțirea numărului paragrafelor. Tot prin acesta cetitorul își va putea explica și repetirea materiei pe alocurea.

Pe lângă acestea Autorul pune la începutul fie-cărei secțiunii un mare număr de isvóre din limba rusă; eu pe acestea le-am omis, lăsând numai isvórele din limbă străine, de care se pot folosi și ai noștrii“.

Tot din limba rusescă a tradus și Teologia Dogmatică Ortodoxă (cu expunerea istorică a dogmelor) de *Silvestru Episcopul de Canev*. Lucrarea acésta dogmatică e cea mai importantă din câte există în limba românescă pe lângă a lui Macarie și cuprinde 5 volume. A tipărit în viață fiind numai volumul I în două părți și volumul al II-lea. A lăsat însă mijlócele necesare ca să se tipărescă și restul.

Reproduc și de aici precuvîntarea traducătorului pentru ca cititorii să vadă motivele ce a îndemnat pe răposatul Episcop să traducă și acésta lucrare dogmatică.

Iată precuvîntarea :

„Încă de mult—cu două-șeci și cinci de ani în urmă, când ascultam ca student în Academia spirituală din Kiev pe autorul acestei opere, se născu în mine dorința, mai întâi de a vedea înființată și la noi în țară o facultate de teologie, și al doilea a traduce și imprima în limba noastră națională, *Teologia dogmatică* a distinsului meu profesor Arhimandritul Silvestru, inspectorul Academiei, pe care încă de pe atunci începuse a o publica în Revista Academiei.

Terminând cursul în anul 1873, și introducându-mă în țară, am fost luat înainte de mai multe alte ocupațiuni, ca de ex.: profesor și director la Seminariul Central din București, redactor și președinte al Comitetului redactor al Revistei „*Biserica Ortodoxă Română*“, etc. etc., din care cauză n'am dispus de timpul necesar spre a începe și această lucrare.

Intre acestea, după mai multe stăruinți și cooperări cu persoane, pătrunse de mult interes pentru cultura clerului și prin urmare de propășirea Bisericii noastre ortodoxe Române, încă din anul 1881, prin puternicul concurs al fericitului întru amintire Mitropolitul Primat Calinic Miclescu, punându-se început Facultății de Teologie, de-o-camdată cu profesori grațuiți, în anul 1891, am avut marea satisfacțiune,—de a vedea îndeplinită în totul una din dorințele mele de acum două-șeci și cinci de ani, adică, de a vedea înființată, prin anume lege, o Facultate de Teologie și la noi în țară.

Mulțumit în suflet de acesta, m'am dis—de și începusem deja traducerea dreptului bisericesc de Berdnicov—că acum trebuie să caut a'mi îndeplini și dorința a doua, care este traducerea și imprimarea Teologiei dogmatice a fostului meu profesor, actual Episcop titular de Canev, întâiul vicariu de Kiev și Rector al Academiei spirituale tot din Kiev.

În dorința de a începe cât mai curînd această lucrare, m'am și adresat către respectabilul meu profesor Silvestru, cerîndu-i bine-cuvîntarea de a'î traduce opera în limba noastră națională. Prea Sfinția Sa, cu dragostea-i duhovnicescă care'l caracterisează, prin scrisoarea cu data de la 5 Noembre 1891, m'a acordat cu mare plăcere bine-cuvîntarea solicitată, dîcîndu-mi între altele: „*Să dea Dumnezeu să trăești s'o isprăvești*“. Acesta cred că, saū în vederea marelui ostenei ce urma să fi întreprinsă la traducere, saū, via longa vita brevis.

O dată învoirea legală obținută, am și început lucrarea și încetul cu încetul am tot mînat-o înainte, până când în fine astă-zi, cu ajutorul lui Dumnezeu, iată că pun la dispozițiunea studenților de la Facultatea de Teologie și a altor iubitori de știința teologică, prima parte a volu-

mului I-îu, din opera doctorului în teologie Silvestru Episcop de Canev măgulit în sufletul meu că le-am putut procura și eu un mijloc de care să se folosească în studierea Teologiei, dogmatice ortodoxe, pe lângă a P. S. S. Macarie, tradusă de P. S. S. Gherasim Timuș, actualul Episcop de Argeș.

Cât privește partea a doua a volumului I-îu și volumele ce urmează, care de toate sunt în număr de cinci, sper că, cu concursul economului Stavrofor C. Nazarie, actualul director al Cancelariei Episcopiei de Roman, licențiat în teologie de la Academia spirituală din Kiev, și poate și al altora, voi putea să imprim pe fie-care an de acum înainte, câte o parte saū volum, până se vor termina toate“.

P. S. Silvestru a ținut și o mulțime de predicți în diferite ocaziuni. Multe din acestiea sunt publicate în întregime, iar altele resumate într'o mare lucrare intitulată: «*Silvestru Bălănescu, Episcop Eparhiei Hușilor între anii 1886—1896*» de Iconomul Coman Vasilescu». Tot aci sunt publicate și alte studii. Lucrarea acēsta coprinde peste 900 de pagini în 16°.

IX.

Am ținut să fac acēstă scurtă dare de sēmă asupra activității P. Sf. Silvestru, căci după cum s'a văduț, P. S. Sa, a fost și președintele comitetului redactor al acestei reviste. Din toate cele spuse se poate conchide, că P. S. Sa a fost un bărbat muncitor și doritor de a contribui la îmbogățirea literaturii teologice. A muncit și despre bărbații muncitori suntem datorii să vorbim.

G..

Ași dori ca aceste trei discursuri să fie cetite de tot clericul Român, spre așa modula după ele limba simplă și clasică a lor și mai ales sentimentul religios cu colorit național. Până acum nu știu cine să fi fost acest vrednic cleric Român și abil orator, a cărui limbă curată românească și argumentarea temei ce o desvoltă este de o mare valoare literară. Aceste trei discursuri sînt pronunțate două în Metropolia de București, unul la Hramul Bisericei Metropolitiei, iar altul la venirea (se pare) a unui Metropolit la scaunul Ungro-Vlahiei. Al treilea este numai un fragment, dar care-î cu totul de conținut istoric național, pentru care l'am și reprodus spre a nu se perde. Acest al treilea discurs a fost pronunțat la Monastirea Cernica, la hramul Bisericei.

Eū presupun că autorul acestor discursuri să fie Dionisie Lupu, fostul Metropolit al Valahiei, care era și cult și mare patriot. Discursurile acestea aū fost pronunțate la finele secolului trecut și începutul secolului nostru. În cele două dintăi să vorbește de cutremurul mare din 1802, de pribegirea țarei în trei rînduri, de nenorocirea ce amenința țara din partea Turcilor, de ocupația rusescă, de protecția ei

asupra Principatelor, de relațiile dintre Metropoliții Principatelor, de revarsarea apei Sabarului unită cu a Argeșului, de pe timpul ocupației rusești când Bucureștii aș scăpat de ardere și jaf, de vitejia Domnitorului Ipsilant, și în fine de o sumă de fapte istorice naționale. În pericopa celui de pe urmă se descrie vitejia strămoșilor în apărarea țării și a Religiei și se face alusie și la vitejia Românilor din present, de sigur de sub Ipsilant; apoi vorbește și despre ctitorul Cernica Dvornicul, întemeitorul Monastirei Cernica și de renumiții Egumeni Arhimandritul Gheorghie și Timotei, ca restaurători ai acestui chinoviū. Aceste discursuri le am decopiat dintr'un manuscript ce posed și care-i autografa autorului necunoscut până acum, pentru că în el sînt fôrte multe corecturi făcute acestor discursuri și ale altora, cum și la alte însemnări ce cuprinde.

Sper că din comparația ce voiu face manuscriptului meu cu alte manuscripte, voiu putea afla cine este autorul acestor frumoșe și importante discursuri și ca conținut și ca limbă,

Iată acum aceste discursuri:

CUVÎNT

La prăznuirea bine credincioșilor și de Dumneșeū încoronașilor și întocmai cu Apostoliū Constantin și Elena.

(Pronunțat în Metropolia Ungro-Vlahiei).

1). Ca alt sôre prea luminat astă-și ne-aū răsărit, ca de stăpânul Christos dorind, în închinăciunea idolilor aū urtt, Biserici aū ridicat pre pămînt celui ce s'aū restignit pentru

noi, cari s'au învrednicit prin chemare a câștiga nu numai schiptrul de împărăție trecătoare, ci și în ceruri le-au hărăzit cununa cea neveștejită a vecinicilor fericiri.

O! Cât este de înaltă chemarea ce se face de la ȃiditorul tuturor. Că ore când au chemat pre acel fericit Avram din slujba închinăciunei idolești și l'au făcut tată a multe neamuri, așșderea pre minunatul Constantin, prin semnul cinstitei cruci, cei închipuite pre ceru cu niște strălucitoare stele. Il chîamă pe anume înscris cu slove rimlenești: «Constantine cu acésta să biruești» pe vrăjmașii tēi. Că iată te-am hărăzit bucurie lumei, începător a multe Impărății și Domnii Creștinești.

De acésta slăvită chemare céta Apostolilor bucurându-se il chîamă și ei, ca să dănuțiască împreună; căci l'au învrednicit iubitorul de ómeni a fi părtaș și la cinstea apostoliei și la bucuria fericirilor lor, ca pre cel ce întocmai ca dēnșii s'au ostenit întru cea în Christos dréptă credință. Il chîamă fericitul Pavel ca să se îndulcésca și amēdoii de nespusa bucurie a chēmărei lor, prin carea prea luminatul acesta Pavel din rătăcirea jidovésca izbăvindu-l, il face vas ales, ca să pórte numele lui înaintea Domnilor și Impărăților, ca să lumineze neamurile cele întunecate. Iar pre fericitul Constantin din adîncul întunerec al închinăciunei idolești l'au scos de a surpa idolii și au întărit drépta credință în tóte laturile lumei. Il chîamă și tótă cea fără nume mulțime a purtătorilor de biruință mucenici să se bucure și împreună cu dēnșii la cerésca împărăție, ca cel ce cu fierbinte rivnă au ridicat din temelie Biserici în slava lui Dumneđeū, spre prăznuirea lor, zdrobind capiștile idolești și risipindu-le cu totul ca pe niște organe ale viclesugului drăcesc și pricinuitoare de atâtea gróznice cazne și vārsări de sînge ale dreptilor creștini, ce au stat cu o sālbată pornire în câte-va sute de ani. Inșă eū acuma pomenind pentru cele de atunci gróznice cazne ale creștinilor, mă smeriū fórte, mă smeriū ȃic

pentru lucrurile ce se fac în curgerea vremilor și mahnit mă dau puțin în lături de la cuvîntul meu, socotind ore ce va fi această ispită ce au dat'o; că iată noródele creștinești de câți-va ani cercă niște cumplite dureri, niște mari primejdii, nu atâta de la silnica stăpânire, de cât de la cei ce se numesc a fi de némul stăpânirei, și ei dór numai chip de ómeni pórtă, iar la cruzimea cea cumplită sint niște lupi sêlbatici, cari au ridicat vieța ș'au așternut pustiire mai spre tóte părțile stăpânirei lor, au săgetat cu ucideri, au stins cu prázile și cu alte jalnice năpăști pre neródele cele smerite cu robia de mulți ani, care și până aicea la această păzită de Dumneđeú Valahie ajungênd acei urți vrăjmași, cercaú să'și arâte obicînuită cruzimea lor cea de urăciunea pustiirei; dar s'au rușinat că cu urgie i-au împins înapoi cea nevedută puternică dréptă a lui Dumnnđeú, prin armele cele fulgerătoare și nebiruite ale prea puternicului nostru Împêrat pravoslavnic, Marele Alexandru Pavlovici. Ca să vedă ore în ce chip și de unde se va putea face vre-un ajutor spre mântuirea și a celor mult necăjiți creștini, iată departe de acest veac vedă un semn de mântuirea lor, pre némul istrailtenesc. Că și acela fiind căduți ore când în robie cumplită la Egipteni se izbăvesc de Dumneđeú cu niște înfricoșate minuni, prin mâna povățuitorului lor Marele Moisi. Vedă și la altă vreme bun semn, pe un Iisus Navi, surpând și răsăpind prin sabie fulgerată tótă seminția cea rea a împêrăției lor din pămîntul lui Hanaan. De a cărula biruință, ce era pornită spre cucerire, de tot a spurcatelor némuri celor urite de Dumneđeú, într'una din țile și sórele ș'au oprit călătoria sa și sta în loc de privește la vitejiile minunatului bărbat, cum dezrădăcineză până în sfirșit stăpânirile cele viclene și necurate.

Maí vedă la altă vreme pe un Gedeon iar întristat cu totul și mahnit, când în silnică robia lui Madiam aflându-se cu norodul istrailtenesc, i s'au ivit un înger de-î vestește bucuria izbăvirei dicîndu-î: Domnul e cu tine tare și cu putere,

Iar cel necăjit suflet din prisosul măhnirei lui răspunde: Oare este încă Domnul cu mine, și de este Domnul cu noi pentru ce ne-aș aflat toate relele acestea, și unde sînt minunile lui cîte ne-aș spus părinții noștrii, că iată ne-aș lepădat pre noi și ni-aș dat robii în mîna lui Madiam. Acuma dar de va întîmpina o bună vestire cu nădejdea mîntuirii pe un Ighemon măhnit, or pe un mult întristat bun păstor sufletec părinte, sau pe un necăjit suflet a unui blagorodnic boer, ori pe alt ipochimen smerit de amarele suspinări, pentru atâtea necazuri ce aș creștinii de la vrăjmași în toate laturile lumii, socotesc că din prisosul măhnirei așa vor răspunde dîcînd: că este Dumneșeu cu noi credem, dar pentru ce ore ne-aș aflat toate relele acestea? Și unde sînt minunile lui care ni-aș spus părinții noștrii? Unde este cea de mirarea vécurilor, înțelepciunea care locuia în pămîntul nostru? Unde sunt cetățile strămoșești și orașele cele vestite, în care atunci, pe vremea Marelui Constantin și a altor Imperați Creștini înflorea așa ca frumuseșea Raiului și lăcașurile lui Dumneșeu? Unde este și slava cea vestită a strămoșilor noștri care strălucea pînă unde sórele ș'aș întins razele? Că iată acum ca niște lepădați ne-am făcut robii. Ci eș la un parapon ca acesta, ce s'ar face de către totă mulțimea creștinătății cei necăjite și amărite, nu voi opri răspunsul de mîngăere, și-i arăt că pentru firea noastră, de vreme ce hotărîrea Dumneșească este într'acel chip, ca să se nască și să móră, cum și ori-ce lucru să se începă și să aibă sfîrșit; iată dar că stăpînul tuturor nu aș voit a fi în lumea acésta nici un lucru stătător; și de aș slobozit atunci pe Eghipteni să năcăjască cu silnică robie pe norodul lui Istrail, acea rîutate silnică le gătea un mormînt în fundul mării Roșii, că în cele de pe urmă nici unul dintr'inșii n'aș scăpat dintr'acel mormînt; iar norodul cel necăjit în robie s'aș izbăvit de Dumneșeu cu mână tare și cu braț înalt, fiind povățuiți prin Marele Moisi.

Cum și totă rădăcina cea blestemată a multor Impărății Hananiești aș desrădăcinat'o cu mâna celui vestit Iisus Navi. Așșderea și puterea cea multă a oștirilor lui Madiam, ce era în mulțime ca lăcustele aș surpat'o cu totul numai cu 300 de bărbați, prin mâna lui Ghedeon. Ce dar, niște ispite ca aceste multe obicinuește Dumneđeș a le orîndui, întrébă cine-va? Ca să se arate puterea lui în vremea izbândireș lui. Iată sôrta acésta s'aș mutat la Evropa, ci aștépă mutare și de acolo, că vremile sînt niște organe ce lucréză schimbarea tuturor lucrurilor. Lăsă pre cele mai vechi premeniri că sînt prea multe, și te uită la 'Polonia cea vestită că vei vedea-o bårduită și împărțită. Mai uite-te și spre alte părți ale Evropei și vei vedea multe feluri de primeniri și niște ciudate chimbări a lucrurilor celor vechi.

Că marele acesta, Înțeleptul Ziditor, cu adînca înțelepciune ocârmuind lucrurile în multe feluri și în multe chipuri, tóte după cum îi place, le potrivește în cumpănă dréptă. Pronia lui cea Dumneđeescă neincetat alergând cu umblet fără sunet și cu glăsuire neauđită, đice unuia să se scóle și altuia să cađă, unuia să împărătéscă și altuia să se supue, unuia să se ascundă și altuia să se ivéscă. Și óre cine va grăi lui ce aș făcut? Saș cine va putea măsura adîncul judecătóilor lui, că el stăpânește puterea, el judecă cu blândete, și grijaște pentru tóte. Cu multă apărare ocârmuind lumea, pentru că numai la Dênsul Iaste *să pótă* și cât va vrea și când va vrea, și tóte or câte se fac, nimic nu se póte face fără cum-pênirea lui cea dréptă.

Impărăția cea vestită a pravoslavnicilor, care aș ținut'o pre rînd împărății cei din urma Marelui Constantin, mai mult de o mie de ani, la vederea nóstră cea după omenésca înțelegere, s'aș cunoscut a fi spurcată, și mai ales némurile de prin prejur, spre pohvala lor, tot-d'auna clevețită, așa ca o pierdută cu totul, dar nu este așa; ci Pronia Dumneđeescă mai ales vrînd să o ocrotéscă, aș zmul's'o de acolo,

de la Vizantia, și-aŭ presădit' o să crăscă la nămul Rușilor cel smerit. N'aŭ perit Impărația pravoslavnicilor, nu s'aŭ ascuns supt pămînt lumina cea adevărată cu pricina mutărilor din loc. Că Marele Constantin pentru că s'aŭ născut, aŭ murit, iar pentru că aŭ murit viețuește în veci și cu îndrăznéla ce are către Dumneđeŭ, își ocrotește schiptrul lui. Că iată până a nu se face mutare Impărației Dumneđeésca Pronie cu câte-va sute de ani înainte aŭ semănat la acest neam al Rușilor întâiŭ semînța pravoslavniciei cređințe, în vremea fericitilor Cneji Vladimir și a altor vrednici de laudă fericitii bărbați și s'aŭ gătit norod vrednic a ținea cu mult cumpăt și cu întrégă virtute, atât semînța bunei cređințe, cât și schiptrul cel înfrumusețat de Marele Constantin, cu semnul cinstitei cruci, ce aŭ vėđut' o pre ceriŭ.

În acea Dumneđeésca Pronie ispititii și lămuriții, că după atăta robie înfricoșată care aŭ cercat despre Tătari, mai mult de două sute de ani, cum și alte cumplite necazuri, ce după vreme avea și de la alte stăpăniri ereticești, care erau mai puternici de cât ei. Iar flórea cređinței cei pravoslavnice nu s'aŭ scuturat de la dēnșii vre-o dată și nici șarpele nu s'aŭ putut apropia de ei ca să'și verse veninu, măcar să vestejască cătuș de cât florile cele prea frumoșe ale pravoslaviei lor, și cu aceste vrednice de laudă răbdări, ca cu niște cununii de biruință împodobindu-se, l'aŭ hotărit înțelepciunea lui Dumneđeŭ vrednici de schiptrul împărației Marelui Constantin.

Că după ce s'aŭ sculat din căderea supunerii și s'aŭ făcut slobođi prin mari răzbóe, se oblăduia cu Cnejie de sine-și și se sporea cu multe biruințe spre vrăjmași, până când s'aŭ ivit acel vestit Marele Petru. Carele aŭ împodobit pe nămul sēŭ cu slava cea mai înaltă a schiptrului de imperator, a căruia ostenele, aședēmēnturile și vitejiile cu câte aŭ făcut spre vrăjmași pentru buna stare a împărației,

a le cuprinde cu laude trebuesc niște ritorî cu multă vorovă. Iar eũ numai de una abea mē minunez, a arăta în faptă o minunată premenire la acest neam, care aũ ajuns. Oare cum a putut atuncea într'o puțină vreme, din ómeni sēlbateci să facă dumesnici de se vēd acum în mare laudă a lumei, atāta înțelēptă supunere la pravelile ostășești; atāta de iscusii la meștesugurile rēzbóelor, atāt de înfricoșai și gata a întâmpina la tótă măestria or ce pornire a vrājmașilor, după cum s'aũ cunoscut lumei vitejiile lor cele mult lăudate și mai înainte, în vremea fericitelor împērătese: Ana, Elisaveta și Ecaterina; în cât cei ce aũ chibzuit meștesugurile rēzbóelor mai înainte lor, cu câte-va sute de ani, pot đice că acum rīvnesc la vrednicia lor și la apucarea armelor.

Aicea dar este o milă Dumneđeescă, aicea o mână puternică nevēdută, aicea un Duh bun, un Duh drept și credincios s'aũ pogorit de la Dumneđeũ, de aũ ajuns și spre tóte laturile lumei vestea lor, mai ales către pravoslavnicii creștini, ca să se bucure cu mare nădejde pentru mântuirea ce le-aũ gătít'o mila lui Dumneđeũ, prin înfricoșatele arme ale prea puternicului, însuși stăpânitor, pravoslavnicului nostru Impērat, Alexandru Pavlovici. Care iatā ș'aũ întins puterea armelor de aũ încunjurat marea și uscatul asupra vrājmașilor creștinătăței.

Moldavia fericită și acēstă bine-cuvintată vestită Valahie, după Dumneđeescul ajutor de sus, urmând mila și neadormita purtare de grijă cea fără de preget a pravoslavnicului Impērat, să vād împodobite cu prea înțalēptă oblăduire a Măriei tale, de se sprijinesc și se apără la niște iuși vremi ca aceste, că iatā cu multă dorire și căldurosă rīvună purtând grijă ai întins neadormita privighere spre tóte părțile, ca să nu se atingă norodul cu vre-o primejdie vātămătore de către vrājmași. Și în ce chip Vestitul Marele Moisi, alesul

de Dumneđeđ, organul însufleđit cu carele ađ lucrat mântuirea de la Eghipet a acelui norod, cu minune, prin Marea Roșie; asemenea și înălđimea ta de la înțelepciunea lui Dumneđeđ te-ai ales a fi mijlocitor de mântuire. Căci cu Dumneđească puterea lui ađ cunoscut dinainte primejdia ce era să se întâmple și acestei patrii, de cătră vrăjmașii cari ađ pustiit multe politii. De aceea mai din vreme povăđuindu-te în călătorie a alerga fără preget ca să câștigi mântuirea norodului, și cu prea înțeleptele și cuviincioșele osteneii ai întâmpinat pe buna norocire cea izbăvitoare a acestui norod din mâna cumpliților vrăjmași. O! și cât este de lesne în mâna lui Dumneđeđ lucrarea minunilor, că mai înainte cu puțin de acéstă minunată izbăvire se însemna la nevinovatul norod și ispita morței, când pe lângă altele dumnealor blagorodnicii boeri, până la o vreme s'ađ luptat cu acei vrăjmași ca cu niște fiare sălbaticice; dar neputând sta mai mult de față, luminându-i Dumneđeđ, ađ pus în lucrare o înțeleptă meșteșugire, prin care s'ađ amăgit și ađ scăpat din mâinile lor. După acea Preasfinđitul, bunul păstor, numai singur cu ôste bisericească da rězboiđ și biruia pe vrăjmași. Nu cu virtutea trupului, nici cu lucrarea armelor. ci cu arma slujbei cei de rugăciune către Dumneđeđ, intrarmându-se vitejește ađ dus rězbolul într'acele necăjite đile și mai ales în cele mai de pe urmă amărite đile, puind în faptă, fără preget și ori și ce mijlôce înțelepte de potolea din đî în đî urgia vrăjmașilor, ce o aveau ei gata ca să o verse asupra norodului. Intr'acest chip amăgindu-se vremea din ceas în ceas, iată numai că până în césul de pe urmă și numai de cât ca o altă mare Roșie pre Eghipteni, așa i-ađ cuprins de odată infricoșatele arme ale pravoslavnicului Impărat de-i surpa și împingea morđii, în bucuria vieței. Și o! minunea lui Dumneđeđ, că numai într'un ceas se schimbă la arătarea gróznica fuga lor. Iar noi numai cu neincetate glasuri mulđămim. Ci o prea sfinte bunule păstor al Moldovei și blagorodni-

cilor persoane, acum de și sinteți despărțiți cu trupul, iar prin Duhul aflați-vă aicea cu Preasfințitul bunul păstor al Ungro-vlahiei, cu blagorodnicii boeri și cu tot norodul, să vă bucurați împreună întru această și strălucită de prăznuirea Marelui Constantin și fericitei Elena.

Veniți să vă indulciți cu vederea și de cele multe dorite blândețe, de cele milostive mângâeri și înalte haruri ale prea înaltului oblăduitorului acestor păzite de Dumneșeu pravoslavnice Principaturi, făcând și mulțămiri de obște către milostivul Dumneșeu pentru fericită viața prea puternicului însuși stăpânitorului, pravoslavnicului Impărat, Marele Alexandru Pavlovici, izbăvitorul creștinătății, ca să-i supue supt picior pe toți vrăjmașii. Așisderea rugăciuni de obște să se aducă către atât țitorul Dumneșeu pentru îndelungă și fericită viața prea înaltului oblăduitorului nostru Constantin Alexandru Ipsilant Voevod, împreună cu prea luminata Dómnă. Și dorite odraslele Mărilor lor, luminații Beizadele; pentru bună starea înălțimei sale cu biruință spre toți vrăjmașii veduți și neveduți.

Să-i innorocască creștineștele arme și să-l sporască cu biruință, ca ore când pre vestitul acela Iisus Navi, să-l blagoslovască spre izbândă asupra vrăjmașilor ca pe acel minunat Ghedeon, ce aș surpat puterea cea multă a lui Madiam, numai cu 300 de bărbați. Ca fără zăbavă, cu ajutorul lui Dumneșeu, să aducă pre aceste pravoslavnice Principaturi la cea mai înaltă fericire, (la) cea mai vrednică stare a bucuriei de obște, până când prin stăpânescul grai ne va mângâea șicând: Fericți sinteți voi Noule Istrail, că cine este asemenea vouă, norod ales și mântuit de Domnul? Și ales în cele mai de pe urmă amărte șile de rezboiș nevedut al vrăjmașilor, cu rugăciunile către Dumneșeu puind în faptă fără preget, și iarăș ce mijlőce înțelepte, de potolea din și în și urgia acelor vrăjmași, ce o avea gata ca să o verse asupra norodului. Așa s'aș amăgit vrăjmașii până în césul

de pe urmă, că numai de cât Marea Roșie pre Eghipteni ore când, așa i-aŭ cuprins de odată înfricoșatele arme ale pravoslavnicului Impărat, de-i surpa și-i împingea cu gróznică fugă a lor; în cât minunea Dumneđeescă numai într'un ceas schimbă de la norod întristarea morții spre bucuria vieții, și ca pre dătătorul de vieță cu glasuri înalte lăudându-l aŭ dat mulțămiri cu lacrimi în cele de bucurie, când se minuna cu totul de ácea milostivă Dumneđeescă purtare de grijă a izbăvirei lor. După rugăciunile cătră Dumneđeŭ prin tótă plecăctunea și cuviincioșa supunere să đicem: Primește prea înălțate oblăduitorule ca un prinos aceste puține cuvinte, care le-aŭ înființat astă-đi luminata prăznuire acelor întocmai cu Apostoli Marele Constantin și Elena, cari sînt aleși și chemați spre bucuria acestor creștini de la cel atot puternic Dumneđeŭ, căruia se cuvine tótă mărirea în vecii vecilor, amin.

(Acest discurs a fost pronunțat în Metropolia Ungro-Vlahiei).

II). Bucuria alesii Sinodii, podóba bisericeștilor vrednicii, și mângâerea cuvintătorei turme ne-aŭ hărăzit acestea điditorul tuturor, milostivul Dumneđeŭ prin venirea păstoriei vóstre, carea de mult era dorită. O! preasfințite bunule Păstor! și către acéstă mângâere de obște nu am putut câștiga până acum bucuria stăpâneștei vederi. Dorind a mă împertăși și eŭ preaplecatul cel din slugile mai micul slugă, îndrăznind am venit, măcar că materie vrednică spre înfățișare, cuvinte asupra acestor înfricoșale vremi, nu am putut câștiga unde-va. Dar iarăși de tot nu voiŭ tăcea, în vreme că a mângâiat marele acesta điditor al tuturor precuvintătórea turmă, și încă nu încetéză, ci cu adinca înțelepciune ocărmuind lucrurile tóte după cum îi place, le potrivește în cumpána dreptăței și grijește pentru tóte cu multă apărare chivernisind lumea. Că numai la dênsul este *să pótă* și cât

va vrea și când va vrea. Am căutat dar a mărturisi că ori câte se fac, nimica nu se poate face fără cumpănirea cea dréptă. Pentru ispitele care cercă némul omenesc într'aceste iuți vremi, mai în toate laturile lumii, se înțeleg a fi niște lucruri întinse spre vre-un sfirșit. Și de aũ cunoscut cine-va începătura a ori ce lucru și tot-deodată va pohti a cunoște și sfirșitul lucrului, nu se poate. Că acest sfirșit până la vremea descoperirii lui este foarte ascuns. Măcar că mulți cu multe chipuri alérgă cu mintea să pótă ajunge ca să înțelegă sfirșitul lucrurilor mai din vreme, ore în ce formă vor să iasă? Dar siléscă-se, nevoiască-se cât vor vrea, că nu le va putea înțelega mai înainte pênă a se ivi ele; fiind-că acésta numai la Dumneđu este vęđută și cunoscută. Și de'mi va đice cine-va, cum nu este vre-un folos a ști saũ vre-o pagubă a nu ști? La acésta este foarte greșit. Căci știința a ori ce sfirșit hărăzește niște înalte fericiri, iar necunoștința lui aduce noian mare a feluri de nenorociri. Ah! unde este acum un frumos Iosif, un Moisi, un Samuel saũ un Ieremia ca să întrebe prin Domnul pentru noi și să ne spue cum să urmăm, ca să nu mai fugim, negonindu-ne nimenea. Saũ și de vom fugi, măcar să știm în ce parte de loc să apucăm ca să nu ne întâmpine primejdia dinainte saũ să se ajungă după urmă, în vreme ce s'aũ îndesit asupra-ne viforul ispitelor. Că iată în curgere numai de cincă ani, cu acésta de acum, două călătorii vrednice de lăcrămi ne-aũ chinuit, și printre dênsele gróznicul cutremur, înfricoșata ardere în mijlocul politiei, împreunate și acestea cu feluri de primeniri, cu feluri de streine și ciudate schimbări a lucrurilor, a căroră sfirșitul încă nu s'aũ ivit până acum. Pentru că ce fel de sfirșit vor să dea toate acestea, ne aflăm în mare nedumerire. Veniți să ne apucăm de aripele trecutelor vécuri ca să ne învățăm, și într'acest chip mi se pare, că de departe, măcar cătuși de cât, prin cele vechi întâmplători și sfirșituri ale lucrurilor, vom semui ceva, și sfirșitul lucrurilor acestor vremi de acum.

Acele trei urgiî gróznice care aũ vãrsat Dumneđeũ pe pãmînt pentru rãutãțile nãmului omenesc, adicã potopul din vremea lui Noe, prin tóte unghiurile pãmîntului, atunci risipa lumei, cu împãrțirea limbelor de la zidirea turnului din Vavilon și plóia cu pãetre, puciósã și cu foc din cer, care aũ mistuit pre tótã semãnța cea rea a Sodomenilor, atuncea pe vremea lui Avram, sã le lãsãm pe acestea de oparte. Cãci vremea de acum trage cuvîntul cãtrã stãpãniri și pogorãndu-ne la Eghiptet vom vedea alt fel de lucruri ciudate. Insa pe nãmul Israiltenesc de o parte rodindu-se și înmulțindu-se fórte, dupã fãgãduința cea datã de Dumneđeũ cãtre Avram. Iar de altã parte acest neam blagoslovit robindu-se de nãmul Egiptenesc, cel spurcat și urit lui Dumneđeũ, și numai puțin, ci în vreme de patru sute de ani. La vremile cele dintãitũ ale acelei robii, mãcar cã stãpãnirea aũ fost cu blãndețe, dar vrînd Dumneđeũ sã deslege acestã robie de tot, mai întãitũ aũ ridicat de la acel neam Duhul cuviósei stãpãniri, și le-aũ pus Duh rãu, vrãjmaș și pizmãtareț, meșteșugind feluri de viclesuguri spre împușinarea și nenorocirea robilor, dupã cum aratã Sf. Scripturã de móșele jidovești cã le-aũ fost poruncit atunci sã omóre cu cumpãt tótã partea bãrbãtescã a copiilor ce se vor naște. Iar cãnd aũ sosit vremea ca sã facã Dumneđeũ izbãndã, se întãri Duhul cel rãu mai cu asuprã întru Eghipteni, a'și chinui pre robii lor și cu bãtãi gróznice îi silea în lucruri grele, peste putința lor. Decĩ suspinarã (dice Scriptura) fiii lui Israil din lucruri strigãnd; și se sui strigarea lor cãtre Dumneđeũ și ascultã suspinurile lor și sã luãm sama la sfirșitul de acolo, ca prin acele sã înțelegem ce va fi sfirșitul de acum al lucrurilor. Cã de aũ slobozit atuncea pe Eghipteni, sã necãjascã cu silnicã robie pre norodul lui Israil, iar acea rãutate a lor le gãtea un mormînt în fundul mãrei Rușii, (cã dupã multe semne și minuni în cele dupã urmã nici unul dintr'înșii n'aũ scãpat dintr'acel gróznic mormînt, iar norodul cel necãjit în robie

s'au izbăvit de Dumnezeu cu braț înalt, fiind povățuiți prin Marele Moisi).

Ce dar, niște ispite ca acestea și altele multe, care obișnuște Dumnezeu a le rîndui, ca să se arate puterea lui în vremea izbândirei lui; căroră iată de prisos le-au turnat duh de înșălăciune, cu care amăgindu-se, se vede răutatea lor, au îmbrățișat nădejdea, ce se pîrtă ca praful de furtună și s'au rezemat pe umbra care-i trage spre surpare, adunându-și mai întăiu cu prisos rîdele semănăturilor ce au semănat ei asupra a multor norode, pe care leau chinuit în câte-va sute de ani.

Și de am lua sémă cu o dréptă credință pentru câte s'au întâmplat și în anii acestui veac și din câte primejdii am scăpat, noi ne-am cunôște cei mai îndestulați de harul ajutorător a lui Dumnezeu. Că învremele a orî-ce fel de ispite cu minuni ne-au izbăvit, iar nu ne-au părăsit până în sfîrșit. Și a fugi de vrăjmași în vreme de primejdie nu este lucru improtivă, că iată acel minunat prooroc Ilie, de au și pogorit foc din cer, prin rugăciunea sa cu mare minune, iar până a doua zi au fugit de acolo, în loc depărtat, de frica Izabelei și într'acest chip cu fuga au dat loc mâniei. Dar cu tôte acestea numai chiverniséla saŭ paza noastră cu fuga pe la munți și pe la alte locuri ascunse, nu este de ajuns a ne apăra de rele; ci drépta cea tare a milostivului și prea puternicului Dumnezeu nea apărat de primejdie, îndatorindu-ne, că de o parte cu tótă smerenia și cu drépta credință să-l lăudăm ne încetat, iar de altă parte să suspinăm și să strigăm cu lacrimi, ca ore când acel norod istrailtenesc la Eghipet, ca să-l plecăm spre milă să ne audă și să hotărască odată a ridica cu totul de asupra-ne greutatea necazurilor ce ne-au cuprins. Căci din partea milelor sale semne de izbăvire sînt, cum și apărare despre vrăjmași necontenite. Că după cele-l-alte semne Dumnezești de mai 'nainte, iată și în trecutele zile pe la sfîrșitul lunei lui Mai, cu drépta cea atot puter-

nică puse jos la pământ toate armele cele grăznică acolo la Polonia, și tot pe acea vreme poruncind norilor să slobođit și aici spre noi plăe din destul, de să îngrădit această bine cuvîntată politie a păstoriei vóstre cu apă multă, până când s'aũ făcut apa Sabarului cu a Argeșului tot una, stând ca un zid tare în potriva ordiei ceĩ intrarmate a vrăjmașilor. Și aũ rămas rușinați la scopul lor cel rău, care avea, să năvălescă să prade politia și să o arđă. Când într'acele ȃile comandirul de aicea n'aũ pierdut vremea, ci aũ năvălit asupra ceĩ-l-alte ordii care venea tot asupra politiei, de iaũ întâmpinat acolo la Obileși și dându-le rēzboi numai de cāt i-aũ surpat, i-aũ imprăștiat cu Dumneđeescul ajutor, așa de grab, în cāt numai până a treia ȃi s'aũ aflat iar înapoĩ la paza politiei. În protiva ceĩ-l-alte ordii de la Argeș, care încă se ținea tot pe locul acela, de sila tareluĩ îngrădiș al apei, duhovnicește îmbrătoșindu-se se veselesc, căci s'aũ premenit acea adincă întristare încă din vremea ce s'aũ hărăzit de Ziditorul tuturor bucuria prin bună-venirea păstoriei vóstre, care de obște era mult dorită, O! Preasfințite bunule păstor și că pre această mângăere cu multă dorire am așteptat să se adauge mângăere și altele vrednice a premeni tot chipul de întristăciósele nenorociri ale creștinescului norod.

(Acest discurs a fost pronunțat în Monastirea Cernica la Hramul Bisericeĩ).

III). Tari în resbóe aũ stătit fericiții Domniĩ ceĩ vechi ai acesteĩ Valahii, și în toĩul vitejilor celor mai vechi de cāt dinșii întru laude. Că nu în puține vremi s'aũ luptat cu vrăjmașii lor, spre ocrotirea norodului, cum și pentru obștesca pravoslavie a locuitorilor țarei.

Voĩ săvırși dar cuvîntul, de cele ce am grăit până acuma cu puțină istorie pentru vredniciile lor, și veți asculta.

Marele Constantin, întâiul împărat al creștinilor, după ce

s'aŭ luminat cu credința lui Christos, făcutu-s'aŭ începător a multor împărății și domnii creștinești. Dintre acele dar se trage și Domnia acestei bine-cuvîntate Valahii, întru carea pravoslavnică Biserică stă neclătită de furtunele erezurilor, aflându-se strejuită cu neadormită privighere de pravoslavnicii păstori cuvîntătoarei turme a lui Christos.

Și ore în ce chip voiŭ putea lăuda cum se cade pre Domnii cei ce aŭ arătat începătură de semoderjitie a acestor țări creștinești? Cu care vrednicie de cuvînt voiŭ putea mări pre acea neadormită privighere și grijă a bunilor păstori spre paza acestei pravoslavnică turmă? Cum voiŭ ferici mai cu îndestulare și pre blagorodnicii boerii (ai) acestor vremi? ca aceștia toți împreună cu Domnii lor s'aŭ fost ținut pre dinșii întru așa tare temeiu spre paza Patriei, încât (prin ajutor de la Dumneșeu) cu vredniciile cele mult lăudate ale războelor aŭ întimpinat și aŭ sprijinit, în câte-va sute de ani, iușimea cea cu anevoe de oprit a neamurilor Europienești din partea cea de peste munți. Cariî adese se pornea asupra-le cu războe să stingă lumina slobozeniei lor, să vestejască și ródele pravoslaviei lor, dar nu i-aŭ putut supune; ci mai ales că prin tóte greutățile acelor vremi, care era mai tot-d'auna sîngerate de războe, iar pravoslavia lor înfloreă, ținurile sfintelor biserici se îmulția și se înălța întru slava lui Dumneșeu, cum și în vecii cești mai de pe urmă pe deplin s'aŭ cunoscut adevărata rîvnă a creștinilor, străjuindu'și patria cu vrednicile bărbății prin neadormită privighere.

Că în vremea ce s'aŭ iușit din partea răsăritului viforul cel cumplit mai gróznic de cât cele trecute furtuni, dărîmând și pustiind sfintele ținiri prin Bulgaria, prin Thrachia și printr'alte părți, ajuns-aŭ și până la muma tuturor cetăților creștinești, de aŭ pus'o în adincă surpare și de acolo s'aŭ întins frica cea vrednică de neconținute lacrimi până la tot felul de neam al creștineștilor noróde. Ci dar aceste în-

timplări pentru ce sfârșit se vor fi orânduit? In nepricepere aflându-mă, veți chiema pe fericitul David să vă spue: Că judecățile lui Dumnezeu sînt adînc mult, și cine dar aș putut măsura adîncul judecăților lui? Iar eu voiŭ urma spre săvîrșirea cuvîntului, și iată privesc la starea Domnilor dintr'acea vreme, la așezarea blagorodnicilor boeri, cum și la virtutea oștirilor lor, și-î vedŭ că sînt un norod mic, îndrăznela ostașilor puțină de tot a putea sta împotriva puterilor celor mari, cariî cu o sêlbatică pornire aș înotat peste apa Dunărei și în multe rînduri aș năvălit asupra țarei să o cuprinđă ca să o robescă cu totul. Dar iată că cei puținî la cumpănirea puterei n'aș pierdut așa de lesne nădejdea ajutorului de la Dumnezeu, ci ca niște vrednici și cu căldurosa rîvnă inferbântași spre paza Patriei, pentru o frică a morței nu se suferea a'și pierde slobozenia lor, ci aș stătut vitejește împotriva străinelor puteri și în multe rînduri i-aș întors înapoi, gonindu-î și împrăștiindu-î, care aceste lupte cu rezbóe nu în puțină vreme aș stătut.

Cu așa mijloc dar al vârsărilor de sînge, pe încet, pe încet aș adus lucrul, ca niște vrednici și înțelepți cu adevărat, de aș pierdut numai titlul a acei vechi samoderjii. Și aș pierdut'o acêsta, ei ca și cînd n'ar fi pierdut nimica, cînd pravoslavia lor (nădejdea vieței cei vecinice), le-aș rămas în pace și nesupărată, cînd zidirile sfintelor Biserici mai cu asupra le-aș înălțat, împodobindu-le și întărindu-le cu vrednice cuviinciose hărăziri și n'aș lipsit semnul prea cinstitei cruci de la acele înalte vîrfurile Sfintelor Biserici, ce sînt zidite întru slava Domnului nostru Iisus Christos, Fiul lui Dumnezeu, carele aș primit a pătîmi și a se resigni pre cruce de bună voe pentru tóte creștineștele noróde, cariî cu dréptă credință mărturisesc și se închină sfintei învieriî lui cea de de a treia di.

Vredniciî dară sînt de neîncetată pomenire acei fericiți Domni și acei pravoslavnicî păstori ai cuvîntătoareî turme a

Ungro-Vlahiei, cum și acei blagorodnici boeri ai țerei, a căroră ostenelele, cele împodobite cu dréptă credință, fie cinstite înaintea lui Dumnezeu în veci.

Iată dar că unul din adunarea acelor boeri ai țerei este și fericitul blagorodnicul boer Cernica Dvornicul, vechiul ctitor, carele aicea în moșia sa a zidit Biserica în hramul sfântului și făcătorului de minuni, Marelui Ierarh Nicolae și din întâmplările vremilor, ne având Biserica vre-o sprijinélă de unde va, mulți ani a zidit pustie, în cât aceste două ostróve s'a zidit făcând lăcaș hiarelor sêlbatice, pentru desimea pădurii ce crescuse de împresurase și biserica, care e zidită pentru cei ce nu vor fi știut arăt.

Iar când a vrut Dumnezeu să împodobescă ostenelele acelu fericit ctitor, n'a zidit îngăduit mai mult a se afla aceste ostróve și biserici pustii, ci a ales om plin de dorul sufletestelor róde, pe vrednicul de pomenire Cuviosul Ieromonah Gheorghie Arhimandritul, carele a zidit începătura de obștejitie aicea, numai cu cinci șese frați călugărași și s'a zidit adus la ctitorie, începând a curăța pădurea cu mâinele lor prin grele ostenele. Iar din zidiri în zidiri sporindu-se frățimea obștiei, se sporea și lucrul în mâinele lor, că a zidit curățat acele desisuri ale pădurei în toate părțile, și s'a zidit vii și pometură rodnice, după cum se ved.

A zidit adus acel fericit mai în urmă ctitoria sa și cu acesta, că a zidit dres biserica și a mai mărit'o cu zidiri, care la létul 1802 de gróznicul cutremur prea mult vătămându-se, iară ctitoria cea mai deplin se vede acum înaintea ochilor pravoslaviei vóstre, pusă în faptă de prea cuviosul Arhimandrit Timoteiú nastavnicul a acestei bine-cuvîntate obștejiti și ucenicul pururea pomenitului, fericitul reposat Gheorghie Arhimandritul, carele (după cum am arătat) acel cuvios a zidit făcând începătură de această obștejitie a Cernicai. Facă-se dar pomenirea ostenelelor lui cinstită înaintea lui Dumnezeu în veci, împreună cu cel dintâi vechiul ctitor Cernica Dvornicul.

Iar de acésta prea frumoasă și desfătată sfintă Biserică socotesc că mulți în multe chipuri se vor fi aflând la mirare, ore cu ce putere s'aũ ridicat din temelie o ȓidire ca acésta? Și adevărat m'aș afla și eũ la așa mirare. Dar ascultați ce ȓice fericitul Pavel: Ca puterea lui Dumnezeu întru neputinȓă se face desăvîrșită, Și de acest cuvios părinte pot ȓice, că adevărat cu zidirea acésta n'aũ ajuns la înălȓimea și mărimia zidirei ce aũ făcut'o înȓeleptul Solomon, fiul lui David, nici la zidirea ce s'aũ făcut de fericita Elenă la sfintul mormnt al Domnului nostru Iisus Christos, n'aũ ajuns nici pe Marele Iustinian cu zidirea sfintei Sofii, că acea ȓidire se vestește în lume minunea zidirilor. Iar la rîvna cea ferbinte și multa dragoste sufletéscă ce aũ avut spre acésta ȓidire, prin necontenitele ostenei, și pe înȓeleptul Solomon și pe fericita Elenă, cum și pe Marele Iustinian îi ajunge. Că aceștia adevărat prea mare și prea înalte aũ făcut zidirile lor, dar prea înalte erau și stăpânirile lor, prea mare era puterea avuȓiilor lor.

Iar acest cuvios părinte mai întăiũ puindu-'și nădejdea spre mila lui Dumnezeu, a căruia putere întru neputinȓă să face desăvîrșită, îndrăznit-aũ a pune temelie, și iată cel nevedũt Dumnezeescul dar aũ hărăzit și la obștea cuvioșilor părinȓi duhul cel drept al unirei, că aũ năvălit fieșcarele cu rîvnă spre feluri de ostenei, lucrând și cu mâinile lor. Și iarăș din Dumnezeésca îndemnare s'aũ sporit lucrul, mai ales prin ajutorul cel cu adevărat vrednic de vecinica pomenire a multora din cinurile bisericești, din persoanele politicești și din toȓ felul de stările pravoslavnicilor creștini, și iată împodobita casa lui Dumnezeu se proslăvește prin purtarea de grijă cea sîrguitoare a făcătorului de minuni Marele ierarh Nicolae. Bucurați-vă dar tótă obștea cuvioșilor părinȓi, că pentru plata osteneiilor vă iaste gătită vecinica odihnă. Bucurați-vă de obște toȓi pravoslavnicii creștini, că aȓi câștigat comóra sufleteștilor dobândi. Bucurați-vă

și toți cari ai ajutat or cu mult or cu puțin, că toți sînteți ctitori adevărați, și însutit veți aduna rodirile semănăturilor vóstre acolo, unde este bucuria și veselia cea fără de sfîrșit, de carea iarăș ȳic: Bucurați-vă toți de obște, că la stăpânul a tot ȳitorul este milă multă, iaste și bogăție de daruri atăta de multă, întocmai cătă iaste și cea necuprinsă mărirea lui, unuia plătește, iar altuia dăruește, ca un mult milostiv și îndurător. Acestuia dar se cuvine tótă mărirea și cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și în vecii vecilor. Amin.

C. E.

SISTEMUL FILOSOFICO-TEOLOGIC AL FERICITULUI AUGUSTIN.

Veđi Biserica Ortodoxă No. 8 anul XXIV.

În articolul precedent am început a arăta părerile lui Augustin asupra îngerilor și tot asupra acestei cestiuni voi continua mai departe.

Noi nu putem să dăm îngerilor aceeași adorare pe care o dăm lui Dumnezeu. «Puterea nemuritoare chemată la existență și care posedă virtute și splendor, întru cât ea ne iubesc ca pe sine însuși, voesc ca să ne supunem lui Dumnezeu pentru ca să fim fericiți, pentru că și ea numai ast-fel e fericită, fiind că este supusă lui Dumnezeu. Dacă nu servește lui Dumnezeu, ea e nenorocită, pentru că atunci este lipsită de Dumnezeu; îi servește lui însă, atunci ea nu mai vrea, ca în loc să servescă lui să-și servescă sieși. Dar nu numai atât ci din totă puterea este de acord cu acel precept divin: Cine servește altor Dumnezeui, de cât Domnului singur, acela trebuie să fie sfârșit. Pentru aceea deci, pentru că sunt spirite sfinte și fericite și pentru că pe noi, oameni muritori și slabi, ne iubesc din totă inima și doresc ca noi să devenim nemuritori și sfinți, pentru aceea ei voesc ca noi nu pe ei să-i adorăm, ci pe acela pe care chiar ei îl adoră. În nici într'un mod ei nu voesc ca noi să le oferim lor, aceea ce ei sunt convinși că se cuvine numai lui

Dumnezeu, fie sacrificii figurate, fie sacrificiul inimei. O astfel de pretențiune mândră este proprie numai Demonilor celor orgolioși și nenorociți. Să-îi onorăm pe îngeri cu iubire nu cu cult. Să nu le zidim temple, căci ei nu voesc să fie onorați în acest mod. Religiunea noastră să ne lege cu unul Dumnezeu a tot puternic, pentru că nici o creatură nu stă în mijloc între el și spiritul nostru. Pe îngeri decî nu trebuie să-î adorăm, ci să-î imităm».

Am arătat mai sus cum că creaturile nu sunt create din Dumnezeu, ci prin el din nimic și de aceea sunt și schimbăcioase. Ele, așa dar, purtau în sine posibilitatea păcatului, care posibilitate s'a manifestat mai întâiu în o parte a îngerilor, cari din mândrie și egoism s'aau întors de la Dumnezeu și prin acesta aau căduț în nefericire. Acel care posedă pe Dumnezeu în sufletul său este fericit, pe cãta vreme acel ce se depãrtãzã de la dînsul este nefericit ¹⁾. Creaturile care se depãrtãzã de la creatorul lor, tind cãtre neexistență. Demonii și ei erau odinioară spirite bune, însă aau căduț din înãlțimea lor. Aici spune Augustin este un punct care încă nu este luminat pe deplin. Dacă ei aau căduț, în modul cum șcim cã aau căduț, atunci n'aau fost creați ca să se bucure de fericirea eternă și nici n'aau fost asemenea celor-l-alți îngeri cari n'aau căduț. Ingerii cari n'aau căduț se bucurã tocmai pentru aceea de fericirea deplină, pentru cã nici o datã nu s'aau îndoit de eternitatea fericirii lor. Și dacă și aceștia ar fi avut o parte egală, ar fi rãmas în acelaș mod în fericirea eternă, pentru cã ar fi avut aceeași siguranță. Dacă însă aau fost în îndoială, atunci de sigur cã le-a lipsit deplinãtatea vieții fericite. Așa dar, saũ cã fericirea lor a fost o alta, saũ cã îngerii cei buni aau cãpãtat siguranța fericirii lor dupã cãderea acestora. Peste tot însă Augustin își manifestã pãrerea cã îngerii cei rãi aau fost din natura lor buni și aau devenit

1) De civ. dei XXII, 1. 6.

răi numai prin voința lor cea perversă. Posibilitatea pentru acesta stă în natura lor cea schimbăcioasă, pentru că ne-schimbăcios nu este de cât Dumneșeu ¹⁾).

Ingerii căzuți, pentru că se iubeau pe sine mai mult de cât pe Dumneșeu, n'aū voit să fie supuși lui, aū devenit mândrii și aū căzut din pozițiunea lor cea înaltă pe care o ocupaū. «In afară de acesta unii șic, că Demonul a fost de la început Demon și n'a posedat sfințenia ca și cei-l'alți ingeri; nu pentru că el ar fi fost creat așa, ca și cum ar fi dobândit o natură proprie a răului (căci începutul seū este opera lui Dumneșeu), ci pentru că el de la început s'a înălțat în mândria sa». Ast-fel el deveni mai puțin de cât ceea ce era, și acesta pentru că el voi să se folosescă mai bine de puterea sa, de cât de puterea lui Dumneșeu ²⁾).

Póte că chīar în momentul creațiunei lor s'a întmplat căderea ingerilor și pedépsa lor, pentru acesta a fost condamnarea eternă, iar recompensa celor bunī, fericirea eternă ³⁾).

Așa dar orgoliul, mândria a fost cauza căderei lor pa basa căreea ei voeau să-și formeze o viéță fericită în afară de Dumneșeu, care îi crease. «Alții mai șic, că de aceea s'a întmplat căderea ingerilor din cer, pentru că ei invidiaū pe ómeni, făcuți după chipul lui Dumneșeu; însă după invidie vine orgoliul, după orgoliū căderea, după căderea lipsa și după lipsă iar invidia». In urma căderei aū pierdut lumina eternă, însă n'aū pierdut viéța rațională, de și acesta în ei era acum nebunie și nici nu puteau să se lepede de dīnsa. Cunoscīnța lor a slăbit. Fundamentele eterne ale lucrurilor și ale timpurilor ei nu le mai privesc în înțelepciunea divină, ci, pentru că ei posedă o experiență mai mare ca a ómenilor, recunosc viitorul din óre-care semne ascunse acestora cu mult mai repede ca dinșii, cu tóte acestea sunt

¹⁾ Huber, Philosophie der Kirchenväter pag. 290.

²⁾ De vera. relig. 13, 26.

³⁾ De civ. dei XI, 13.

supuși erórei, pentru că se rózimă pe presumpțiunii¹⁾. Ei aű corpuri aeriene, se miűcă în spațiile de jos ale atmosferei și posedă óre-care putere asupra lucrurilor pămîntești²⁾.

Spiritele căđute forméză și ele o lume în capul căreea se află Satana și ai cărui servitori sunt ei. Relațiunile lor cu ómenii sunt: a i înșela prin aparențe false, spre a-i supune puterei lor și spre-a le închide drumul către adevératul Dumneđeű și acésta pentru ca omul să nu devie un sacrificiű bine plăcut lui Dumneđeű. Acésta o fac ei după exemplul maestrului și superiorului lor, care tinde a înșela sufletele celor nenorociți și asemenea lui Proteű³⁾ se schimbă în tóte formele: aci urmăresce cu duűmănie, aci ajută cu înűălăciune în amândouė casurile însă vatămă. Acésta întrégă societate drăcėscă este cunoscută creștinilor. «Lui Porfir, or cât de mare filosof el era, totuși i-a fost greű chیار de a o cunósce, pe care cea mai simplă femeie creștină o privesce fără să aűbă vre-o îndoială și o detestéză în modul cel mai liber». Acești Demonii, đice Augustin, aű putere asupra aceloră carí, prin păcat, vin în comunitate cu dínșii; ei însă pot să fie învinși, invocându-se numele aceluia care, a luat natură omenėscă și în acésta a fost fără păcat⁴⁾.

Din cele arătate până aici rezultă că există douė imperii íngeresci, unul care se află în cer și lumea care îl populéză locuesce acolo, altul care a fost rėsturnat de acolo și e stabilit în atmosfera cea de jos; unul care este luminat de o pietate fericită și se bucură de cea mai dulce liniűte, altul care, dintr'o aviditate íntunecată, în tot-d'auna este în turburare; primul,

1) De civ. dei XI. 20, 22.

2) De civ. dei XXI. 10; XI. 33; IX. 22.

3) Dumneđeű al mărilor, pázitor al turmelor lui Neptun, tatăl sėű. El soia viitorul și lua tot felul de forme pentru a scăpa de acei carí îl grămădeaű cu íntrebările. Proteű este imaginea valurilor, al aspectului în tot-d'auna schimbăcios. Corábierii greoi îi stabileaű locuința pe cóstele Egiptului.

4) Böhringer, Die Kirche Christi pag. 673.

la cel mai mic semn al lui Dumnezeu alergă cu bucurie în ajutor, să exercită resbunare în mod drept, cel-l-alt respiră continuu orgoliu, caută să subjuge caracterele și în răutatea sa sălbatică tinde a le sfărîma; îngerii, ca servitorii ai lui Dumnezeu, fac așa mult bine, cât el voesce, Demonii, cari sunt împiedicați de puterea lui Dumnezeu, nu pot să facă atât de mult rău, pe cât voesc; unii după natură sunt buni și după voința lor sunt drepti, cei-l-alți sunt buni după natură, dar răi după voință ¹⁾).

Trecem acum la unul din cele mai însemnate capitole din sistemul lui Augustin, adică la capitolul unde el vorbește despre om din toate punctele de vedere.

Omul este punctul cel mai înalt al creațiunii vădute și formeză legătura între acésta și lumea nevădută a spiritelor. Scopul său era de a servi lui Dumnezeu, de a trece în societatea îngerilor, de a participa la o nemurare sfîntă, fără a face experiența morței. Augustin vede în el unul din cele mai înalte scopuri ale creațiunii și de aceea dice că Creatorul l'a înzestrat cât se pôte mai bine. Omul stă mai presus de cât toate cele-l-alte creaturi de pe pămînt, că în sufletul lui care dă viață corpului, Dumnezeu a pus un spirit rațional. Aici se și observă chipul lui Dumnezeu în om, căci Dumnezeu însuși este un spirit rațional ²⁾). Omul este legătura dintre corp și spirit, este legătura dintre două substanțe deosebite. Corpul, care există în întinderea spațiului și își conservă forma sa un timp óre-care, în virtutea forței de viață generală și pentru acésta este mai mult supus morței și mai aprópe de nimic, este o operă minunată a bunătăței și providenței divine. Intréga sa organizațiune arată că el este hotărit pentru serviciul unui suflet rațional. În el totul este ordonat nu numai pentru folos, dar și pen-

¹⁾ Dorner, Augustin pag. 130.

²⁾ De civ. dei XI, 2; de trin. XII, 12.

tru frumusețe¹⁾. Spiritul său sufletul, căci ambele nume denotă numai o existență, este o substanță proprie, care nu poate să fie percepută sensual, ci numai cu mintea poate să fie cunoscută și simțită prin viață. Tóte manifestațiunile sufletului probéză că el forméză o existență deosebită cu totul de aceea a corpului²⁾. Corpurile se mișcă în spațiu și în timp, sufletul numai în timp.

Manifestațiunile sufletului probéză că el nu are caracterul corporalității și tóte chipurile objectelor materiale, pe care le purtăm în consciința nóstră, nu sunt materiale³⁾. Dacă sufletul ar fi un corp și prin acésta o existență mărginită în spațiu n'ar putea să coprindă cu mintea așa de multe chipuri ale corpurilor și să le conserve în memorie și tot asemenea n'ar putea ca la senzațiile corpului să fie de față în ori-ce parte a lui. Așa întregul suflet simte ori-ce afecțiune acolo unde are loc, fără ca mai întâi să se misce spre acel punct și fără ca prin acésta, adică pentru că simte în o parte anumită a lui, să nu existe și în restul corpului⁴⁾.

Corpul, din contră, nu poate ca în același timp să fie de față în mai multe locuri, ci el este întreg în tot spațiul pe care îl umple⁵⁾. Dacă sufletul ar fi material și numai o dispoziție a corpului, care ar resulta din amestecul celor patru elemente din care constă ori-ce corp, atunci n'ar putea să devină independent de substratul său și să se ridice până la cunoșcerea a ceea ce e curat intelectual. Sufletul cunoște ceea ce e pur intelectual ca: punctul matematic, linia matematică sau spațiul în sine. Dacă numai

¹⁾ De civ. dei XIX, 3; de an. et ej. orig. IV. 12, 17; de vera relig. 11, 22.

²⁾ Ep. 166 ad. Hieron. 4.

³⁾ De an. et ej. orig. IV. 15, 22.

⁴⁾ De an. et ej. orig. IV. 15, 22.

⁵⁾ De an. et ej. orig. IV. 17, 25.

ochiul sensibil p te să cunosc  ceea ce e corporal, trebuie ca  i sufletul, care cunoscce ceea ce e mai presus de simturi, să fie  nсуi nematerial ¹⁾. Sufletul se cunoscce în deajuns pe sine  nсуi  i nu se scie ca corp, nici nu se presupune ca atare, pentru că de ar fi corp s'ar  i cunoscce ast-fel; el se cunoscce pe sine mai bine ca cerul  i p mintul, pe care  i cunoscce prin ochiul său corporal. Nu se scie ca material, ci numai  i închipue a fi ast-fel; sufletul scie despre sine numai func iunii nemateriale, ca a cugeta, a cunoscce, a voi, a- i aduce aminte ²⁾. Sufletul este  nсуi subiect  i nu numai o proprietate a corpului, ci o totalitate organică. T te puterile  i proprietătile sale lucrez  împreună, sunt de fa  în același timp  i con in memorie,  nteligen   i voin ; sunt o singură via , spirit  i o substan . El nu este în mod deosebit simplu, ci e numai mai simplu ca corpul, care const  din părți separate, alt-fel este multiplu. Simplă p te să fie numită numai acea natură, care tot ceea ce posedă este ea  ns i, sau care nu p te să p ard  nimic din sine, pentru că aceea ce are este ea  ns i. Acesta însă se p te dice numai despre Dumnezeu. Sufletul  nсуi ca schimbăcios are în sine deosebirea de subiect  i predicat, de substan   i proprietate ³⁾.

Spiritul însă se raportéză la corp în tocmai ca cugetarea la ac iune, el îl  nsufle esce, îl form z   i îl conservă în existen . El este în corp subiectul tuturor acelor func iunii, care determină viața animalelor  i a plantelor  i în ac st  privin  apare ca sufletul, însă ca suflet ner tional, căruia în cea mai înaltă trept   i apar ine memorie, sim   i poft ⁴⁾. Spirit, în  n elesul propriu, e numit atunci, c nd  a parte

1) De imort. an. 10, 17.

2) De trin. X. 7, 10; 10, 13; de Genes. ad. litt. VII. 21, 28.

3) De trin. X. 11, 18; VI. 6, 8; de civ. dei XI. 10.

4) De immort. an. c. 15, 24; de Genes. ad. litt. VII. 16, 22; de civ. dei V. 11.

ca rațiune și inteligență și în acest cas el se arată ca stăpânitor al sufletului și e chipul lui Dumnezeu¹⁾.

Sufletul ca principiu al vieții este în întregul corp, de față în ori-care membru al acestuia, pentru că în ori-ce parte ar avea loc o impresiune el simte nu în parte ci în totul și fără să se misce de la un loc la altul; când în diverse părți aș loc impresiunii în același timp și el simte în același timp, peste tot fiind întreg²⁾). De alt-fel inima este scaunul mișcării vieții, iar creierul organul pentru senzațiune și mișcare voluntară de la care nervii mijlocitori se răspândesc prin șira spinării peste tot corpul. Partea din față a creierului servă ca organ al senzațiunilor, partea dinapoi ca organ al mișcării, iar partea din mijloc ca organ al memoriei³⁾.

Corpul este în totul organ al sufletului și îi servă ca mijlocitor cu lumea din afară. Nu urechea aude sau ochiul vede, ci spiritul percepe acesta prin ochi și ureche. Există cu toate acestea o activitate a rațiunii pure, unde spiritul se depărtază de la corp și nu are nevoie de ajutorul său. În ce mod însă sufletul influențează asupra corpului și felul cum se împreună spre a stabili unitatea vieții omenești, acesta e ceva minunat și neînțeles pentru mintea omenească⁴⁾. Lumina și aerul sunt mediile dintre corp și spirit. Acestea sunt mai mult active de cât pasive și se asemănă mai mult cu spiritul. Prin mijlocirea lor ajung la suflet afecțiunile corpului. Prin aer influențează sufletul în mișcările sale voluntare asupra corpurilor ordinare. Lumina aduce ochiului chipul lucrurilor exterioare, pe care îl percepe mai în urmă sufletul, îl transportă în memorie și în fine reflectează asupra

1) De civ. dei XII. 21.

2) Contra ep. Man. c. 16; ep. 137 ad. Volus. 8.

3) De genes. ad. litt. VII. 13, 17—18.

4) De civ. dei XXI. 10, 1; de genes. ad litt. VII. 19, 25.

lui. Aerul aduce urechei șgomotul pe care spiritul atent îl percepe¹⁾. Augustin nu admite nici o acțiune a corpului asupra spiritului, nici o atingere a acestuia din urmă prin cel dintâiu; orî-ce suferă sufletul suferă de la sine însuși și nu de la corp²⁾.

Ceea ce este corporal lui i se pare ca ceva inferior și subordonat față cu sufletul și cu tot ce e spiritual, de unde de sine urmăză că partea corporală e deosebită de cea spirituală. Sufletul, vede în sine lumea corporală sau mai bine ȃis chipul ei și cȃnd vede acȃsta și o judecȃ trebuie ca el sȃ fie ceva mai ȃnalt și mai bun ca corpul³⁾. Pentru acest motiv el socotesce corpul, care e legat cu sufletul nostru, numai ca o greutate care ne atȃrnȃ cȃtre lucrurile de jos ale acestei lumi. Tot el ȃnsȃ mai ȃn urmȃ spune, cȃ nu tȃte corpurile sunt o greutate a sufletului, ci numai acelea care s'ȃu dȃt corupȃiunii și care trebuiesc sȃ fie privite ca o pedȃpsȃ pentru pȃcatele nȃstre⁴⁾.

Deosebirea dintre corp și suflet constȃ, dupȃ pȃrerea lui, și ȃn aceea cȃ corpul se vede și se pȃte percepe prin simțuri, sufletul din contrȃ este subiectul care vede, pricepe și cugetȃ⁵⁾. Și pentru a demonstra mai de aprȃpe existența sufletului, el aratȃ cȃ noi prin manifestaȃiunile interne ale vieȃei, ale cugetȃrei, ale ȃndoelei ajungem la convingerea absolutȃ a existenȃei sufletului nostru. Acȃsta nu pot sȃ o nege nici acela carȃ socotesc cȃ sufletul e ceva

1) De trin. XI. 9, 16; de music. VI. 5, 11.

2) De music. VI, 5.

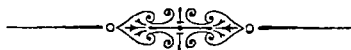
3) De civ. dei VIII, 5. Illud autem, unde videtur in animo haec similitudo corporis, nec corpus est, nec similitudo corporis; et unde videtur, atque utrum pulera an deformis sit, iudicatur, profecto est melius, quam ipsa, quae iudicatur. Haec mens hominis et rationalis animae natura est, quae utique corpus non est, si jam illa corporis similitudo, cum in animo cogitantis adspicitur atque iudicatur, nec ipsa corpus est.

4) De civ. dei XIII, 16.

5) De civ. dei VIII, 5.

corporal saŭ aer, foc orî vre-o altă substanță. Ei însă socotesc că subiectul manifestațiunilor noastre este manifestarea a unui alt subiect mai îndepărtat ¹⁾. Augustin le dovedește că aceea ce le spun ei este numai o reprezentare a imaginațiunei lor, o ipotesă numai, dacă ei socotesc ca subiect al sufletului o manifestațiune corporală. Prin așa ceva n'ar trebui ca știința ce o avem despre noi înșine să o facem nesigură. Dacă noi am ști ceva de noi înșine, ar trebui să știm și despre substanța noastră. Substanța sufletului nu poate să fie corporală, căci ast-fel ea ar fi fost cunoscută în mod nemijlocit ca un corp. Dacă ar fi fost corporală, ea ar fi trebuit să o știe, căci nimic nu-î este mai presinte ca ea însăși și cunoștința de felul corporalității sale ar fi trebuit să fie nemijlocită, după cum tot în acest chip are cunoștința de viața sa, de cugetare și de voință ²⁾.

M. P.

¹⁾ De trin. X, 15.

²⁾ De trinit. X, 16. Nullo modo autem recte dicitur sciri aliqua res; dum ejus ignoratur substantia. Quapropter cum se mens novit, substantiam suam novit et cum de se certa est, de substantia sua certa est. Nec omnino certa est, utrum aër, an ignis sit, an aliquod corpus vel aliquid corporis. Non est igitur aliquid eorum. Si quid autem horum esset, aliter id, quam caetera, cogitaret, non scilicet per imaginale figmentum, sicut cogitantur absentia, quae sensu corporis tacta sunt...., sed quadam intentio, non simulata, sed vera praesentia (non enim quidquam illi est se ipsa praesentius), sicut cogitat vivere se et meminisse et intelligere et velle se.

O CONFERINȚĂ¹⁾.

Vești Biserica Ortodoxă Română an. XXIV No. 8.

II.

A) *Resumat asupra biografiei Sfintului Efrem Sirul.*

Sfântul Efrem Sirul s'a născut la Nisibe din Mesopotamia la anul 306 din părinți creștini. A fost crescut și instruit de Iacob Episcopul de Nisibe, care 'i încredință conducerea școlii de acolo și 'l luă cu sine la Sinodul I Ecumenic. La 363 sub imperatorul Jovian, orașul Nisibe trecu de sub stăpânirea Romanilor sub a Perșilor. Efrem plecă atunci la Edesa în Siria, unde întemeie altă școală și deveni nu numai renumit învățător al ei, ci și faimos predicator — un ascet destins și părinte al celor săraci. În școală el stabili un nou sistem de explicare a Bibliei, ținând calea mijlocie între exagerațiunile alegorice ale Alexandrenilor și între interpretarea gramatico-istorică a Antiochienilor. Sfântul Efrem a întreprins două călătorii: una la Egipt, pentru a cunoște monahismul de acolo, și alta de Cesaria Capadochiei, pentru a visita pe Sf. Vasilie cel Mare, spre lauda căruia a și scris o cuvîntare.

Nu se știe dacă Sfântul Efrem a fost preot; în testamentul său se numește el singur diacon.

El a fost contemporan cu cei trei Capadochieni, aducînd literatura bisericească Siriene la cel mai înalt grad de înflorire; stînd pe aceeași linie cu cei mai renumiți scriitori chiar grecești, pentru care se și numește profetul Siriei.

Epoca morței sale este între anii 373 și 379.

¹⁾ Ținută la mănăstirea Adam în fața P. S. Episcop al Hușilor în zilele de 17, 18, 19 și 20 August 1899, de Diaconul Apostol Vlasic.

B) *Caprinsul scrierilor morale și ascetice a Sfintului Efrem Sirul*

Scrierile ascetico-morale a Sfintului Efrem Sirul pot servi de călăuză spre mântuire tuturor creștinilor, dar ele sunt cu deosebire pentru monahii și asceții călăuză cea mai bună, pentru a ajunge la perfecțiune.

În toate scrierile sau cuvântările sale, arată cel mai profund model de umilință în însuși persoana sa. După cum Sf. Apostol Pavel se numea pe sine abort (mai micul Apostolilor), tot asemenea Sfântul Efrem și dăce: netrebnic, osîndit cu păcatele și nevrednic de a învăța pe alții. Și după ce se smereste așa de tare, făcându-se lepădătură tuturor, spre a-și motiva cuvântările și sfaturile sale, dăce, că după sfatul lui să facă, iar după lucruri să nu facă. „Că de și necurat sunt dăce, dar a sfătui drept știu“.

El deosebește faptele omului în bune și rele; cele bune sunt: frica de Dumnezeu, umilința, dragostea, îndelunga răbdare, răbdarea, ascultarea, blândețea, adevărul, a nu avea zavistie, a nu fi ocăritor etc.; și rele, toate cele opuse acestora precum: netemerea de Dumnezeu, mândria, neascultarea, mânia, zavistia etc. Combate în tot timpul și locul pre cele rele, arătându-le relele rezultate, și recomandă și sfătuește a practica pe cele bune.

Așa în cuvântările sale pentru frica de Dumnezeu învață: că frica de Dumnezeu fiind începutul înțelepciunii, numai prin acea frică se poate căpăta viața cea veșnică. Că precum împăratul înțelept știe a-și conduce bine treburile sale și va fi laudat de posteritate, asemenea și monahul. Și precum finicul se curăță, pentru a crește în sus, asemenea sufletul de grijele lumești și va crește spre fapta bună. Mîntea să fie numai la rugăciune și la psalmi, să aibă cucernicie, smerită cugetare și dragoste, cari sunt aripi a faptei bune; iar urăciunea sau zavistia cea ascunsă întru cucernicie, este apă amară în vase de aur. A smeri gândul mândriei, până a nu prinde rădăcină; căci mândria în omul creștin și cu deosebire în monah este ca cariul în lemn.

În privința mîncării dăce: că monahul să nu mîncă carne, nici să bea vin întru beție; că cel ce hrănește cărnurile sale, hrănește poftele sale și gândurile cele urite nu vor lipsi de la dînsul. Să nu caute averi; căci monahul ce caută moștenire de averi, lesne va cădea în ispite; iar cel ce caută pre Dumnezeu se va mîntui. Monahul iubitor de avere este finic neroditor; iar cel iubitor de virtuți este ca un finic bine curățit, ce crește drept în sus. Iubitorul de avere este ca o pasăre, ce se înalță, avînd curele în picior și ori unde se pune se încurcă.

Să nu prețuiască cele pămîntești: avuțiile, petrekerile, mărirea etc., căci precum strugurul dacă stă pre pămînt netrebnic se face, așa și gândul, care se învîrtește împrejurul celor pămîntești, în fapta bună este necusit.

A se feri de mînie și pomenirea de rău, căci precum veninul aspidelor, așa și acestea chipul l schimbă, mîntea o turbură, vinele le mîce și către lucrare neputință face; iar prin blîndețe și dragoste mîntea este liniștită și are nădejde de mîntuire.

În cuvintele pentru surparea mîndriei, declară de nimica totă fapta

bună, de va fi însoțită de mândrie și nu de smerita cugetare. Că precum începutul și sfârșitul bunătăților este smerita cugetare, asemenea început și sfârșit a răutăților este înalta cugetare, care ca duh necurat cum o numește el, se încercă a domni preste toți; la cei bogăți prin bogăție, la cei înțelepți prin înțelepciune etc., fără a cugeta, că el nimic nu are de la sine, nici chiar ființa sa.

Pentru a înlătura mândria celor ce sporesc în fapta bună aduce ca exemple pe bărbații, cari prin înțelepciunea, credința, dreptatea și toate faptele bune, s'aũ apropiat de Dumnezeu; precum: Avram, Moisi, Ilie, David și alții și cu toate acestea nu s'aũ mândrit; ci aũ păzit smerita cugetare; căci toate faptele bune de ar face omul, nimic nu este, că dator este a le face.

În privința voiei arată, că omul în tot momentul este supus patemilor prin însași voea sa; căci răutatea semănându-și semanța sa în minte, și voea omului fiind liberă spre a-și alege binele sau răul, dacă se învoește sau cedeză gândurilor celor rele, păcatul este săvârșit. Pentru care omul știind: că promisiunile vrăjmașului sunt mari, că meșteșugirile și momirile sau ademenirile fine și ascuțite atrag gândurile cu lesnire spre fapte rușinoase, să nu-și unescă nici odată voia cu gândurile cele rele; căci atunci păcatul intră în corp, stăpânește mintea și domnește asupra sufletului, devenind ast-fel sclav păcatului.

Din această stare omul nu poate eși fără ajutorul lui Dumnezeu și prin intervenirea Sfinților cu ale lor sfinte rugăciuni; dar mai întâi de toate însuși să aibă buna voință.

Apoi omul avându-și ființa și existența sa de la Dumnezeu, urmăzează ca recunoștința către Creatorul și îngrijitorul său, să îndeplinescă cu voe și cu dragoste poruncile Lui; iar nu ale vrăjmașului, căruia nu-i este dator cu nimica și care pe toate căile uneltește căderea sa.

În cuvântările pentru pocăință și umilință, arată, că omul prin multe greșeli și rănește sufletul și nu trebuie nici odată a se desnădăjdui nici a se lenevi; ci să se grăbescă a chema pe Cerescul Doctor, care nu cere altă plată de cât căință și lacrimi. Deci la pocăință îndemnă el cu atâta mai mult, cu cât viața acesta este trecătoare și nu se știe ziua sau ceșul întru care Mirele va veni; pentru care îndemnă ca fiecare să-și curătească sufletul de patimile și faptele cele rele, până când este vreme, până a nu sosi înfricoșatul ceas: căci atunci vom plânge, dar în zadar; că atunci nimenea nu poate să ne ajute.

Arată apoi că toți aũ nevoie de pocăință; căci toți suntem păcătoși; că Sfântul Ión Evanghelistul ȳice: „De vom ȳice că suntem fără de păcat, mințim și nu facem adevărul; pe înși-ne ne înșelăm și pre Dumnezeu mincinos 'l facem; că nimenea nu este curat de întinăciune, nimenea nu este fără de păcat (Ep. Ión 1, 8).

Apoi după cum corpul pentru a trăi are nevoie de hrană materială; tot asemenea sufletul are nevoie de hrană spirituală; adică cetirea și meditarea Sfintei Scripturi și a altor cărți folositoare sufletului; cântarea de psalmi, priveghere, milostenie și alte fapte buue, fără de care mort este.

În cuvântările sale pusnicești sfătuiește: ca din început să înlătore toate

gândurile cele rele și să aibă tot-deauna pe dulcele Stăpân în mintea sa; căci atunci se va încununa drumul nevoinței. Să îndeplinescă cu esacitate toate cele făgăduite, să înlătore viciele, căci pofta singură emortă este; iar unită cu trupul să face vie și ucide sufletul. Că obiceiul devine a doua fire. Pentru care ȋdice: „Să nu doriți nimic ale acestei vieți: aur, argint, mărive, distrației etc., să înlături mânia, invidia și toate viciele ce urăște Dumnezeu și atunci se va sălășlui întru tine Harul lui Dumnezeu.

Căci dacă ar voi cine-va să te arunce pre tine într'un nor, ca să stai acolo pentru tot-d'auna și dacă tu, verme fiind, nu suferi acesta, cum Dumnezeu Cel prea curat și Care întru Sfinți se odihnește, va suferi a se sălășlui întru tine cel plin de întinăciune?“ De aceea să ne curățim de întinăciuni, pentru ca Harul curățitor să se sălășluiască întru noi și să putem intra în camera Mirelui.

Poftele trupului atrag sufletul în cele mai de jos ale pămîntului; de aceea trebuie înlăturate; dar nici prea tare săși chinuescă cine-va trupul; căci și atunci sufletul de mahnire și trândăvie se biruește; ci cu bună măsură pre sine să se chivernisescă. Căci și corabia dacă se încarcă peste măsură se afundă în mare și dacă este fără de povară se restornă de valuri. De aceea este bine: a începe, a săvârși, a plăcea lui Dumnezeu și a folosi sieși și aprăpelui.

În cuvîntările sale pentru răbdare arată că cel ce voește a plăcea lui Dumnezeu, mai înainte de toate de îndelunga răbdare și îngăduire să se apuce. Să suferă toate ostenelele, necazurile, ocarile și defăimările; căci Dumnezeu dă voe ispititorului, ca să se arate celor ce în adevăr 'l iubesc. Și cel ce rabdă vitejește toate necazurile și ostenelele, sperând în ajutorul lui Dumnezeu, Care nu va lăsa a fi ispitit peste puterile sale, este cu neputință a nu birui greutatea. Și numai răbdând până în sfârșit se va mântui; precum Sfinții Mucenici au răbdat și s'au încununat. Și cu cât suferința și necazurile pentru dragostea către Christos sunt mai mari, cu atât va fi și plata.

În cuvîntările sfătuitoare pentru fapta bună arată, că pentru a săvârși bine calea începută, trebuie a avea statornicie, smerită cugetare, să nu se témă de nimenea și să suferă toate ostenelele pentru dragostea cea către Christos; căci fără statornicie, nu pôte săvârși nici o faptă bună. După cum cine-va voind să zidescă turn și lenevindu-se ar ȋdice, mai bine foisor să fac și după ce începe ar ȋdice iarășî mai bine ohilie și acesta o va lăsa iarășî nesăvârșită, fără nici un folos este scopul lui. De aceea trebuie a înlătura gândurile cele rele, cari 'l îndemnă a întrerupe calea începută.

Doi călători voind a merge la o cetate departe de trei-ȋzeci de stadii; și după ce au mers câte-va stadii, au ajuns la un loc, unde era pădure verdăță, isvore multă și veselie. Decî unul silindu-se a ajunge la cetate (scopul său), a trecut repede locul acela: iar cel-l-alt a rămas să ea aminte; și mai pe urmă voind să iasă, s'a temut de arșiță; și zăbovind, veni o fiară și-l trase în cuibul său. Așa este și monahul, care urmărește un scop și de dulcele lumești se ademenește; căci când voește să iasă 'l captivéză vrăjmașul; iar cel ce nu caută înapoi, și ajunge bunul său scop.

În sfaturile ce dă lui Neofit monahul, pentru viața duhovnică, împărțite în 96 capitole, arată drumul pe care trebuie să meargă pentru a ajunge la perfecțiune: de a și tăea voea sa, a se smeri, a asculta și a nu lepăda supunerea către Christos, că rodul ei este statornic și întemeiat. Arată tot odată și modul cum trebuie a lupta contra gândurilor rele. „Atunci și; până când vei să te întristezi suflete al meu, până când mă turburi pre mine? năzuește la Dumnezeu și vei scutura gândurile cele viclene; că de nu ai fi cugetat cele omenești, întru ast-fel de lațuri nu te-ai fi prins. Că ori ce om, or, în smerenie, ori în dragătorie, dacă după voea lui Dumnezeu petrece, nu este lepădat; iar cel ce dulcețile vremelor le gonește, se lipsește de mângâerea dreptilor.

Smerenia fiind fundamentul vieții creștine, Sfântul Efrem expune în 100 capitule modul cum poate câștiga cine-va smerita cugetare. El arată, că precum începutul aducerii de rîde este florea, asemenea și începutul smeritei cugetări este supunerea întru Domnul, fără a cărti vreo-dată; iară rodul ascultării este îndelunga răbdare; iară îndelunga răbdare este rodul dragostei și dragostea este legătura desăvîșirii. Să nu se mândrească nimenea, dacă a săvîrșit vre-o faptă bună; socotind, că nu cu a sa putere a făcut-o; și să nu se amăgască gândul monahului și să dică, că ori câte rele ar face monahul, tot mai bun este de cât mirénul; că scris este: Nu cel ce se laudă pe sine este iscusit; ci pe care 'l va lauda Domnul (II cor. c. 10, v. 18).

Pentru surparea mândriei dă mai multe exemple dintre care citez următorul:

„Un frate monah fiind luptat de gândul deșert, că a făcut fapte bune, și ca să rupă acel gând, a pus mâna pe foc și dicea lui-și: Iată arde nu te mai înălța cu gândul. Că cei trei cuconi în mijlocul văpăei fiind, nu s'au mândrit; și tu întru odihnă te mândrești. Și cu acesta a biruit înalta cugetare.

Dacă cine-va nu poate prin sine însuși a înlătura relele gânduri ale înaltei cugetări, să se supună ascultării bărbaților iscușiți și temători de Dumnezeu. Iar cel ce se sfătuște și grăește împotrivă, este asemenea unui cal tare în gură, care de frîu netemându-se, cade cu calul în prăpastie. În fine să aibă tot-d'auna în mintea sa scopul; adică ori ce mișcare sau faptă bună, să fie pornită din dragoste către Christos și cu scop de a face voea lui.

Dacă un frate monah ese din monastire și petrece în singurătate, și dacă iar s'ar întorce în monastire, să nu se mândrească; ci să se smerască ca cum atunci s'ar fi făcut monah; și acea întorcere să o facă, nu pentru a scăpa de greutăți sau necazuri și a căuta odihna trupului; căci atunci perde plata sa; ci numai pentru a face cele plăcute lui Dumnezeu, a conduce sau a fortifica pre alții etc.

În cuvîntarea despre judecată și umilință, pentru a face pe ascultătorii săi să se curătescă mai curînd de greșalele lor și să pătîmescă cu dragoste pentru Christos, le amintește, că sfîrșitul se apropie, când toate faptele se vor arăta la lumină; și atunci va cere sémă Mântuitorul pentru lenevirea noastră în această viață, dicînd. Pentru voi m'am întrupat, pentru voi am fost bătut și restignit pre cruce etc..., v'am arătat totă

calea pentru mântuire, numai voirea nu voesc a o sili. Spune-mi dar ce ai pățimit tu pentru mine, Cea ce am pățimit pentru voi? Decî să ne sîrguim ȃice a ne curăți prin lacrămî, umilință, post, privighere etc., pentru ca Duhul Sfînt să se sălășluască întru noi și să sevirșim voea Lui tot-d'auna.

Afară de acestea mai are cuvinte sfătuitoare către monahii din Egipt, cari cuprind tot acelea-și principiî de învțătură.

În cuprinsul scrierilor sale morale intră și testamentul seü, prin care el lasă ca moștenire tuturor creștinilor și în special Edesenilor, anterioarele sale cuvinte folositoare de suflet, îndemnându-i a le avea tot-d'auna în mintea și inima lor ca o curată oglindă, căci tôte, ȃice, nu au fost de la sine ci din Dumneșeescul Dar. Să se sîrguiască a iubi ostenelile, nădăjduind și așteptând pe stăpănul tuturor și Măntuitorul Christos.

Asemenea 'i îndemnă să nu facă nici o onore corpului seü, cu haine scumpe, miresme, multe lumînări etc, cari nu'l folosesc întru nimica nici pe sine și nici pe ei. Ci mai vîrtos să ajute pe săraci, pe văduve, pe orfanî, pe goli, pe flămânđi și pe toți cei lipsiți, cu cele ce au gîndit să împodobescă corpul seü și vor avea pomenire vecinică; iară lui să-î aducă numai rugăciuni făcendu-i și pomenire la trei-ȃeci de ȃile, arătându-le, că folosesc morțiî din pomenirile celor vii.

III.

A) *Resumat asupra biografiei Sfîntului Ión Scărarul.*

Sfîntul Ión Scărarul s'a născut în Palestina la anul 525. La etatea de 16 ani a îmbrăȃșat vieța monahală în monastirea de pe muntele Sinaî, avênd conducători pe Anastasie, care deveni Patriarh de Antiohia și pe asetul Martirie. După ce mōre acest din urmă, iar cel dintăii ajunge la demnitatea de Patriarh, Sfîntul Ión urmând sfatului lui Anastasie, se dete la anul 560 vieței anahoretice la pōlele muntelui Sinaî; unde întru atăta se distînse prin vieța sfîntă și înțelepciunea sa, în cāt renumele seü deveni forte mare. Pe la anul 600 monahii din Sinaî 'l rugară să le fie Egumen. El cedă rugămintei lor și-i conduse cu multă demnitate, așa că vestea despre dănsul ajunse și la călugării țărilor învecinate. În cele din urmă se retrase iară-și în singurătate și muri probabil la anul 605 sau 606.

B) *Cuprinsul scrierilor Ascetico-Morale a Sfîntului Ión Scărarul.*

Sfîntul Ión Scărarul ne-a lăsat două scrieri: scara virtuților și cartea către păstori. În cea întăi arată modul cum pōte omul ajunge desevirșit. El desfășură în trei-ȃeci cuvinte, 30 virtuți în formă suitōre, începênd de la omul cel cădut rob păcatului și pānă la prefecta desevirșire; arătând cu deamănnutul tôte patimele cāte după cāderea omului celui dintăi au intrat în firea omenescă și recomandănd de medicamente folositoare fie cārei patemi; precum și rēsboiul ce pōrtă vrăjmașul cu cei ce se nevoesc pentru a lor mântuire.

Cuvântările sale sunt întocmai ca treptele unei scări, pentru care s'a și supranumit Scărarul. Vom arăta în scurt cuprinsul acestor cuvinte începând cu lepădarea de lume:

I). Arată, că toate faptele cuvântătoare sunt de sine stătătoare; adică au voe liberă și se aplică: unii la fapte bune și alții la rele. „Unii prietenii ai Lui dice el Ingerii ce-l înconjură;—alții robi adevărați—cei ce fac voea Lui;—alții robi netrebnicii, cari au primit Botezul, dar așezămintele sau condițiunile ce sunt legate cu el n'au păzit; alții streinii de Dumneșeu, adică toți cei necredincioși ori răi credincioși; și în fine alții protivnici, cari au lepădat poruncile lui Dumneșeu și luptă neconținut contra lor. Pentru care el îndemnă, ca toți să se numescă robi adevărați și pentru acest sfârșit sfătuește pre cei căsătorii să păzescă poruncile; iar pre cei ce voesc a fi desăvârșiți, să se lepede de lume și să aibă un conducător, un Inger sau întocmai cu Ingerii, prin mijlocirea și povățuirea căruia să treacă marea păcatelor. Precum ôre când Israeliții prin Moisi au scăpat de Faraon. Mai ales, că mari sunt necazurile și ostenelele celor începători pe această cale, până înving patimele cu cari sunt deprinși și cu cât sporesc în fapte plăcute lui Dumneșeu cu atât greutatea se ușurează. „Cunoscă toți dice el, cei ce vin în această bună virtosă, îngustă și ușoră calea, cum că în foc au venit să ardă; dacă focul cel nematerialnic întru sine așteptă să se sălășluască“. Și nimenea pentru mulțimea păcatelor nevrednic pentru rânduiala monahicescă să se numescă; căci cu cât putrejunea este mai mare, cu atât și doctoria.

II). După ce s'a lepădat de lume, să nu aibă nici cea mai mică mâhnire, care l-ar face vădit, că s'a lepădat numai de lume, și nu de ale lumei; adică de avuții, libertate și de toate plăcerile ei. Pentru care cu bucurie fără a mai gândi la ale lumei, să urmeze cu statornicie calea începută. Să urmeze exemplul lui Lot care a fugit, fără a mai privi înapoi.

III). Să iubească streinătatea, nedorind nici odată întâlnirea cu părinții sau rude; căci Mântuitorul a șis: Părinții și frații mei sunt cei ce fac voea tatălui meu. Asemenea și el se aibă părinți și frați pre cei ce urmază calea cea strîmtă. Și să nu țină compt de nălucirile, ce li se arată în vis, prin cari vede mórtea părinților sau nenorocirea lor, ori a altor rude; căci acelea sunt meștesugiri ale vrăjmașului spre a vena mintea. Și Mântuitorul a șis: Lasă morților să îngrope pe morții lor.

IV). Răbdarea întru ascultare; adică mortificarea tuturor acțiunilor voei sale, supunându se fără cârtire ocârmuitorului său superiorului său. Și de ar face cu mare esactitate toate poruncile date, să se socotescă pre sine vrednic de totă necinstea și defăimarea; căci n'a făcut de cât ceea ce a fost dator să facă și plata ostenelelor în vremea eșirii se arată.

V). Să plângă pentru faptele rele săvârșite de el, să rabde necazuri și mari necinstiri și să socotescă, că toate suferințele lui sunt puține față de greșalele săvârșite. „Cela ce întru adevăr se pocăește dice el, pre fôtă șia întru care nu plânge, o socotește cum că o au perdut pe dânsa; măcar de și ori ce fel de bunătați ar fi făcut întru acea șia“. Prin pocăință, adică suferința de bună-voe, se curățește de munca cea fără de voe; numind-o și chemarea înapoi a botezului.

VI). În tot căsul să cugete, că viața această este trecătoare și fără a-nunț termen; pentru care să cugete tot-d'auna la mörte; căci numai atunci se va curăți de faptele cele rele și va lucra pe cele bune. După cum țice: „Cugetarea este înainte povățuitoare a cuvântului; și pomenirea morței și a greșalelor, povățuește înaintea plânsului și a bocetului“. Și mai departe țice: „Pomenirea morței naște dureri și îndeletniciri; iar mai virtos dulcetta necazului și necinstirei; iar la cei ce sunt în liniște lepădare de griji, rugăciune neconținută și păzirea minții. Acestea sunt maice și fiice ale ei.

VII). Plânsul cel de bucurie făcător; adică mahnirea sufletului, provenită din marea dragoste către Christos, care plâns merge înainte măturând materia păcatului, precum țice: „Iară lacrimile prea sfintei dragostii arată, că rugăciunea noastră s'a primit“. Acest fel de plâns este bold de aur al sufletului, desbrăcat de totă împetrirea și prigonirea și înfipt de cuvioasa întristare întru cercetarea inimei.

VIII). Nemânieră și blândetea, adică a birui firea de a nu simți nici neozaurile ce întâmpină, nici ocările și defăimările din partea altora; ci mai mult să le dorască; căci mânia aduce mari pagube. „Ea este, ca o repede mișcare a unei mării, care într'o clipelă pe grăul și rodul sufletului 'l zdrobește și 'l prăpădește; pentru care trebuie a o lega cu legăturile blândetei“.

IX). Pomenirea de rău, care este o cauză a mâniei, trebuie înlăturată, nu numai pe față în fapte; ci din inimă; după cum țice: „Nu când pentru cel ce te-a scârbit te vei ruga; nu când cu daruri 'i vei respăti lui; nu când la masă 'l vei pofti; ci când vei auți de dânsul, că a căduț în primejdii trupești sau sufletesti, ca pentru sine-ți durere vei pătimi și vei lăcrăma“.

X). A înlătura grăirea de rău, care este ca o lipitoare, ce sugă sucule cel bine mirositor al dragostei către apröpele, după cum țice: „Cunöște, că acesta este semnul grăitorilor de rău și al clevetitorilor, că pre învățătorele, sau lucrurile, sau isprăvile apröpelui, cu dulcetta și lesnire le prihănesc, de duhur urăciunei cu totul cufundându-se“. Căci numai Dumnezeu pöte să-l judece cu dreptate pe fie-care. El nu mai știe măsura faptelor.

XI). A înlătura multa cuvântare, care este calea cea mai alunecösă, ce induce cu ușurință în mari greșeli; — la necunoștința de sine, mărrire, minciună etc., și a o înlocui prin tacere, care este isvor a multor fapte bune, după cum țice el: „Tăcerea întru cunoștință este maică a rugăciunei, chemarea înapoi a robiei, strajă pentru vrăjmași, prietenă lacrimilor, lucrătoare de pomenirea morței... .., sporire nearătată, suire tainică etc.

XII). Din multa cuvântare și din glumiri naște minciuna, care are de scop întunecarea dreptății și a adevărului; pentru care trebuie înlăturată minciuna, ca ceea ce este păgubitore sufletului, pentru care țice psalmistul: Perde-vei pre toți cei ce grăesc minciuna. Și Sfintul Iön Scărarul țice: Căla ce pe frica Domnului a câștigat, de minciună s'a înstreinat; avënd judecător pe a sa conștiință; și cel îmbătat de umilință, nu va putea să mință“.

XIII). Să înlătore trândăvia, care aduce slăbănogire sufletului prin

răspândirea minții; și pregetare la îndeplinirea făgăduințelor și datoriiilor sale; contra căreia să-î întindă armele sale de luptă: cugetarea morței și rugăciunea cu nădejde întemeiată.

XIV). Să înlătore sațul de bucate, care este maica desfrînării, ce scutură tot fructul ostenelelor; și să se deprindă cu postul, care scapă sufletul de multe primejdii; după cum ȳice: „Postul este silă a firei, curmare a înfocării, tăere a gândurilor celor rele, curățire a rugăciunei, luminare a sufletului, strejare al minții etc.“.

XV). Din sațul de bucate saŭ nepăzirea postului naște desfrînarea; pentru care imediat stătuește a păzi perfecta curățenie a trupului de tôte întinăciunile lumești; luptând prin: post, privighere, cântare de psalmi, ascultare și smerenie; nevoind nici să audă de asemenea patemă vorbindu-se, pentru a lua bună plată; după cum ȳice: „Fugend să fugim, ca să nu vedem, nici să auđim rodul din care n'am făgăduit a nu gusta nici odată; iar cel ce a biruit firea mai presus de fire s'a tăcut; iar cela ce așa s'a făcut, s'a micșorat cu puțin ore-ce de cât Ingerii“.

XVI). A se feri de iubirea de argint, care este causă a mai multor patemă; saŭ cum ȳice el: „închinare a idolilor, batjocoritore Evangheliei, de voe călcare de lege.... Cela ce cu dânsa s'a legat, nici odată curat nu s'a rugat; iar cela ce pe acestă patemă o a biruit, pre grijele cele din afară le-a biruit“. De aceea trebuie înlăturată, făcend milostenie.

XVII). Să nu porțe grijă de cele materiale ci mai vîrtos să caute pe cele spirituale; adică hrana sufletului; după cum ȳice: „Deci să nu ne arătăm, o monah, de cât paserile mai necredincioși; că ele nu se grijesc nici adună. Că mare este cela ce-și împărțește cu bine cuvîntare banii săi.... Că monahul cel necăstigător este stăpân la lume“.

XVIII). Să ia séma de sine, avendu-și luminată și fără părtinire a sa cunoștință; adică Tribunalul său interior și a nu deveni în nesimțire pentru ale sale fapte, din cari ar resulta mórtea minței și a sufletului, mai 'nainte de cât a corpului. După cum ȳice: „Pre tăcere o fericeste (nesimțitorul) și prin multa cuvîntare pre dânsa o laudă; pre plâns 'l prihănește și zîmbind pentru plâns învață: cu împătimire în față privește și pentru întręga înțelepciune vorbește.... După ce puțin s'a mai deșteptat, a suspinat și cu capul clătînd iarăși de patimă se ține“. Contra acestei patemă să lupte prin post, rugăciune și gândirea la mórte. „Să zugrăvescă în inimă pre morți cu condeul postului“.

XIX). A pune stavilă somnului, care de și este alcătuire a firei, dar precum multa băutură este condamnată, ca causă a mai multor rele, așa și somnul cel mult; căci el fiind icónă a morței, aduce mari pagube sufletului.

XX). A înlocui somnul cu privigherea trupescă; adică a pune trupul în acțiune, fie rugăciune saŭ lucru manual, care este pentru monah mijlocul cel mai bun, ce 'l scapă de multe ispite; după cum ȳice: „Ochiul priveghitorului curăță mintea; iar mulțimea de somn împetreste și orbește mintea. Monahul priveghitor este dușman al desfrînării; iar cel somnoros al acesteia soț. Privigherea este potolire a înfocării, isbăvire de visuri, ochii prea umedićios, păzire a gândurilor, isgonire a nălućirelor etc.“.

XXI). Să înlătore ori-ce tēmă de venirea primejdiilor neașteptate; căci „cela ce s'a făcut rob al Domnului, numai de stăpănul său se va înfricoșa; iar cela ce de acesta nu se teme, de multe ori și de umbra sa s'a temut“. Pentru care stăruind în rugăciune și umilință, având frica de Dumnezeu și sperând în ajutorul Lui, cu sîrguință să aștepte, primejdia; precum iar dice: „Iară când toate cele nenédăjduite cu inimă sdrobotită și cu sîrguință le așteptăm, atunci cu adevărat de temere ne-am izbăvit“. De această patimă sunt cuprinși mai mult cei singurateci și cu deosebire măreții îndeșert.

XXII). A nu căuta și a nu dori slava deșartă; adică laudă de la ómenī, care este început al mândriei și perđetőre de ródele ostanelilor; după cum dice: „Mărețului îndeșert postul 'i este fără plată și rugăciunea deșartă; că pentru lauda ómenilor pe amāndouē le lucrēzā“. Căci smerita cugetare o arată, nu cel ce se defaīmă pe sine în scop de a fi lăudat; ci cel care s'a nedreptățit de altul și nu a împuținat dragostea către acela.

XXIII). Să înlătore mândria; care constă în încrederea cu totul în sine însu-și, în propria sa perfectiune. Cel mândru crede, că toate faptele sale sunt cele mai bune și nimenea nu se póte compara cu el, dānd defăimare tuturor ómenilor; fără să cugete, că el este mai pre jos de cât toți; căci Dumnezeu mândrilor le stă împrotiv; lepădānd cu totul de la sine pe cei cuprinși de asemenea patemă; perđēndu-și ast-fel fructul tuturor ostanelilor. Cel mândru voește numai a stăpāni și a dicta și nici odată a asculta; după cum dice: „Mândria este o bogăție și a sudorilor perđare. Cela ce a lepădat de la sine mustrarea, pre această patimă o aū însemnat; iar cela ce a primit mustrarea de legătură s'a deslegat“. Celor cuprinși de această patimă le folosește: supunerea, petrecerea cea mai grósă și necinstită, precum și amintirea saū cetirea vieții bărbaților desvīrșiți.

XXIV). A practica blāndeța, care este armă puternică opusă māniei și pavāză tare, ce înlătură și sdrobește pasiunile firei. „Blāndeța, dice el, este piatră, ce stă de cât marea māniei mai pre sus și pre toate valurile cele ce lovesc întru dīnsa le risipește și nici de cum clătire nu pătimeste....., este întārire a răbdāreii, ușă și maică a dragostei..., sufletele celor blānși se vor umplea de cunoștință, iară mintea cea māniósă este cu întunerecul și cu necunoștința împreună locuitoare“.

XXV). Să practice smerita cugetare, care este coróna și neprețuitul lanț ce légă faptele cele bune, fără de care toate suferințele, ostenelele și rugăciunea rămān neroditoare; după cum dice: „Nefind de față lumina, toate rămān întru întunec și neavēnd smerita cugetare, toate ostenelele noastre sunt deșarte“. Ea constă în a nu socoti prețul faptelor; ci mai vārtos a cugeta în mintea sa, că merită mai multe ostenele precum iar dice: „Este acoperāmīnt Dumnezeu pentru nevederea isprāvilor sale“. Prin smerita cugetare se șterg multe și mari greșale; căci ea este tulumbă și sorb Ceresce, care dintru adīncul păcatelor póte să ridice la Cer pe suflet.

XXVI). Tot-d'auna să-și îndrepteze gândurile sale în a face voea lui Dumnezeu; căci făcând voea lui, lucruri mai pre sus de fire va săvârși; iar dacă va urma gândurilor celor rele semănate în minte de vrăjmașul, se va păgubi și rușina pe sine și va sminti și pe alții; după cum țice: „Lumină a monahilor sunt Ingerii; iar lumină a tuturor ómenilor, este petrecerea monahicéscă. Decí nevoéscă-se a se face tuturor pildă bună, nimănuí împiedecare saú smintéla întru nimic dându-í, întru cele ce lucréză saú grăește. Că dacă lumina se va face întunec, apoi întunecul recul adică cel din lume, cu cât mai vartos se vor întuneca“. Lor le este de folos: sírguința, gândirea la mórte, supunerea și defăímarea (lor).

XXVII). Să se siléscă a potoli pornirile gândurilor și patimele trupului, care potolire póte să-í procure liniștea trupului și a sufletului; iar voidn a satisfacé cerințele lor, ele mai tare se umflă și aduc mai mare neliniște sufletului și trupului. „Liniștea trupului țice Sfíntul Ión Scárarul, este știința de aședare și domolire a náravurilor și a simțirilor; iar liniștea sufletului este știința a gândurilor și cugetere neje-fuită.... Și prieten și apărátor a liniștei este asprul și vítézul gând contra pațimilor, care în ușa inimei fără dormitare stă și pre cele protivnice le isgonește, orí le ucide“. In fine dacá pentru dragostea către Christos, nu socotește ostenelele, nu cugetă suire orí resplată și se aplică cu dragoste umilința și smerenie la ascultare, atunói găsește liniștea trupului și a sufletului.

XXVIII). A stáruí întru rugăciune, care este maíca tuturor faptelor bune; dacá ea este eșítă din inimă curată și însoțítă de lacrámi. „Untul de lemn și sarea aú firea a îndulci bucatele, țice Sfíntul Ión Scárarul; iar întréga înțelepciune și lacrámile a ínaripa rugăciunea“. Și când se face rugăciunea, trebuie îndepártate tóte gândurile necurate după cum țice: „Precum ínaintea împératului celui pámíntesc este urít cela ce stă ínaintea lui și-și întórcé fața, pentru a vorbi cu vrăjmașii stápanului, așa și de Dumneđeu se va urí, cela ce întru rugăciune stă și gânduri necurate primește în inima sa“

XXIX). Toți, cari pre patimi le-aú biruit și îndepártat, gândurile ș'aú curățít și tóte faptele bune aú lucrat și lucréză, se fac vrednici de primirea Duhului Sfínt; atunói nu mai viezá ei, ci Christos viezá întru dínșii și faptele lor strălucesc și luminéză pre suflet, precum luminéză stelele pre cer (cerul) pentru care acéstă stare se și numește cer pámíntesc și ínviere a sufletului.

XXX). Să aibă Credința, Speranța și Dragoste: căci credința este maíca lepădării de lume, speranța usă a nepátimirei și dragostea este pricină a streinătății.

Aceste virtuți sunt basa și isvorul tuturor faptelor bune.

Precum vedem începutul desávîrșirei este lepădarea de lume și de tóte cele pámíntești și prin alungarea tuturor pasiunilor și viciilor, avínd ínfocată dragoste către Christos a se uni stríns cu El, care este și sfírșít a desévîrșirei.

II.

În cuvîntul sfătuitor către păstorî, împărțit în 15 capitole, se cuprind tot felul de instrucțiuni trebuitoare doctorului spiritual său superiorului monahilor; comparându-l cu un păstor de oi, cu un medic, și cu un conducător de corabie.

a). Adică precum bunul păstor de oi bine le îngrijește, hrănește și le apără contra fiarelor, pentru ca sănătoșe să le încredințeze stăpânului său, asemenea și superiorul său păstorul oilor cuvîntătoare este dator să le hrănescă bine cu hrana cea duhovnicescă și să le păzescă contra inamicilor, nelăsându-le a remănea în urmă; după cum ȳice Sfîntul Ión Scărarul: „Segete cu cuvîntul păstorul și pre oile cele ce din lenevire său din îndrăcirea pârtecelui său rămas în urmă, că și acesta este un semn al păstorului celui bun“.

b). Precum medicul întrebunțeză multe medicamente și fie-care medicament 'l aplică locului în drept, tot asemenea și doctorul spiritual trebuie să întrebunțeze tot felul de medicamente, dând fie cărei fel de rană a sufletului medicamentul trebuitor; iar dacă medicamentele date nu aduc efectul dorit și bóla, viciul său patima se agraveză, atunci se întrebunțeză tăerea aceluî membru; precum ȳice: „Iară sfirșitul tuturor sabia este hotarul și hotărîrea cea pentru tăerea mădularului celui ce s'a omorît sufletește și a putređit; ca nu cum-va și pe cei-l-alți de rîea sa să-î împărtaşescă“. Dar mai nainte ce tóte să fie el însuși curat de întinăciunii și patimî; căci ȳice mai departe, fericită este la medic neîngreșarea și la medicul spiritual nepătîmirea; că atunci și pre sufletul cel ce a murit, 'l va învia“.

c). Precum dela știința, dibăcia și experiența conducătorului de corabie atárnă bunul și regulatul ei mers, tot asemenea bunul și regulatul mers a monahilor depandă de la înțelepciunea și dibăcia superiorului. El trebuie să preîntîmpine rîul; căci ȳice Sfîntul Ión: „Mulți prin tăcerea cărmăciului, socotesc că bine înótă până când se lovesc de stîncă cea din mare“, și mai departe ȳice: „Cărmăciú este acela ce a luat tările de minte de la Dumneđeu și dintru ale sale osteale, nu numai din întreitele valurî; ci dintru însuși adîncul mării póte trage corabia“.

IV.

Conclasiune.

Acești bărbați pe cari Sfînta noastră Biserică cu dreptul 'i-a pus în numărul Sfîntilor, basați pe Sfînta Scriptură, ca fundamentul cređinței și moralei creștine, au dat mare desvoltare principiilor Evanghelice, morale și ascetice.

Ei arată, că nu tot cel bogat, nu tot cel ce pórtă numele de creștin, este mântuit; căci în adevăr botezul este baea curățitoare, care șterge atât păcatul original, cât și tóte păcatele sevîrsite înainte de botez; dar omului 'i-a rămas posibilitatea de a greși său de a păcătui; pentru că Dumneđeu 'i-a lăsat voința liberă, spre a-și alege cele bune, său cele

rele; dându-î anumite legi, după care trebuie să se conducă, pentru a lucra cele bune și a se feri de cele rele. Decî, numai cel ce îndeplinește sau merge după prescripțiunile sau aședămintele, ce sunt legate cu numele de creștin pôte să se mântuască și să moștenască viața cea vecnică.

Asemenea nu tot ce îmbrășozază monahismul, ajunge desevîrșit. Căci nu haînele cele negre, nu schima monahală pôte să mântuască; ci numai îndeplinirea cu esactitate a făgăduelilor și păzirea regulilor și aședămintelor privitoare pe această societate.

Mântuitorul fiind întrebat, cum pôte omul moșteni Impărăția Cerurilor, a respuns: să facă cele prescise de lege și va fi viu.; iară de voește cine va să fie desevîrșit, să-și vîndă averile sale, să le dea sêracilor și făcându-și comóra în cer să urmeze Lui.

Sfinții Vasilie cel Mare, Efrem Sirul și Ión Scărarul, avënd de basă aceste cuvinte precum și altele din Sfînta Scriptură, a dat o desvoltare destul de întinsă și clară moralei creștine și ascetice. Ei arată îndeajuns calea către perfecțiune: adică conduita sau purtarea, ce trebuie să aibă cine-va, pentru ca cu libera sa voință să ajungă la perfecțiune,— să se unescă, strîns cu Creatorul, care este bunul suprem către care trebuie să tindă.

Și pentru a ajunge la acest finit, omul trebuie să ia sêma de sine: cine este, de unde este și unde merge sau trebuie să mîrgă. Adică să se sirguască a cunoște pre Dumneđu și cunoscându-l, să facă voea Lui, adică să îndeplinescă poruncile Lui; și tôte bunătățile căte pôte face, să le facă. Pre nimenea să nu ocărască, de la nimenea nimic să nu ia cu nedreptul, nimănuî să nu mințescă, să nu se ridice cu mânia, pre nimenea să nu urască, de adunarea bisericeî să nu se depărteze, să fie milostiv către cei lipsiți, să mîngăe pre cei prigoniți și asupriți etc. și în fine de partea streină să nu se apropie, ci să se mulțumescă cu a sa proprie. Și tótă fața bună ce face, să fie pornită din inimă curată și adevărată dragoste; iar nu pentru a fi vëđut și laudat de ómeni, că atunci perde plata sa. Acestea făcându-le nu departe va fi de Impărăția Cerurilor; căci lui Dumneđu tôte î sunt cu puțință, numai omul să voască.

Însă Mântuitorul a daos: „De voești să fii desevîrșit, vinde averile tale, le împarte sêracilor..... și vino de urméză mie. Aiată tot odată și condițiunea cum trebuie să urmeze; căci, đice în alt loc: „Tot cel ce caută înapoi adică la părinți, frați sau rude și la tôte ale lumeî, nu este mie vrednic“. Pentru care acești Sfinți părinți nu numai că au probat prin însași viața și faptele lor, dar au lăsat și mai multe scrieri pentru a servi de călăuză posterității; arătând modul cum pôte omul deveni sau ajunge desevîrșit, stabilind anumite reguli și aședăminte, arătând tôte potecele, greutățile și necazurile, ce întîmpină pe această strămtă cale; precum și ispitele pricinuite de vrăjmași, cari din început au pismuit fericirea omului și au uneltit oăderea lui.

Pentru care îndemnă și sfătuește, ca cel ce s'a hotărît a se lepăda de lume, să se lepede de tôte ale lumeî precum: avere, mărire onóre (lumescă), distrađiî etc., să iubescă streinătatea, avînd înfocată dragoste către Christos; să aibă statornicie, suportând cu bucurie tôte ostenelele

și necazurile, pe cari să le socotească, că încă nu sunt de ajuns pentru a curăți mulțimea greșalelor săvârșite; să înlătore toate pasiunile și viciile și să se îmbrace cu virtuțile și toate faptele bune, pentru ca astfel să potă da bun exemplu lumenilor; să stăruască în post, rugăciune, priveghere, ascultare și răbdare, însoțite de umilință și smerenie, produsă de fericita dragoste către Christos, care a suferit multe..... până și respingerea pe cruce, nu pentru sine, ci pentru a curăți neamul omenesc.

Să înlătore mândria care este otravă, ce arde și perde toate faptele bune; Să-și robescă în fine voea sa voei lui Dumnezeu.

Acestea îndeplinindu-le, Duhul Sfânt se va selășlui întru dânsul, atunci nu va mai via el, ci Christos întru el și toate faptele vor lumina pre suflet, precum stelele luminează Cerul, ajungând astfel bărbat desăvârșit după măsura deplină a vârstei lui Iisus Christos, căruia i se cuvine mărire în veș.

MUSICA BISERICIASCA

In cele trei secole primare ale creștinismului și imnografi mai însemnați.

(Urmare și fine, veđi Bis. Ortodoxă Română an. XXIV, No. 8).

C.

Cunoștințele asupra modului cum creștinii primelor secole au cântat, precum și ce au cântat, am văduț că sunt foarte restrinse. Causa este că n'au ajuns până la noi nici un fel de indiciu asupra semnelor muzicale de care ei se serveau, și nici unul din părinții bisericești contemporani sau posteriori, nu ne-a transmis nici un fel de descriere a lor. De asemenea și imnele cântate de creștinii acestor timpuri, în cultul lor sacru, am văduț, că nu au ajuns până la noi de cât prea puține, și mai toate aceste reliquii sacre ale acelor timpuri, nu sunt de cât bucăți și pericope din v. Testament, ceea ce, prin forța lucrurilor, ne duce la muzica întrebuințată în Sinagoga iudaică, anume la acea muzică care era în uz în ȗilele când Mântuitorul s'a arătat în lume.

Dar dacă avem așa de puține și restrinse cunoștințe despre modul cum cântau creștinii primilor timpuri și despre ceea ce ei cântau, când se adunau spre a se închina adevăratului Dumnezeu, tot atât, ba încă și mai restrinse

sunt și cunoștințele despre imnografia bisericească a acestor timpuri, adică despre acele persoane, care se ocupau cu muzica și cu alcătuirea bucăților ce trebuiau a se cânta și se cântau chiar de creștinii acestor timpuri.

Despre un distins părinte bisericesc al secolului al II-lea, Justin filosoful și martir († 167 d. Chr.), tradițiunea ne spune că ar fi compus între altele multe scrieri ale sale și o scriere intitulată: *cantorul* sau *cântărețul* (*ὁ ψάλτης*), în care, de sigur, se ocupa despre cântările și cântăreții bisericii creștine din secolul întâi și al doilea și fie-cine înțelege cât de însemnată și importantă ar fi fost această scriere, pentru subiectul ce ne preocupă; dar, din nenorocire, ea n'a ajuns până la noi de cât numai cu numele. Este perdută în întregul ei.

Ast-fel stând lucrurile, punctul de plecare fiind greu, căci lipsesc aproape cu desăvârșire toate indiciile certe și despre imnografia acestor timpuri, ca și despre modul cântării și ceea ce se cânta, vom urmări cestiunea mai mult prin supozițiuni și deducțiuni, servindu-ne în acelaș timp de puținele amintiri păstrate în istoria bisericească a acestor secole,

Creștinii acestor timpuri servindu-se mai mult de imnele și cântările întrebuințate de Judei, se înțelege că aceiași imnografi sacri ai acestora, erau și ai lor. Lucrul însă prezintă o oare-care deosebire. Creștinii chiar de la început s'au deosebit și au tins cu dinadinsul a se deosebi întru toate de Judei; iar de la distrugerea templului din Ierusalim, în ceea ce privește cultul, nu mai era nimic comun între Judei și Creștinii.

Pe de altă parte din istoria noului Testament aflăm, că creștinii acestor timpuri, pe lângă psalmii și cântări din vechiul Testament, aveau chiar în timpurile Apostolilor, cântări proprii ale lor, prin cari prea măriaș marele mister al întrupării Fiului lui Dumnezeu¹⁾, aveau imnele lor spirituale,

¹⁾ Comp. I Timot. III, 16.

cu coprins curat creștinesc, compuse pe baza învățătorei revelată de Mântuitorul și sfinții săi Apostoli. Acesta ne obligă a recunoște că în aceste timpuri a trebuit să fie și imnografi creștini, persoane anume, cari alcătuiau imnele spirituale, cântate de creștini. Cine însă erau acești imnografi ai timpurilor apostolice, nici istoria evanghelică, nici tradițiunea bisericescă, nu ne arată numele lor. De sigur că ei nu puteau fi de cât, sau însuși apostolii, sau conlucrătorii lor; căci pe cuvintele și învățătura altora, creștinii, mai ales ai acestor timpuri, nu puneau mult preț, fie că mulți erau cei ce voiau și se sileau prin tot felul de mijlocă a-i îndepărta de la dreapta credință și învățatură ce primeau de la Apostoli.

Deci fiind-că creștinii acestor timpuri nu se edificaau de cât pe cuvintele Apostolilor, pe ale adevăraților lor conlucrători și pe ale acelorora cărora Apostolii le au dat dreptul, puterea și autoritatea d'a conduce Biserica lui Iisus Christos și a se îngriji de păstrarea credinței, și numai prin cuvintele și învățătura acestora, voeau a se edifica moralmente și a le servi de călăuză în toate mișcărilor vieții lor religioase, de la sine se înțelege că în rândurile acestora trebuie a căuta pre primi imnografi ai Bisericii creștine.

Apostolii dar, conlucrătorii lor, Episcopii și clericii în genere, au fost imnografi ai acestor timpuri și deci primii imnografi ai bisericii creștine. Ce imne însă anume au compus fie-care din ei, acesta este cestiunea cea mare și grea, cari, până astăzi, cu toate silințele ceși a dat și își dă știința teologică, nu s'a putut cunoște în întregul ei.

Că Apostolii au compus imne, pe cari le cântau credincioșii, avem chiar mărturia lor proprie. Apostolul Paul în I Epistola sa către Timotei (câp. III. vers. 16) ne-a păstrat o parte, sau poate chiar în întregul său un ast-fel de imn; și ni-l raportă în cea epistolă ca al său propriu. De asemenea, același Apostol în epistolele sale către Efesenii și Co-

lasenî ¹⁾ ne spune că creștinii timpurilor sale adunându-se pentru a se închina și a mulțami Domnului, cântău psalmi, *cântări de laudă și cântări duhovnicești*. Apostolul nu raportează textul său coprinsul acestor imne, el însă afirmă clar că ele existaū și creștinii le cântău.

De cine puteau fi făcute aceste cântări de laudă și duhovnicești, în cari se prea mărea Iisus Christos, dacă nu de Apostoli și conlucrătorii lor? Dar care anume din ei au alcătuit ast-fel de cântări și ce anume cântări au alcătuit, acesta este aproape imposibil de a se putea preciza. Tot ce se poate susține și afirma cu siguranță este că Apostolii și conlucrătorii lor au făcut imne și cântări de laudă cu conținut pur creștin, având de bază cele coprinse în învățătura evanghelică, pe care ei o predicaū, și proba cea mai evidentă este că ast-fel de imne sunt menționate în scrierile Noului Testament, în care ni s'au păstrat și resturi din ele. Iată tot ce se poate dice asupra cestiunei cu privire la timpurile Apostolice.

Depe conlucrătorii apostolilor și duple aceia cari au alcătuit imne și cântări creștine, în timpurile posterioare până la secolul al IV, avem următoarele știri:

În numărul celor dintâi și mai însemnați imnografi, despre cari avem știri din tradițiunea secolelor posterioare, sunt: *Dionisie Ariopagitul, Ierotheiū Episcopul Athenei, Ignatie purtătorul de Dumneșeu Episcopul Antiochiei, Poilcarp Episcopul Smirnei, Iustin filosoful și martir, Irineū Episcopul Lugdunului* (Lionul de astăzi), *Climent Alexandrēnul, Origen, Gaiu, preot al bisericeii Romane, Gregoriū, făcătorul de minuni, Anatolie, Atenogen martirul, Nepote, Episcopul Pentapolei și Metodie Episcopul Patarelor, iar după alții al Tirului* ²⁾.

¹⁾ Comp. Efesenii V, 19. Colasenii III, 16.

²⁾ Comp. Revista istorică asupra imnelor și imnografiilor bisericeii orientale de Cernikov Filaret.

De și numele acestor distinși bărbați și ilustrațiunii bisericești ai timpurilor primare ale Bisericii sunt prea cunoscute, unii prin cultura și știința lor teologică, pe care au pus-o în serviciul bisericii lui Iisus Christos, întru răspândirea și propagarea evangeliului și apărarea dreptei credințe, iar alții prin curajul cu care au luptat contra celor ce prigoneau biserica și pre credincioși, ducând lupta lor până a suferi chiar mărtașia martirică, fără a se îndoii sau a ceda ceva din ale credinței, cu toate acestea cu privire la cestiunea ce ne preocupă, activitatea și isprăvile lor sunt prea puțin cunoscute.

Despre Dionisie Ariopagitul, acel mare personaj din Atena, carele a fost convertit la credința în Iisus Christos prin predica Apostolului Paul, ținută în fața Ariopagului Athenian și carele îmbrățișând creștinismul, l'a profestat și propovedit cu atâta tărie și căldură în cât a primit a suferi și martiriul pentru credința în Christos, (anul 95 după Chr.), sinaxarul ne arată că a luat parte la înmormintarea Sfintei Fecioare și că a compus imne ¹⁾. Intre imnografi îl prenumără și Nicodim Aghioritul ²⁾. Lucrul de altmintrelea nu este imposibil; căci unui ast-fel de bărbat, căruia însuși Sf. Ión Chrisostom, admirându-i erudițiunea și profunditatea, tăria cugetărei și a spiritului său pătrunzător, îl numește *pasăre a cerului*, este foarte lesne a admite că putea face și imne, mai ales că în scrierile ce i se atribue, sunt foarte multe părți scrise în versuri.

Tot acesta se raportează și despre Ierotei, contimporanul Sf. Dionisie, că adică și el a luat parte la înmormintarea Sf. Fecioare și că împreună cu Sf. Apostoli și cu Dionisie, ar fi cântat imne de laudă pentru Născătoarea de Dumnezeu, ba încă că el era dintre acei cari conduceau corurile cântăreților ³⁾.

¹⁾ Vezi Sinaxarul tom. I. pag. 95.

²⁾ Vezi Sinaxarul loc. cit.

³⁾ Comp. Sinaxarul local citat. Dionisie Areop. Despre numirile divine cap. 3.

Ignatie, purtătorul de Dumneđeũ (θεοφόρος) este marele Episcop al Antiochiei, discipol al Sf. Evangelist Ión și dupě o veche tradițiune ¹⁾, el este copilul pe care Mântuitorul l'ar fi luat în brațe când a ȓis Apostolilor sěi memorabilele cuvinte: «*Adevěr ȓic vouě, de nu vě veți întorce, și să fiți ca pruncii, nu veți intra întru împěărăția cerurilor* ²⁾».

A păstorit cu vrednicie 32 ani biserica Antiochiei și a suferit mórtea martirică în ȓilele împěratului Traian, fiind condamnat a fi sfișiat de fiare în Amfiteatrul din Roma. În biografia sa se arată că în momentul când era dus spre a fi aruncat pradă fiarelor, închinându-se și rugându-se lui Dumneđeũ, pentru el, pentru creștinii ce a păstorit și în genere pentru biserica credincioșilor, între altele a pronunțat în în versuri me-morabilele cuvintele: «*Griũ sunt al lui Iisus «versuri mẽ rog celor ce conduc fiarele, a'l măcina, pentru «ca să fiũ pâine curată în ȓiua cea mare a Domnului* ³⁾».

Acestui sfiınt părinte, carele după atestațiunea tuturor marilor dascăli și părinți ai bisericei a conviețuit cu Apostolii Domnului și de la ei a învățat tóte tainele credinței, i se atribue introducerea cântărei antifonice în biserică și a celor douě coruri, pentru a se cânta alternativ, de corul drept și de corul stîng al hisericei.

Cât de mult iubea musica acest sfiınt părinte se vede din epistolele sale către Efesenii și către Români în care el la tot pasul sfătuește pe preoți, ca să păstreze cea mai desěvirșită iubire între credincioși și cu toții în unire și într'un glas să cânte Domnului prea mărind pre Iisus Christos. Nu este dar cu neputință ca acest distins ierarch carele s'a rugat în versuri la cėsul morței sale și carele a iubit fórte mult musica și îngrija a se cultiva, spre a fi podóbă în bi-

¹⁾ Comp. Nicifor Callist istoria bisericăscă I, 9.

²⁾ Mathei XVIII, 3.

³⁾ Veđi biografia Sf. Ignatie.

serică, precum se vede din scrierile sale, ca el însuși să fi compus imne și cântări bisericești, pe cari să le fi cântat credincioșii din timpurile sale; dar aceste imne, timpul nu a lăsat să ajungă până la noi.

De asemenea între imnografii bisericești ai primelor timpuri se prenumără și Policarp, Episcopul Smirnei, contemporan cu sf. Ignatie și ca și acela discipol tot al evangelistului Ión, ba încă se crede a fi fost chiar de el prohirisit episcop al Smirnei ¹⁾; dar ce anume imne a compus el în timpul îndelungatei sale păstorii, căci se crede a fi păstorit mai bine ca 60 ani, până ce a ajuns în adânci bătrânețe și a fost condamnat de persecutătorii bisericei la moarte prin ardere, timpul nu a lăsat să ajungă până la noi.

Între imnografii secolului al II-lea se enumeră și Justin filosoful și martir († 167 d. Chr. de moarte martirică, pe timpurile lui Marcu Aureliu și Luciu Veru). Pe lângă însemnatele sale apologii ce a scris întru apărarea creștinilor, și alte scrieri, Eusebiu, Fotie ²⁾ și alți mulți părinți ai bisericei ne afirm, că Justin a compus și o scriere intitulată cântărețul (*ὁ ψάλτης*): dar care din nenorocire n'a ajuns până la noi. Fotie în biblioteca sa face chiar aprecieri asupra acestei scrieri, care se vede că îi era bine cunoscută, sau poate că se și conserva în timpul său.

Ce coprindea această însemnată scriere, este greu de precizat; judecând însă după starea bisericei lui Christos din acele timpuri, este mai mult de cât probabil, că ea coprindea colecțiunea imnelor bisericești, pe cari le cântău credincioșii în ciasurile hotărâte pentru închinăciune și ori de câte ori se săvârșea Sf. Liturghie. Poate că ea coprindea și ore cari povățuiri asupra modului cum trebuiau a se cânta de credincioși diferitele imne. Că ast-fel trebuie să fi fost co-

¹⁾ Comp. Tertulian De prescrip. cap. 32. Ieronim de scriptoribus eccl. cap. 17.

²⁾ Comp. Fotie Biblioteca 125.

prinsul acestei scrieri, se constată și din a II-a apologie a Sf. Justin, care în multe părți suplinește scrierea perdută *cântărețul*. În unele părți ale acestei scrieri, Sf. Iustin vorbește despre imnele ce se cântău de credincioși și despre copriusul lor, și din cele ce el istorisește, se vede clar cum era în aceste timpuri cultul creștinilor și că liturghia chiar se săvârșea prin cântări de imne și psalmi, făcându-se și lecturi din Evangheliile și scrierile noului Testament.

Scrierea sa *Cântărețul* și descrierile ce se află în apologia a II-a a acestui Sf. Părinte despre imnele și cântările întrebuințate de creștinii în adunările lor religioase, au făcut pe mulți a crede că Justin avea o deosebită aplicațiune către muzică și cântările bisericesti și astfel a' l prenumera între imnografii bisericesti.

Irineu Episcopul Lugdunului († 178 d. Chr. de mărte martirică), discipol al lui Policarp, episcopul Smirnei, este prenumerat între imnografii bisericesti ai acestor timpuri numai pe baza mărturisirilor lui Eusebiu¹⁾ și Ieronim²⁾, cari admirând știința și erudițiunea sf. părinte, îl număra și între aceia cari au compus imne; dar ce anume imne a compus, din cauza tăcerii acestora și a tuturilor părinților posteriori, sunt cu desăvârșire necunoscute.

Despre Clement Alexandrenul, distinsul catichet al școlii orașului de la carele 'și a luat și numele, avem date certe că compunea imne cântate de creștinii. Intre multele sale scrieri are și una intitulată *Pedagogul său Povățuitorul*, prin care înțelege pre însuși Iisus Christos. Sfârșitul acestei scrieri care se compune din trei părți, termină cu o rugăciune în versuri, în genul poeziei lui Pindar compusă din 62 versuri în care se cântă și se prea mărește Iisus Christos Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu³⁾.

¹⁾ Comp. Eusebiu ist. bis. cartea V, cap. 20, 26.

²⁾ Comp. Ieronim de script. eccles. cap. 35.

³⁾ Veđi scrierea *Pedag.* partea III ultimele rânduri.

Ca innograful și iubitor de muzică Clement a compus multe imne, cari se cântău de credincioși în timpurile sale; ele sunt cele mai prețioase versuri ce ni s'aũ păstrat din aceste timpuri. Clement în scrierile sale se ocupă și de modul cum trebuie a cânta creștinii și tot d'auna le recomanda o cântare cuviincioasă, modestă și cu spirit de umilință, și îi sfătuiește să se păzescă de țipete și de muzica cea destrăbălată a păgânilor.

Martirul Ipolit este d'asemenea prenumărat între innografi. Părinții bisericești ne spun că el ar fi compus mai multe imne prin cari se cântă dumnezeirea lui Iisus Christos, pe baza învățătorei evanghelice, în contra ereticilor contemporani, și că ar fi făcut-o de asupra întregii Sf. Scripturi, dar din nefericire nimic din toate acestea, n'a ajuns până la noi ¹⁾.

Tot ast-fel și Origen, marele catihet al școlei din Alexandria, este prenumărat între innografi bisericești ²⁾. Dar ce anume imne a compus acest mare și fecund scriitor, care după atestațiunea lui Ieronim a compus 2600 scrieri, iar după a lui Epifanie 6000, posterității sunt necunoscute. Faptul însă nu este lipsit de probabilitate; când se știe că scrierile acestui mare scriitor în cea mai mare parte s'aũ pierdut, multe nici cu numele n'aũ ajuns până la noi, iar acele cari aũ ajuns, sunt un rest foarte mic, față de marele număr al scrierilor ce el a compus.

Istoricul Eusebiu prenumără d'asemenea între innografi pe presbiterul bisericii romane, Gaiu, și afirmă că el a compus un imn în care se cântă dumnezeirea lui Iisus Christos și alte multe imne pe cari le cântău creștinii. Eusebiu ne spune că ele se păstraũ în cărțile creștinilor, dar nici unul n'a ajuns până la noi ³⁾.

¹⁾ Comp. K. Oiconomu despre cei 70 traducători tom. IV, pag. 763.

²⁾ Comp. Ieronim prefață la profetul Iezechiel. K. Oiconomu despre cei 70 traducători tom. IV pag. 445.

³⁾ Eusebiu ist. bis. cartea V, cap. 28.

Același Eusebiu¹⁾ ne rapoartă între imnografi și pe Anatolie episcopul Laodiceii († 270 d. Christ.), ale căruia multe tropare erau coprinse în cărțile creștinilor.

Gregoriu al Niseii, ne afirmă că Sf. Gregoriu făcătorul de minuni era d'asemenea imnograf. Lui i se atribuie și alcătuirea unui formular liturgic și rânduiala serbării martirilor.

Epifaniu episcopul Ciprului²⁾ ne spune că Nepote episcopul Pentapolei a compus mulțime de imne cari se cântău nu numai de creștinii eparhiei Pantopolei, ci și de alți creștini.

El ne afirmă că acest Sf. Părinte a compus imne spre a combate erezia gnosticilor Valentinieni; dar toate aceste imne atât de prețioase pentru cunoștința celor petrecute în acele timpuri, sunt cu desăvârșire pierdute.

D'asemenea între imnografi este prenumerat și sf. Metodie autorul troparului celor zece fecioare, în care fiind foarte multe părți scrise în versuri, s'a dedus că și el era imnograf.

În fine Martirului Atenogen se atribuie de Marele Vasilie alcătuirea frumosului și prețiosului imn «Lumină lină» în care se prea mărește Sf. Treime. Tradițiunea spune că martirul a compus acest imn, când era dus la moarte, iar timpul era către apusul soarelui.

Aceștia sunt cei mai însemnați imnografi din cele trei secole primare ale creștinismului și aceste puține și foarte restrinse cunoștințe avem despre lucrările lor, necontestat foarte prețioase, dar pe cari timpurile de restriște prin cari a trecut Biserica lui Christos, au fost cauza ca ele să nu pótă ajunge până la noi.

D.

¹⁾ Eusebiu scrierea citată cartea VII.

²⁾ Epifaniu erezia 67.

Omul, Morala Creștină și influența acestei morale asupra vieții sale.

(Urmare și fine veți Biserica Ortodoxă Română an XXIV, No. 8).

Morala evanghelică îmbrățișează viața într-întregă a omului și pre om însuși în toate mișcările vieții sale sociale, politice și religioase. În orî-ce întreprindere a vieții sale și pentru or ce faptă ar voi să sevirșască, el găsește în această morală, povățuitorul cel sincer, care să-l îndemne numai la bine, atât în interesul său, cât și al semenilor săi. Ea îi arată tot-d'auna cum să lucreze și cum să se porțe pentru a fi cu adevărat membru util și ales al societății, din care face parte.

Mai mult chiar; morala evanghelică tinde tot-d'auna, nu numai de a regenera viața și moravurile oamenilor și în deosebi ale acelor cari ascult, se supun și profesază aceste principii; dar ea, în tot-d'auna, pentru credincios, este în toate zilele vieții sale mentorul, după care orientându-se și supunându-se lui, nu numai că nu greșește, dar ajunge a fi model cu viața și purtarea sa în fața societății și a semenilor săi.

Când creștinul voește a se da la bucurii excesive și d'aici la îngâmfare și despreț către aproapele său, către cei-l-alți oameni, morala evanghelică îi recomandă modestia și umilința, virtuți pe care omul trebuie să le albească de-a pururea în vedere și să dovedească prin faptele sale că le are.

Când este coprins de întristare, îi pune în vedere tot-

d'auna, tăria credinței în Dumnezeu și speranța fermă în dreptatea sa absolută, singurele care pot mângâia și sunt de-a pururea mângâierea tuturor celor întristați, asupriți sau chiar nedreptățiți.

De asemenea, aceeași morală, pentru a calma pasiunile și toate pornirile naturei omenesci și pentru a da omului liniștea și pacea conștiinței, cum și pentru a-l împedica de la păcat și fără de lege; și a-l scăpa ast-fel de musturarea conștiinței, îl pune în vedere că tot-d'auna trebuie să-și înfrîneze pasiunile sale, să nu urmeze lor; ci legea cea sfântă, care este voia lui Dumnezeu, să o aibă tot-d'auna în vedere, în totă viața sa adică să facă numai bine și să se ferescă de rău.

Dar dacă ast-fel este morală creștină și ast-fel de influență miraculoasă și bine făcătoare are asupra acelor ce se țin de ea și o profesază, pentru ce între creștini, dic protivnicii acestei morale, se găsesc *omeni răi, ba chiar și criminali?*

Este foarte adevărat că ast-fel de fiare cu chip omenesc se găsesc și între aceia care poartă numele de creștini; dar ce strică întru această morală creștină, impusă de învățătura cea sfântă a religiunii descoperită omenilor de Iisus Christos? Ea, credem, nu este întru nimic vinovată: a) Pentru că cei răi și criminali, dacă se află în rîndurile creștinilor, nici o dată nu se pot îndrepta de păcatele, crimele și fără de legile cu preceptele moralei creștine. Nici o dată ei nu pot să dică și să susțină că această sfântă și curată morală i-a îndemnat la rău sau la crimele și fără de legile ce au săvîrșit și b) se constată că toți aceștia, sau sunt certați cu principiile moralei creștine, fie că sunt și se numesc creștini, și ast-fel lucrăz și făptuesc tocmai ceea ce morală le interdică d'a face, sau că ignorăz cu desăvîrșire preceptele ei, și ast-fel sunt ca și cei necredincioși și streini de această sfântă morală.

Când dar cei răi, fie ei chiar din numărul celor ce se

numesc creștinii, nu pot invoca întru apărarea relelor lor fapte principiile moralei creștine, sau când sunt răi, pentru că voesc a fi ast-fel, săvârșesc adică păcatul, crima și fără de legea, în ciuda moralei creștine, pe care o cunosc și știu că acesta îi oprește de la ast-fel de fapte, și cu toate acestea ei le fac, sau în fine că le săvârșesc în neștiință și în necunoștință de această morală, atunci întru cât este vinovată morala creștină de faptele acestora?

Departa dar ca existența celor răi și păcătoși în rândurile creștinilor să lovască sfințenia și autoritatea moralei creștine, când origina și izvorul tuturilor acestor fapte rezidă sau în necunoștința acestor sfinte și sacre precepte, sau în desprețuirea lor.

O altă acusațiune ce se aduce acestei morale este aceea, ȳic protivnicii ei, că ea desparte pe ȳomenii în bunii, adică sfinții și în păcătoși, simpli muritorii. Prin această morală unii ȳomenii fiind, ȳic aceștia, se învrednicesc de a fi apoteozați de cel-l-altii muritorii, creștinii fiind și unii și alții.

Câtă rēutate omenescă! Să afle vină și în cea mai desăvârșită perfecțiune!

Mântuitorul ȳice, fără deosebire, tuturilor următorilor săi: *«Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este»*¹⁾.

Când dar unii, ascultând întru toate de cuvintele Domnului, le urmēză, le practică, și nu ies din ele întru nimic; ci din contră, după ele și în conformitate cu ele sunt, toate faptele lor, în totă viața lor, și prin acesta ca niște aleși ai lui Dumnezeu, cari tot-d'auna aci pre pământ se învrednicesc și aũ dreptul a se învrednici, credem de un deosebit har înaintea lui Dumnezeu, iar nouē celor-l-altii muritorii servindu-ne ca exemple demne de imitat ne sunt imaginii scumpe. sacre și venerate, și întreg acest merit al lor se datorește moralei celei curate și sfinte ce aũ avut'o în ve-

¹⁾ Veȳi Mathei V, 48.

dere d'a pururea în tóte ȃilele vieții lor, și aceeași morală și pe noi ne îndemnă a le privi faptele și a le imita, trebuie, ȃic, pentru acesta a huli morala creștină ?

Ea nu desparte pe creștini și pe ómeni în sfinți și păcătoși; dar ómenii toți prin natura lor înclinând mai mult către faptele cele rele și deci cu toții păcătoși fiind, căci numai unul singur, Dumneȃeu, ne spune în alt loc, este fără de păcat, ea pe toții fără deosebire îi chiami la lumină și adevér și tutulor deopotrivă și fără excepțiune le spune să aspire cu viața și faptele la cea mai desăvîrșită perfecțiune, să fie desăvîrșiți ca Dumneȃeu, Tatăl lor, cel din ceruri.

Dacă dar unii urméză întru tóte și prin viața și faptele lor se identifică cu cuvintele Domnului, iar alții sunt și rămân stăpâniți de patimi și de înclinările de cari morala creștină impune credincioșilor a se feri, este pentru acésta vinovată morala ? Ea face acéstă împărțire saú ei însuși căci prin înclinările și ascultarea lor de principiile moralei, unii se supune ei cu totul, iar alții o desprețuesc și ast-fel se deosebesc unii de alții ?

Atunci unde să căutăm perfecțiunea, când chiar acolo unde ea se află o tágăduim ?

Tótă legea progresului și a prosperității în omenire sub orí-ce punct de privire am voi a o socoti constă întru acésta, de a avea cu toții un ideal în orí-ce întreprindere și mișcare a vieții nóstre și acest ideal avându'l d'a pururea în vedere, să ne silim a dovedi că îl avem prin înseși faptele nóstre. Tot acésta este și cu marea preceptă ce ne o pune în vedere cuvintele Domnului. El ne spune tutulor că principiul perfecțiunii și al desăvîrșirei este Dumneȃeu, căruia ne-am învrednicit prin lumina evangelică a-i fi fii; iar El, nouă Tată, și pe toți, fără excepțiune, ca pre niște fii ai săi ne îndemnă să fim și noi perfecti și desăvîrșiți; să avem adică în vedere că el este perfect și să ne silim a'l imita. Iar dacă unii în acéstă silință de a'l imita se apropie mai mult

de el, iar alții rămân mai departe, stăpâniți fiind și servind mai mult patimilor inerente naturii umane și nu legii moralei creștine, este vinovată morala însăși pentru acesta?

Iată dar că și din acest punct de vedere morală creștină, departe de a fi vinovată întru ceva; ea dă omului, legea legilor, idealul perfecțiunii absolute la care să aspire; iar dacă nu voește a aspira și a-l traduce prin faptele și viața sa, vina nu este a moralei, ci a omului, fie că ar fi el creștin chiar.

În fine ultima învinuire ce se aduce moralei creștine, este, că pune totă fericirea la care trebuie să aspire omul, dincolo de mormînt, într'o altă viață, viitoare, în ceruri; sau cel puțin, alții mai condescendenți, condamnă această morală pentru disprețul ce îndemna pe credincioși să aibă către bunurile și fericirile lumii acestea. Pentru ce, dic aceștia, omul să fie privit ca o ființă trecătoare și să nu fie legat cu trupul și cu sufletul de cele pămîntești și de viața aceasta? Pentru ce el să fie considerat ca un simplu trecător și vizitator, cel mult cu un iconom și bun administrator, care trebuie să cugete d'a pururea, că toate aceste sunt date numai ca prin ele să se pregătescă și să se asigure pentru o altă viață, pentru alte bunuri și fericiri, cari nu sunt trecătoare ca acestea, ci eterne și pururenice?

Cine nu înțelege cât de slab și în acelaș timp cât de pătimăș este și acest argument. Când se știe că în această lume, după învățătura Sfintei Scripturi, domnește păcatul, nedreptatea și totă fără de legea, iar după filosofia modernă, lupta pentru existență; rău este dacă morala creștină *pentru a pune friu lăcomiei omenești*, îi spune: *«Ce va folosi omul de va câștiga lumea întrégă și își va perde sufletul său?»* Și pentru a-l infrina de la pornirile sale către pacat și nedreptate, la care foarte lesne să dă pentru a dobândi bunurile lumii acestea, îi spune d'a pururea că acestea nu'i sunt de nici un folos pentru

dobândirea adevăratei vieți, a vieții celei veșnice? Și pentru a-i alina toată durerea și întristarea pentru nedreptatea care domnește în lumea aceasta, nedreptate pe care se poate întâmpla să o sufere până la mormânt, rău este, ăic, dacă fi spune, că această nedreptate va fi resbunată dincolo de mormânt; că dreptatea dumnezească, care vede și știe toate il va satisface pe cel nedreptățit în viața viitoare?

Nu este 6re și în aceste principii și îndemnuri ale moralei creștine un ideal care ridică pe om de la cele de jos la cele de sus, sau servindu-ne de cuvintele Sfintei Scripturi, de la cele pămîntești la cele cerești? Și când te gîndești că se găsesc chiar în rîndurile creștinilor unii cari să condamne morala creștină tocmai pentru că și aici, ca și în toate, d'a pururea pune în vedere un ideal, ce trebuie să mai ăici despre ast-fel de ființe, mai ales că se pretind a fi creștini?

Departa dar d'a fi blamată și condamnată morala creștină pentru idealul dreptății și al vieții pe care il pune în viața viitoare și cu insistența recomandată credincioșilor da'l urmări și avea în vedere în toate mișcările și faptele vieții lor aici pre pămînt. Acest ideal înalță și nobilază pe om și din el decurg toate acele virtuți cari garantază dreptatea și toată ordinea socială și face pe om a nu fi către semenul și apr6pele se6u un lup, ci frate iubit și bine voitor întru toate, oprindu-l a se da la nedreptate și fără de lege, cel puțin dacă nu de frica legilor omenești, cel puțin de frica pedepsei legii Dumnezești, de care nu p6te scăpa nici în lumea aceasta, nici în cea viitoare dincolo de mormânt.

C.

BOSSUET.

(Veđi Bis. Ortodoxă Română anul XXIV No. 2).

Ceea ce face ca panegiricile sale să aibă o mai mare însemnătate este punctul de vedere din care el tratéză virtuțile sfinților și acesta nu este altul de cât legătura strînsă a virtuților fie-căruia cu întregul, cu Christos și cu Biserica sa. În una din aceste cuvîntări Bossuet ȓice: «Iisus a învins lumea, însă ȓilnic învinge el prin servitorii săi. Din rănile sale a eșit un spirit victorios, care a triumfat asupra magnificenței lumii. Supunerea fie-căruia stă în legătură strînsă cu Biserica, ea guvernéză și servește în același timp. Cine se supune, se supune numai unuia, cine guvernéză se supune tuturor. Acesta este în Biserică legătura frumoasă între a se supune și a governa, prin care se învederéză armonia fericită și acea pace dulce, când cei superiori conduc cu smerenie cărma, iar cei de jos urmăresc cu iubire poruncile ce li se dau».

În cuvîntările sale obișnuite Bossuet nu stabilește principii generale. Aici arată el mai cu sémă profunȓimea rănilor noastre și mărimea bólei de care suferim. Aci descrie el dorinȓa noastră neînfrănată către libertate, care de fapt nu e de cât un abus și unde modestia este nebunie, iar credinȓa în adevărurile pozitive este prostie. «Christos apare

prea om de rând, evangelia prea simplă, învățătura despre cruce prea ordinară». Aci descrie slăbiciunea, care se stinge în o silință nedemnă, leneșă și lipsită de bărbăție, aci gri-jile inutile ale ómenilor, planurile numeroase cu care se ocupă» de ce atâtea griji? Christos condamnă nebunia și înșelăciunea poftelor și dorințele nesfârșite. Sufletul nostru este împărțit; să adunăm puterile lui la un loc și așa se va însănătoși și va deveni constant». Cu această ocasiune des-voltă el libertatea adevărată, simțul religios și mulțămirea, care provine de aici. Ori-ce spune el, servă ca învățătură, mișcă, deșteptă sufletul, încăldește inima; toate sunt adevē-ruri mari, figurī vii și sentimente puternice; cu cât mai mult vorbesce, cu atât mai mult pare că dobândește o pu-tere mai mare «nu fiți ca acei munți pe cari cad trăsnetele și nici odată ploaea, ci ca acele văi jőse care adună apa cerescă și prin această devin fructifere». Despre umilința și iubirea lui Christos vorbesce el în termenii cei mai vii: «Voi veți domni numai prin umilință. Christos prin cruce se înalță la demnitate regală, la cruce prin supunere, la supunere prin dispreț, la dispreț prin sărăcie Christos vor-besce cu voi din iubirea sa cu tot așa de multe limbi ca și răni; iubirea sa se revarsă asupra vőstră cu tot sângele sēu, eșit din rănilile sale rupte în mod așa de cumplit. Nu am nevoie să vă spun cât de mult el vă iubesc, privirile vőstre îndreptate asupra crucei vă va spune mai mult ca toate cuvintările mele».

Cea mai frumoasă din cuvintările în acest gen este aceea asupra dómnei la Vallier, fosta prietenă a regelui și care după o viață voluptuoasă s'a retras în monastire. «Ce am vădut și ce vedem acum? Ce schimbare! Majestatea vőstră nu vine ca să pue în singurătate puterea lumescă; totul este schimbat și nou, eū însuși și pentru ca să lăudăm această noutate, rup o tăcere de mai mulți ani și las să rē-sune o voce, care numai era cunoscută pe amvon». Főrte

nimerit admonestéză el cu acéstă ocasiune, raportând cuvintele nu asupra mórtei, ci asupra sa: «Tu, care ai făcut penitență, vei putea să deosibești din acelea ce spun eu, aceea ce te privesce pe tine, și voi, voi creștinii, să faceți același lucru; înțeleptul, care aude un cuvânt bun îl laudă și îl răsfrânge asupra sa». Indată trece el asupra stărei primitive a sufletului aceștia și descrie starea ei, arătând totă viața ei păcătósă, pentru ca să probeze, că ceea ce ei i-a rămas bun este o rămășiță a primei creațiuni, ceea ce însă purta rău în sine era o urmare a căderii în păcat, «acoperișul și păreții au cădut, înlătură ruinile și vei afla chipul primului plan și urmele architectului». In rătăcirea sa sufletul nu știe ceea ce este; el dice, eu sunt o suflare, un vîntuleț ușor, un foc fin» de sigur o suflare, care trăesece în Dumneđeű, un foc pe care îl cunósce Dumneđeű, un vînt făcut de pe chipul său. O suflete! care te căutai pe tine însuți și te-ai perdut. Lasă însă să răsune cuvîntul lui Dumneđeű în acéstă tristă stare în care te afli, suflete, întórce-te din abisul în care ai cădut». Dumneđeű îl găsesce, sufletul se agață de bogăție, Dumneđeű îl desparte de ea, se atárnă de corp, «voesc însă să fac să fie chel capul ficei Sionului», se agață de onóre, «Dumneđeű dobórá celdrii libanului». Cu tóte acestea își revine și dice: «servul téeu și-a găsit inima, pentru ca să-ți aducă acéstă rugăciune. Cu rugăciunea vine și iubirea, cu iubirea tótă perfecțiunea, totul s'a reîntors. Vino, soră scumpă, focul este aprins, tămăea pregătită, sabia scósă, sabia este cuvîntul lui Dumneđeű, preotul te așteptă ca să te acopere cu voalul, ieși din tine și fă-ți vînt înainte ca nicăieri să nu găsesci liniște de cât în ființa lui Dumneđeű».

Nu numai înălțimea cugetărilor, dar și abilitatea și expunerea plastică și fericită a acestora, dá acestor cuvîntări o valóre așa de mare. Printre predicile sale de profesiune el ține o cuvîntare cu ocasiunea convertirei unei persóne,

În care susține cu expresiuni tari și cu multă agerime veritățile Bisericeii: «Dacă eu numesc Biserica voastră o Biserică a întunericului, te rog să nu crezi, că sunt contra ei pentru a-l condamna erorile. Eu pot să țin ceea ce ținea Apostolul despre Iudei, că cea mai mare dorință a inimii mele și cea mai caldă rugăciune, pe care eu o fac lui Dumnezeu în toate zilele este pentru mântuirea ei».

Punctul cel mai înalt îl atinge Bossuet în orațiunile funebre și în panegiricele sale. S'a țin deja prea mult, când s'a pretins că el în cuvântările sale a întrecut și pe cei vechi, nu numai pe Demostene, Lysia și Cicerone, dar și pe Chrisostom, Gregor de Nazianz și Ambrosiu. Cine a întrecut pe Demostene ca formă și pe Ambrosiu ca conținut, poate cu drept cuvânt să fie considerat ca un orator deplin. Această perfecțiune a atins-o Bossuet în adevăr în panegiricele și orațiunile sale funebre prin splendoarea dicțiunii, prin înălțimea cugetărilor sale, prin întrebuintarea cu succes a pasagiilor din Sfinta Scriptură, prin ritmul incomparabil al limbei sale. Într-o adunare compusă din oameni și culti și inculti o ține legată ca cu un lanț de aur de buzele sale. Aceasta este o putere oratorică fără nume. minunată, întrecând ori-ce laudă, cum nu s'a mai vădit nici în antichitate nici în timpul cel nou.

El își pune tot sufletul în aceste cuvântări fără să înceteze un singur moment de a fi stăpân pe sine, iese în afară de sine fără să rătăcescă vre-o dată, se obosesce și se întăresce în obosela sa, se consumă și pare că întineresce, se împarte și se mărește împărțindu-se. Unde alții se rătăcesc, el scapă, unde altora li se întunecă mintea, el privesc clar și limpede, unde alții se clétenă, el se stăpânesce, unde alții cad, el se ridică la o înălțime necunoscută. S'ar crede că el e zdrobit sub greutatea inspirației, care îl împinge, însă priviți-l cum se înalță din ce în ce mai sus, ochii plini de dulcetta, vocea care numai are nimic muritor, începe să

răsune în aer și umple toate spațiile. Voesce să orbescă, comparațiile oratorice cresc sub piclôrele sale, voesce să misce. exemplele îi stau cu miile la dispoziție, poruncesce adunării să se plece înaintea înălțimei divine, cu toții cad în genuche, vrea el ca ei să plângă, isbucnesc în lacrimi, vrea el ca ei să desprețuiască ceea ce e pămîntesc, îndată ei detestază. Ca și Melchisedec este el rege, preot și profet în același timp: profet, pentru că pređice, fără a avea această însărcinare; preot, pentru că sfințesce un întreg popor, fără ca să întrebuițeze la acesta mijlôcele obicnuite; rege, pentru că predomină, fără să posédă dreptul de stăpânire și îndată ce el pređice, deschide cerul, cuceresce inimile, se scobórá de pe anvon, se perde în mulțime și amestecând rugăciunea sa cu cei mai de jos dintre auditorii săi, îmbrățișeză crucea și plânge păcatele lor și pe ale sale. Acesta este oratorie creștină, acesta este oratorie în numele lui Christos și să nu vă mirați că Francia nu recunósce alt orator mai mare ca pe Bossuet și că numele său a rămas nemuritor. La această înălțime Bossuet nu s'a ridicat treptat, după cum vedem acesta la alți oratori, cari prin inteligență, muncă deosebită și îmbogățire treptată a cunoștințelor a ajuns la înălțime, el în orașionile funebre și în panegirice a fost de la început aici bine înarmat și chiar ultimele sale cuvîntări sunt tot așa de minunate ca și cele dintâi; el a putut să ăică ca Epaminonda: «Mor neînvinc». În cuvîntările sale nu se pôte vorbi de o gradațiune, numai atât se pôte spune, că după viața liniștită sa și mișcată a persoanei laudate, tonul predicilor sunt mai liniștite sa și mai vii.

Prima orașione funebră a ținut'o el fiind în vîrstă de 35 de ani cu ocasiunea morței lui Pater Bourgoing, Generalul Congregașionei Oratoriului în anul 1662. Spiritul Oratoriului îl descrie el prin următoarele cuvinte: «Petru de Berulle fondă societatea și nu-î dete alt spirit, de cât spi-

ritul Bisericeii, nici o altă regulă, de cât canónele ei, nu-í dete alte bunuri de cât iúbirea ei; aici ascultă cine-va fără forțare, aici se guvernéză, fără poruncă, tótă puterea constă în blândețe și supunerea se dobândește fără frică. Aici sunt conduși preoții la isvorul adevărului, ei aú în tot-d'auna în mâini cărțile sfinte, pentru ca aici să caute înțelepciunea prin rugăciune, profunđimea prin singurătate, puterea prin exercițiú, scopul final prin iúbire. Voi preoților nu pregețați a vorbi cu Dumneđeú și apoi a vorbi ómenilor, mergeți de primiți lumina și întórceți-vé apoi de o revărsați, mergeți de o sorbiți la isvor și apoi întórceți-vé de udați pá-mîntul, pentru ca fructele vieței să pótă cresce».

M. P.

CRONICA BISERICESCĂ.

I.

O circulară.

Sf. Sinod a hotărât ca să se intervină pe lângă onor. Minister de Culte și Instrucțiune publică, ca elevii școlilor primare să fie duși de către învățători și institutori Dumineca și în sărbători la biserică. În urma acestei interveniri Dl. C. C. Arion, ministrul cultelor și al instrucțiunii a adresat directorilor școlilor primare din țară următoarea circulară:

«Vă este cunoscut că educația și credința religioasă a contribuit mult la ridicarea moralului omenirii. Instrucțiunea copiilor trebuie să fie în strinsă legătură cu educațiunea religioasă și cu obligațiunea de a duce pe școlarii la biserică. S'a omis din lege pentru școlile primare urbane avându-se în vedere că în orașe educațiunea morală se face de către părinți cu mai multă îngrijire de cât la sate. S'a observat însă că și la orașe această educațiune a fost cu totul neglijată și cea mai mare parte dintre părinți nu s'a gândit nici odată a-și trimite copiii lor la biserică așa că în această direcțiune spiritul copiilor a rămas necultivat și sentimentul religios e departe de a se desvolta odată cu frageda vîrstă.

Ministerul dorind a se da o educațiune morală solidă tinerilor generațiunii și a cultiva în ele sentimentul religios

vă invită ca în tóte Duminicile și sêrbătorile de peste an elevii să fie duși pe rând de director și de institutorii a- celei școle la una din bisericile cele mai apropiate unde elevii vor asculta în liniște sfința liturghie».

Preocupațiunea Sf. Sinod și a D-Juî, ministru de culte 'și are deosebita ei importanță. Am spus în nenumărate rinduri în acéstă revistă, că adevêrata educațiune a copiilor e cea religiósă. Dacă nu vom deprinde pe copii din cea mai fragedă vîrstă cu biserica și cu învêțaturile ei, atunci cu greú vom putea mai târziu să le îmbogățim sufletul nu- mai și numai cu sentimente bine-făcêtoare pentru ei. Ceea ce li se infiltră în suflet din tinerețe rămâne și dă róde sănătóse! Adevêrul acesta e fôrte cunoscut de toți cei, cari se ocupă cât de puțin cu sufletul omului! Prin urmare ho- tărîrea Sf. Sinod și a D-luî ministru de culte în ceea ce privesce buna creștere a copiilor e fôrte justificată și la timp venită.

II.

Parohi în Eparchia Sf. Mitropolii a Moldovei și Sucevei.

1. Preotul-paroh Ión Focșa de la parohia Copoú, jud. Iași, permutat după a sa cerere, tot ca paroh, la parohia Petricaniî din jud. Dorohoi.

2. Preotul-paroh Gh. Posmoșanu de la parohia Drăgu- șeniî, jud. Suceva, permutat după hotărîrea Consistoriului, tot ca paroh la parohia Bourenii, acelaș județ.

3. Preotul-paroh Ión Gașpar din parohia Todirenî, jud. Botoșani, permutat după a sa cerere, tot ca paroh la pa- rohia Cerneștiî, acel județ.

4. Preotul-paroh Al. Popovicî de la Biserica Sf. Sava din urbea Iași, permutat după a sa cerere, tot ca paroh la Bi- serica Sf. Gheorghe (Lozonschi) urbea Iași.

5. Preotul-paroh Gh. Popescu de la parohia Tătărășanii, jud. Dorohoi, permutat după a sa cerere tot ca paroh la parohia Hudeștii-Marî, acel județ.

6. Preotul C. Ghervescu pensionar, reintegrat după a sa cerere în postul de paroh la parohia Roznov, jud. Némț, de unde dimisionase spre a-și regula dreptul la pensiuine.

7. Ión Popescu, licențiat în teologie, hirotonit Diacon, după a sa cerere, pentru Capela română din Baden-Baden (Germania).

8. Preotul-paroh Gh. Nicolescu de la parohia Valea-Glodului, jud. Suceva, permutat după a sa cerere la parohia Văsăești, jud. Bacău, Eparhia Sf. Episcopii a Romanului.

III.

O Capelă ortodoxă română în Buda Pesta.

Românii ortodocși din Buda Pesta nu aveau nici o biserică în care se asculte serviciul dumnezeesc în gratul lor. De îndelungată vreme pentru trebuințele religioase mergeau la biserica Grecăscă sau la cea Sărbăscă. Și cu toate acestea colonia românească din Buda Pesta e foarte numeroasă! Grație stăruințelor neobosite ale Dl. dr. Iosif Gall, membru pe viață în camera magnaților, Românii ortodocși și-au vădit dorința realizată. Capela a fost arangiată în casele fundațiunii răposatului *Gojdiu* și a fost sfințită de către P. S. Iosif Goldiș, episcopul Aradului în cursul lunii lui Noembrie. Capela e instalată într'o sală cu 5 ferestre, pereții sunt acoperiți cu tapete împodobite cu cinade de aur, iar tavanul (cerimea) e pictată cu stele de aur pe câmp albastru. Fôrte frumos e și iconostasul.

În séra sfințirii s'a dat o masă la care au luat parte cei mai cu vađa membri ai coloniei române de aci. De către toți s'a urat prosperitate noii parohii românești!

Unile điare unguresci au ținut și de data acesta să-și

arâte bună-voință trățescă față de Români, căci aũ afirmat, că nu Româniț din Buda Pesta aũ putut să facă o asemenea capelă, ci banul strėin. Bine înțeles că asemenea vorbe aũ măhnit fôrte mult pe Româniț din Buda Pesta, dintre care uniț bunī prietenī ai Ungurior. Din parte-ne ne exprimăm adânca năstră bucurie pentru înființarea acestel capele. Biserica va ține strînși uniți pe Româniț ortodocși de aci, așa că nu li se va periclita națonalitatea și credința.

IV.

Nouī Episcopii ortodoxe române în Transilvania și Ungaria

În Congresul bisericesc al Românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria, ținut în tómnă anului acestuia s'a hotărît ca să se întervină la locurile competente pentru înființarea a trei episcopii noui. Se scie că Româniț ortodocși din părțile acestea aũ o mitropolie cu reședința în Sibiu și două episcopii cu reședința în Arad și în Caransebeș. Hotărîrea acésta însă a dat nascere la mari nemulțămiri în cercurile catolice și ale fraților români *uniți*. Se cere cu sgomot, ca Guvernul să nu aprobe Românilor ortodocși înființarea de noui episcopii. De ce acésta? De ce atâta ură când Româniț ortodocși nu fac nici o propagandă de convertire?..... Vom vedea altă dată.

V.

Seminariul din Curtea de Argeș.

Părintele Econom Stavrofor *George C. Drăgănescu* a publicat o broșură în care face istoricul Seminariului din Curtea de Argeș. Monografiile acestea sunt fôrte prețioșe mai cu sémă pentru acei cari vor face odată istoricul învățămîntului religios în țara năstră, cum și pentru toți care se intereséză de mersul instituțiunilor bisericesci.

Părintele Drăgănescu cu o întrerupere de un an conduce Seminariul din Curtea de Argeş de aproape 25 de ani. E unul din puţinii directori fericiţi, care a condus atâta vreme o şcoală secundară în ţara acésta. Prin urmare sf. Sa era mai bine de cât orî-care altul în stare să facă o asemenea monografie, căci a avut la îndemână întréga archivă şi a trăit aproape jumătate din vieţa acestuî institut.

Seminariul din Curtea de Argeş s'a întemeiat de către cunoscutul Episcop Ilarion în 1836, o dată cu Seminariul din Buzeu. Cel d'întăiu director a fost pitarul *Stanciu*, din Curtea de Argeş. În 1864 i s'a dat o nouă organizaţie prin cunoscuta lege a învăţămîntului şi a fost numit ca director G. C. Drăgănescu, absolvent al Seminariului din Socola. În 1893 prin noua lege a clerului şi a seminariilor. cursul Seminariului a fost redus de la 4 ani la 3, de ore-ce cursul complet al unui Seminar s'a făcut de 8 ani rămânînd deci 5 ani pentru cursul superior.

Au absolvit Seminariul de la întemeere până acum 1565 de elevi. La acest rezultat au contribuit 7 directori şi 71 de profesori de diferite specialităţi. Astăzi corpul didactic pe lângă director e format din şapte profesori şi trei maeştri.

Seminariul acesta a mers tot-d'auna bine, fiind-că aproape toţi P.P. Sfinţiţii Episcopi, care s'au precedat la Episcopia Argeşului au avut inimă pentru el şi l-au dat tot sprijinul necesar. Acésta o afirmă părintele Drăgănescu şi rezultă lămurit şi din probele pe care le aduce. Nouă ne pare bine de acésta şi'l dorim prosperitate neîncetată, căci existenţa lui e asigurată pentru tot-d'auna.

G...

DONAȚIUNI.

Epitropia Bisericeî Bogați din Valea-Mori, pl. Délu-Dâmbovița, jud. Dâmbovița, aduce mulțămiri Pr. Gheorghe Ștefănescu supra-
numerar la sus țisa biserică care a dăruit bisericeî filiale Măr-
cești din țisa comună următoarele obiecte: o cruce de argint pe Sf.
Masă, o evanghelie legată în piele, o iconă cu jețul ei Isvorul Tă-
măduirei și o iconiță pe o față Invierea lui Christos și pe cea-l-altă
Hramul Bisericeî de pîuș pe Iconostas, tóte acestea în valóre de
200 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui G. N. Ștefănescu, care a dăruit
180 lei pentru cumpărarea de cărți rituale, ediția Sf. Sinod, bise-
riceî din com. Jugur, pl. Rîurile-Argeșel, jud. Mușcel.

Se aduc mulțămiri publice locuitorului Gh. R. Bădilă și soției
sale Ana din comuna Glămbocata, jud. Dâmbovița, care au dăruit
bisericeî din numita comună un rînd complect veșminte preotești
în valóre de 100 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Christache Ionescu și soției sale
Ióna din București, cari au făcut donațiune bisericeî parohiale din
comuna Manasia, plasa Cîmp, jud. Ialomița, un policandru de a-
lamă în valóre de 280 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Chiru Petrescu și soției sale
Zoe din București, cari au dăruit bisericeî din com. Tomsani, jud.
Prahova, un epítaf și un steag cu Invierea, Botezul Domnului și
Adormirea.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Simion Găvănescu și soției sale
Alexandrina din Ploesci, cari au dăruit bisericeî din parohia Valea-
Popii, comuna Valea-Călugărescă, jud. Prahova, un policandru de
alamă în valóre de 120 lei și 12 lumînări necesare aceluî poli-
candru.

Se aduc mulțămiri publice locuitorului Alexandru Mocioi din căt. Valea-Stâni, com. Racovița, jud. Mușcel, și D-ne. Efrosina, mama D-lui I. A. Dobrovic, mare proprietar din Glucerésa Mușcel, contribuind cel întâi cu suma de 250 lei, iar cea a doua cu 100 lei la închiderea din nouă cu geamle al anvonului bisericeii filiale Sf. Voevođi din numita comună.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Ana T. Aman, proprietara moșiei din com. Pucheni-Marî, jud. Prahova, care a dăruit bisericeii din numita comună suma de 240 lei, din cari s'a cumpărat un policandru în valoare de 100 lei și un rând vestminte preoțești în valoare de 140 lei.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor în număr de 206 din parohia și comuna Nedelea, jud. Prahova, cari au contribuit cu suma de 4595 lei, 80 bani la reparația bisericeii Sf. Voevođi din parohia și comuna amintită.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor în număr de 25 din com. Ghimpații, jud. Vlașca, cari au contribuit cu suma de 141 lei și 40 bani, cu cari s'a cumpărat pentru bisorică din numita comună o pereche de odăjdi de damasc și un potir cu accesoriile sale.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Răducan R. Ștefan din com. Gârbovi, jud. Ialomița, pentru că a construit înlăuntru cimitirului numitei comune în anul 1899 o capelă lucrată în lemn, costând peste 1000 lei; precum și pentru donațiunea ce a făcut bisericeii din numita comună și anume: O Evanghelie ediția Sf. Sinod, legată cu catifea și argint, un lemn strujit pentru stég, un ghiosdan de piele și un Aghiasmatar frumos legat tôte în valoare de 122 lei.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pioșe din com. Potlogii parohia Vlășceni, jud. Dâmbovița, cari au donat pentru înfrumusețarea și podoba bisericeii din numita parohie mai multe obiecte și anume: D-nii Ioniță N. Grosu și Vasile Preda au dăruit bisericeii acelei parohii o cădelniță de alamă în valoare de 15 lei. Stoiaic Marinescu cu soția sa Maria mai multe obiecte în valoare de 30 lei și D-na Sița Nițescu obiecte în valoare de 80 lei.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pioșe care au bine-voit a dăruii bisericeii filiale din căt. Strâmbu, parohia Hulubesci, jud. Dâmbovița mai multe obiecte necesare numitei bisericeii și anume: Familia Florescu, din Bucuresci, trei procovețe brodate și crucea de pe Sf. Masă. D-nu Luca P. Nicolescu, comerciant din Bucuresci, stofele necesarii pentru îmbrăcăminte pe Sf. Masă, iconostas, perdele etc. D-nu Florea Petrescu din Târgoviște, un epitaif și un stég pictate în valoare de 150 lei. Dl. Mihaî Ghinea din Hulubesci, o candelă de argint la restituire în valoare de 100 lei, plus alte ajutoare. Alecu Nicolescu, funcționar la Teatrul Național din Bucuresci,

o perdea de catifea pentru ușile împărătești și una pentru iconostas garnite cu fir și D-na Efrosina Predescu din București, două sfeșnice pentru Sf. Masă și un acoperemint.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Gh. Iacobanu care a donat Bisericeii Sf. Voevođi din urba Botoșani, o candelă de argint în valoare de 50 lei.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor din cătunul Ipotești, jud. Botoșani, cari au făcut și donat mai multe lucruri bisericeii filiale cu patronul Sf. M. M. Voevođi din șașa cotună și anume: D-l Teodor Alecului a acoperit biserica cu tablă cheltuind 350 lei. D-nii Epitropi Iordachi Artin și Ion Țibuleac un clopot în valoare de 270 lei și Gh. Isacescu un clopot în valoare de 580 lei, precum și la un număr de 7 persoane care au donat lucruri în valoare de 246 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui N. Vasiliu, care a donat bisericeii din parohia Văratec, com. Dumbrăveni, jud. Botoșani, un sfeșnic de alamă în valoare de 28 lei; D-nei Ecaterina Ianovici, a dăruit un șal mare de lână, D-l N. Marchitan a donat bisericeii filiale din căt. Sălăgeni numita parohie un lăicer de lână, și D-l Panait Bercea care a dăruit icona Sf. Impărați.

Se aduc mulțămiri publice la un număr de 47 enoriași ai bisericeii filiale Sf. Voevođi din Văratec, jud. Botoșani cari au contribuit la cumpărarea unui rînd Sf. Vase argint în valoare de 90 lei, iar D-l Alexandru Roseti Cananău, proprietar a dat 200 tei, care s'au plantat în jurul numitei bisericeii și în noul cimitir a cătunului Văratec. Asemenea enoriasul Dimitrie Cămpanu a donat capelei cimitirului numitului cătun un sfeșnic mare de alamă în valoare de 24 l.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioșe pentru ofrandele ce fie-care a făcut bisericeii pronomite „Popăuți“ din orașul Botoșani și anume: Grigore Manoliu o iconă mică Maica Dumnului îmbrăcată cu argint în valoare de 30 l. D-na Natalia Sfârlos, un sfeșnic mare de alamă în valoare de 50 l. Epitropia Bisericeii, o evanghelie ediția Sf. Sinod legată cu piele marochin în valoare de 22 l. 25 b. D-nii Vasile Ionescu, Gh. Botez și Preot. Gr. Deliu au contribuit cu suma de 135 lei 25 bani la facerea unui rînd veșminte preoțești și un rînd de acoperăminte pe Sf. Vase, de pluș negru de mătase pentru serviciul postului mare.

Se aduc mulțămiri publice enoriașilor bisericilor Sf. Nicolae și Sf. Impărați din parohia Călugăreni, comuna Mănăstireni, jud. Botoșani, cari au dăruit un rînd complet de veșminte preoțești în valoare de 130 lei.

Se aduc mulțămiri publice locuitorului Ion Zarian care a dăruit

bisericeii din parohia comuna Cristești, jud. Botoșani o pereche sfeșnice de nichel în valoare de 20 lei.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor în număr de 82, cari au contribuit cu suma de 100 lei în folosul bisericeii Sf. Gheorghe, parohia Valea Ursului, jud. Mehedinți.

Se aduc mulțămiri publice cuvișelor Monahii: Eufrosina Genea și Minodora Constantinescu din Sf. Monastire Horezu, care au dăruit bisericeii din parohia Petreni-de-Costești, jud. Vâlcea, un chivot de argint în valoare de 85 lei.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioșe în număr de 16 pentru darurile făcute bisericeii parohiale Călărășii, jud. Doljiu.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioșe în număr de 9 pentru obiectele ce au dăruit fie-care în ajutorul bisericeii din parohia Ghercești, jud. Doljiu.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Iacob Ilie Floricel din comuna Zvorsca, jud. Romanați care a dăruit bisericeii din numita comună două sfeșnice mari de lemn cu câte 5 lumânări în valoare de 30 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Teodor Sabovici, arendaș, din comuna Scaești, jud. Doljiu, cartea dăruit bisericeii din aceea comună, 2 sfeșnice mari împărătești, 4 mici și un iconostas de lemn, precum și lumânări de ceară curată pentru sărbătorile Sfintei Invieri, toate în valoare de 200 lei.

D-1 Nicolae I. Bucă, din Scaești jud. Doljiu, a dăruit bisericeii din aceea comună, o candelă de argint în valoare de 35 lei pentru icona Maicei Domnului, pentru care i se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice enoriașilor bisericeii filiale Tunși, parohia Cretești, jud. Gorjiu în număr de 47, cari au contribuit cu suma de 57 lei la cumpărarea cărților: Octoicel cel mare, orologiu mic, psaltirea și Evhologiu pentru numita biserică.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Ștefan Gh Popp, deputat, care de Sf. Paște a dăruit bisericeii Sf. Nicolae din parohia Orlea, pl. Oltu-de-jos-Balta, jud. Romanați 3 1/2 kilo lumânări.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Maria Marin al Marichi din com. Corlățelu, jud. Mehedinți, care a dăruit bisericeii din parohia Orevița acelaș județ, 28 metri materie de lână și 15 metri pânză de bumbac, toate în valoare de 60 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Dumitru Nae Rumânașu, care a dăruit bisericeii filiale Sf. Nicolae, cătunul Olari, parohia Pârșcoveni, jud. Romanați, un policandru de bronz cu 10 ramuri și atâr-nături de cristal și D-nei Maria Anton Ștefan care a dăruit bisericeii numitei parohii 2 perechi perdele de ață, una roz și alta albastră pentru icónele împératești.

D-l Constantin Maria și soția sa Păuna, dăruind bisericeii din pa-rohia Tina, jud. Vâlcea, un rînd veșminte bisericești complet de stofă națională, în valóre de 150 lei. Pentru care i se aduc mul-țămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pioșe, care aũ bine-voit a dona bisericeii din parohia Pătulele, jud. Mehedinți, diferite obiecte și anume: Nicolae I. Ciocan din urba Slatina cu soția sa, a donat o candelă de nichel argintat în valóre de 20 lei. Stancu Schiopu un Apostol legat în valóre de 13 lei, și Ión N. Némțu a plantat în fața bisericeii 10 pomi.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Dragomir P. P. Radu cântăreț, Ilinca Stan Meilă, Ana Pascu Hristea și Oprica cari aũ bine-voit a dona mai multe obiecte bisericeii parohiale din com. Amărăști-de-jos, pl. Balta, jud. Romanați.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Ión T. Pârvulescu din comuna Colibașiu, jud. Mehedinți, care a dăruit bisericeii Bucovețu, județul Doljiu un policandru împodobit cu bronz, în valóre de 40 lei.

Se aduc mulțămiri publice tuturor persónelor pioșe care aũ con-tribuit cu bani și obiecte la reparația bisericeii parohiale Sf. Nicolae din com. Bârza, pl. Oltețu-oltu-de-sus, jud. Romanați, și la biserica filială din cătunul Teșu aceeași parohie.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor în număr de 54 din parohia Gebleștiu, jud. Doljiu, cari aũ contribuit la cumpărarea unui chivot, cadelniță și o stelută pentru biserica parohiei amintite, tóte în va-lóre de 112 lei.

Se aduc mulțămiri publice persónelor din copriusul jud. Mehedinți care pentru serviciul deniilor și sêrbătorilor Sf. Pașei, aũ dat ofrande bisericeii filiale din cătunul Slătiniu, parohia Bâltanele, jud. Mehe-dinți în valóre de peste 38 lei.

Se aduc mulțămiri publice pioșilor creștini în număr de peste 159 cari aũ contribuit cu suma de 3630 lei la repararea bisericeii pa-rohiale Sf. Voevođi, com. Arcești, pl. Oltețu-oltu-de-sus, jud. Romanați.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri D-lui Haralambie Flamaropulo, locuitor în urbea Tulcea, care a bine-voit a dona bisericeii catedrale Sf. Ierarch Nicolae din Țisa urbe suma de una sută lei.

Chiriarchia Dunărei-de-jos aduce mulțămiri publice persónelor mai jos notate, cari au contribuit la restaurarea bisericeii Sf. M. Gheorghe din cotuna Ghirésca filiala paróchiei Mălvsteni, jud. Covurlui, cu sumele notate în dreptul fie-căruia: D-l Ión Pentelie a contribuit cu suma de 54 l. Gheorghe I. Pintilie, cu suma de 50 l. Theodor Pintilie cu 43 l. Anton I. Pintilie cu 43 l. Ștefan Borșu cu 43 l. Neculai Borșu cu 43 l. Tănase Pricopi cu 42 l. Gheorghe Pintilie cu 42 l. Vasilie I. Pintilie cu 2 l. Sofronie N. Butnaru cu 13 lei și 45 bani. Ión N. Butnaru cu 40 l. Pavel Butnaru cu 40 l. Simion Butnaru cu 40 l. Tănase Olaru cu 40 l. Dimitrie Dornénu cu 40 l. Dimitrie Samson cu 40 l. Panaite Borșu cu 40 l. Anton Pintilie cu 40 l. Michalache Pricopi cu 40 l. Ilie S. Butnaru cu 40 l. Gheorghe Gh. Cristea cu 40 l. Vasile Mocanu cu 40 l. Ión S. Butnaru 40 l. Gheorghe N. Butnaru cu 40 l. Gheorghe Damaschin cu 40 l. Costache Arsene cu 40 l. Iancu Borșu cu 40 l. Gheorghe Dr. Butnaru cu 40 l. Vasile Lăcătușu cu 40 l. Dimitrie Bulgaru cu 40 l. Vasile Pantea cu 40 l. Neculai N. Butnaru cu 40 l. Ión Timofte cu 40 l. Ión Lăcătușu Grigore Gh. Cristea cu 40 l. Gavrilă Borșu cu 40 l. Tudorache Cristea cu 40 l. Iordache Brădescu cu 40 l. Teodor Olaru cu 40 l. Gheorghe N. Cristea cu 46 l. Ión Maței Munténu cu 40 l. Constantin Vieru cu 40 l. Rughina Christea cu 40 l. Neculai Brădescu cu 40 l. Michalache Mocanu cu 40 l. Andrei Samson cu 40 l. Ióna G. Dascălu cu 40 l. Gh. Bohotin cu 40 l. I. T. Pintilie cu 40 l. Marin C. Borșu cu 40 l. Tănase Buja cu 40 l. Ióna T. Samson cu 20 l, Marin Trifan Fluerau cu 20 l. Th. P. Butnaru cu 40 l. Vasile Cristea cu 40 l. Costache Pricopi cu 40 l. Maria Niță Butnaru cu 26 l. Alexandru Sirghi cu 20 l. Ión Durnénu cu 26 l. D-l Costică St. Ralea a dăruit un policandru cu 18 lumînări în valóre de 300 l. Econom Ión Filiuță parochul parochiei Mălvsteni, un policandru cu 15 lumînări în valóre de 150 l. Idem una cruce îmbrăcată cu argint în valóre de 70 l. Presbitera Maria S. Filiuță un leviceu și două prosópe în valóre de 12 lei și Smaranda I. Pintilie un acoperămint tot de matase pentru Sf. Masă, patru perdele la icónele Impărătești și un lăicer, tóte în valóre de 30 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos aduce mulțămiri persónelor mai jos notate care au donat bisericeii parohiale „Isvorul Maței Domnului“ din Galați obiecte și bani, după cum se prevede în dreptul fie-căruia: D-na Ecaterina Andrei a dăruit patru sfeșnice de lemn de tei în valóre de 112 l. D-l Ión Hagi Ștefănescu o față de pluș, pentru Sf. Masă, în valóre de 100 l. D-l Manole Constantinescu, pictor, a lucrat cu a sa cheltuială patru tablouri în clei în valóre de 100 l. D-na Ecaterina Ión un stihar preoțesc de pluș de mătase în valóre de 67 l. D-na Elena Constantin a plătit lucrul a două tablouri în

biserică în valoare de 50 l. D-na Maria Stănescu una față de masă de bumbac în valoare de 6 l. D-na Smaranda Comarnescu una față de masă împletită în valoare de 20 lei și D-l Constantin Grigoraș una față de masă în valoare de 7 l.

Chiriarchia Dunării-de-jos exprimă mulțămiri D-nului Dr. C. I. Istrati Ministrul Cultelor și Instrucțiunei Publice, care a bine-voit a dăruii bisericii Cathedralre Sf. Ierarch Nicolae, din urbea Tulcea, una sută lei, pentru a se procura o candelă la icôna Sf. Ión Botezătorul de la numita biserică.

Chiriarchia Dunărei-de-jos exprimă mulțămiri persónelor mai jos notate, care au bine-voit a dăruii bisericei „Adormirea Maicei Domnului din parohia Parachioi, jud. Constanța, obiectele arătate în dreptul fie-căruia după cum urmază: D-l Tache Butărescu mare proprietar în comuna Ghiuvegea și soția sa Demetra au donat o cădelniță și o cruce în valoare de 70 l. D-na Gulea Tudorică, Petcu Veliu, Ión Lazăr, Tânase Gâșan, Costea Carazian, Tóder Nicolae, Mînea Gheorghe, Colis Theodor, Dobre Gâșan, Radu Dragnea, Petcu Enciu, Stoian Tânase, Tudor Ión și Nicolae Tudor au contribuit la cumpărarea unui rînd compleț de veșminte preoțești de catitea în valoare de 150 l. D-nii Iancu Dumitru, Marin Stan Țăranu și Lazăr Sava au dăruit fie-care câte un leicer de așternut în Sf. Altar. D-l Ión Geambașu dă de patru ani de zile vinul necesar la Sf. servire de Dumneșeu și D-nul Dimitrie Boicea a dăruit o strană în partea dréptă în valoare de 20 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri locuitorilor parohiei Potur, jud. Tulcea, cari au construit cu propriile lor mijlôce o casă parohială pentru locuința parochului.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri publice persónelor mai jos notate cari au contribuit cu bani la cumpărarea unei Cazani, unui Aghiasmatar și o carte de Te-Deum pentru biserică „Nașterea Maicei Domnului“, parohia Cirjelari, jud. Tulcea și anume: D-nii Gheorghe Baldovici, Stoian Pascu, Ilie Stănescu, Ilie Pătru, Ghiță Vineș, Nicolae Ursu, Petre Nicolae, Vergos Gheorghe, Alex. Gheorghiu, Duțu Vineș, Dumitru Rusu, Coman Iosif, Drăgan Păția, Ștefan Chiriță, Ilie Nicolae, Constantin Grosu, Andrei Nedelcu, Dumitru Iosif, Gh. Păduraru, Ión Iosif, Teodor Burcénu, Nicolae Comșa, Vasile Costea, Ión Vasile, Ștefan Policîu, Gh. Codrénu, Nicolae Badiu, Vasile Ștefan și Niță Piticaș.

Chiriarchia Dunărei-de-jos exprimă mulțămiri preotului Ión Catană parohul bisericei „Adormirea Maicei Domnului“ din parohia Cataloi, jud. Tulcea, care a bine-voit a dăruii numitei biserici un covor de lână în valoare de 8 lei, precum și locuitorului Gheorghe Cergău

care de asemenea a donat tot numitei biserici un covor de lână în valoare de 33 lei.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-lui Ión Calenderu administratorul Domeniilor Corónei, care a bine-voit a dărui bisericei Sf. Ierarch Nicolae, din parohia Rușețu, jnd. Brăila, una Evanghelie și un Triod, ambele legate cu piele și pânză.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri persónelor mai jos notate cari au bine-voit a dona bisericei Sf. Ierarch Nicolae, parohia Ciacâru, jud. Brăila, următoarele cărți notate în dreptul numelui fie-căruia: D-l Mogoș S. Căpraru un tipic în valoare de 7 lei și 80 bani, Radu Th. Anghelescu un orologiū mic, în valoare de 8 lei și 30 bani; Ión B. Cocoș un catavasier mic în valoare de 6 lei și 80 bani, Gheorghe Lupașcu o cazanie în valoare de 12 lei și 80 bani, și Tănase Popa o panachidă în valoare de 2 lei și 60 bani.

CALENDAR BISERICESC.

A apărut Calendarul Bisericesc Ortodox de perete pe anul 1901, imprimat cu înalta bine-cuvintare a Sf. Sinod de P. S. Arhiepiscopul Sofronie Craiovénu.

Tiparul e foarte frumos, cum și aranjarea bogatului material; coprinde și chipurile II. PP. SS. Mitropoliți și a PP. SS. Episcopi.

Prețul unui exemplar costă numai **50 bani**, și se găsește de vîndare la principalele librării din capitală și județe, cum și la PP. CC. Protoerei. Iar în deposit la Tipografia Cărilor Bisericești și la alcătuitoare în Sf. Mitropolie.

